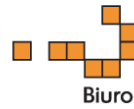

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

ŁÓDZKI DOM KULTURY
INSTYTUCJA KULTURY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

questionmark.pl

Question Mark
Biuro Badań Społecznych

Wpływ zmiany formuły działania Łódzkiego Domu Kultury na partycypację w kulturze mieszkańców woj. łódzkiego

raport

Spis treści

Koncepcja i metodologia badań	3
<i>Proponowane metody i techniki badawcze:</i>	3
<i>Szczegółowe omówienie techniki metod badawczych:</i>	4
Desk research	6
<i>Łódzki Dom Kultury</i>	6
<i>Analiza ośrodków kultury z regionu podejmujących współpracę z Łódzkim Domem Kultury w latach 2010-2015</i>	25
Desk research dotyczący uczestnictwa w kulturze	55
Analiza danych ilościowych	70
<i>Sposoby spędzania czasu wolnego</i>	70
<i>Preferowane miejsca spotkań mieszkańców w przestrzeni publicznej</i>	71
<i>Kultura zinstytucjonalizowana</i>	74
<i>Ocena oferty kulturalnej</i>	83
<i>Ekonomika kultury</i>	84
<i>Preferowane wydarzenia kulturalne</i>	85
<i>Zorganizowane formy aktywności</i>	86
<i>Metryczka</i>	93
<i>Podsumowanie i porównanie z badaniem z 2011 roku</i>	95
Analiza oferty kulturalnej, uczestnictwa w niej oraz współpracy regionalnej w oparciu o wywiady pogłębione	99
<i>Uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat</i>	99
<i>Profil uczestnika wydarzeń kulturalnych w powiecie respondenta</i>	108
<i>Współpraca w regionie. Charakter działań</i>	111
<i>Współpraca z Łódzkim Domem Kultury</i>	114
Wnioski końcowe i rekomendacje	123

Koncepcja i metodologia badań

W wyniku ewaluacji potrzeb mieszkańców województwa łódzkiego i wyartykułowanej podczas Kongresu Kultury, który miał miejsce w Łodzi w 2011 roku, potrzeby współpracy w regionie, działania Łódzkiego Domu Kultury zostały w większej mierze skierowane na województwo.

Do 2011 roku przez prawie 60 lat ŁDK kierował swoje działania głównie do mieszkańców Łodzi. Rok 2011 przyniósł rewolucyjne zmiany dla funkcjonowania ŁDK, ukierunkowując jego działania na współpracę z centrami kultury w całym regionie łódzkim.

Celem badania było sprawdzenie czy ta zmiana przekłada się na realne uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa. Został osiągnięty poprzez diagnozę charakteru i jakości współpracy Łódzkiego Domu Kultury z placówkami kulturalnymi w regionie oraz analizę zmian w uczestnictwie w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego.

Badanie w założeniu ma posłużyć określeniu poziomu zmian jakie zaszły na przestrzeni ostatnich 6 lat we współpracy ŁDK z centrami kultury w woj. łódzkim oraz, na podstawie diagnozy, stworzeniu dalszego planu współpracy pomiędzy placówkami kultury w łódzkim z uwzględnieniem aktualnych potrzeb mieszkańców regionu.

Proponowane metody i techniki badawcze:

Badanie zrealizowane zostało przy użyciu metod jakościowych i ilościowych. W pierwszej fazie badania przeprowadzona została analiza materiałów zastanych. Miała ona na celu określenie liczby i charakteru inicjatyw podejmowanych przez ŁDK w ramach współpracy w regionie na przestrzeni ostatnich 6 lat. Uzyskany materiał stanowi bazę do dalszej części badania.

Metody jakościowe zostały wykorzystane w części badania, gdzie badanymi byli pracownicy domów kultury w regionie. Wykorzystanie metod jakościowych pozwoliło na uzyskanie pogłębionego obrazu współpracy kulturalnej w regionie wraz z jej dobrymi i złymi stronami.

W ostatniej części badania zdiagnozowany został wpływ zmian w charakterze współpracy ŁDK z ośrodkami w regionie na uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa. Analizie poddane zostały dane zastane w postaci statystyk uczestnictwa. Zastosowana została również technika wywiadu kwestionariuszowego. Pozwoliła ona na uzyskanie danych statystycznych, które można ekstrapolować z przebadanej populacji na mieszkańców województwa. Problematyczność tej części badania wynika z faktu, że wydaje się niemożliwym bezpośrednio zbadać wpływ zmian w działaniu ŁDK na udział w kulturze mieszkańców województwa. Badacze zdają sobie sprawę, że uczestnik wydarzeń kulturalnych nie musi mieć wiedzy na temat organizatorów lub wręcz może sądzić, że jedynym organizatorem jest ośrodek, w którym inicjatywna jest realizowana. W badaniu, poprzez wskaźniki pośrednie związane z uczestnictwem w kulturze mieszkańców województwa, zostanie podjęta próba ustalenia omawianych zmian. Ponieważ badanie ma w pewnej mierze charakter retrospektywny, nie były wcześniej prowadzone regularne badania na ten temat, poza badaniem preferencji kulturalnych w 2011 roku, uzyskane informacje będą dotyczyły jedynie sytuacji bieżącej i z tej perspektywy czasowej zostanie dokonana ocena lat wcześniejszych. Jednak dzięki

odpowiedniemu skonstruowaniu kwestionariusza, uzyskane informacje pozwolą na wnioskowanie na temat wpływu zmian w charakterze działania ŁDK na uczestnictwo w kulturze mieszkańców regionu. Część pytań pokrywa się również z diagnozą z 2011 roku i odpowiedzi te zostaną ze sobą porównane.

Metody ilościowe zastosowano w ramach badania mieszkańców ponieważ jest to populacja znacznie liczniejsza niż populacja kadr kultury zaangażowanych we współpracę w regionie. Ponad to uznaliśmy, że znajomość oferty kulturalnej i życia kulturalnego kadr jest na tyle duża, że należy zbadać ją metodami jakościowymi pozwalającymi na pogłębienie tematu, w przypadku odbiorców zależało nam raczej na pozyskaniu danych statystycznych.

Szczegółowe omówienie techniki metod badawczych:

Diagnoza zmian w zasięgu i charakterze współpracy instytucji kultury w regionie na przestrzeni ostatnich 6 lat - metody i techniki badawcze zastosowane w tej części badania to *desk research*, do którego zostały zebrane obszernie dane zastane.

W ramach analizy materiałów zastanych zgromadzone zostały dane m.in. na temat :

- Inicjatyw realizowanych przez ŁDK, szczególnie o zasięgu regionalnym.
- Liczby podejmowanych inicjatyw przez placówki kulturalne w regionie i liczby działań podejmowanych w ramach współpracy w ŁDK na przestrzeni ostatnich 6 lat.
- Charakteru podejmowanych działań.
- Modelu współpracy na jakiej były oparte.

Zmiany w charakterze, zasięgu i częstości udziału w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat - metody i techniki badawcze zastosowane w ilościowej części badania to 350 wywiadów kwestionariuszowych oraz *desk research*.

W ramach *desk research* analizie poddane zostały dane dotyczące uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat.

Dane z tej części badania zostaną porównane z wynikami badania zrealizowanego przez Łódzki Dom Kultury w 2011 roku dotyczącego preferencji kulturalnych i uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego.

Dobór próby do badania kwestionariuszowego ma charakter losowo-kwotowy. Badaniem, podobnie jak w 2011 roku, objętych zostało 6 powiatów. Kryterium wyboru powiatów była intensywność współpracy z Łódzkim Domem Kultury. Chcieliśmy również w możliwie największym stopniu odtworzyć próbę z poprzedniego badania. Dlatego 4 spośród wybranych powiatów pokrywają się z tymi z ubiegłego badania. Zrezygnowaliśmy z 2 powiatów ponieważ współpraca z nimi jest w porównaniu z innymi obszarami województwa dość mała. W to miejsce wybraliśmy powiaty tomaszowski i piotrkowski, które najprężniej współpracują z ŁDK. Wybór taki podyktowany jest tym, że zmiana formuły działania ŁDK jest realizowana stosunkowo od niedawna. Badacze mają świadomość, że choć ŁDK współpracuje ze wszystkimi powiatami w województwie łódzkim,

w niektórych powiatach musi ona zostać zintensyfikowana. Próba oddaje strukturę populacji województwa z racji na wiek i płeć. Dobór próby został oparty na metodzie *random route*. Kwestionariusze przeprowadzono w domach respondentów. Adresy startowe w wytypowanych miejscowościach zostały wyłonione w drodze losowania.

Wywiady kwestionariuszowe pozwoliły ustalić:

- Deklarowany udział w szeroko rozumianej kulturze mieszkańców województwa
- Potrzeby kulturalne mieszkańców województwa
- Sposoby spędzania czasu wolnego
- Ocenę oferty kulturalnej w województwie
- Ocenę działań podejmowanych przez placówki kulturalne w regionie na przestrzeni ostatnich 6 lat
- Zmiany w uczestnictwie w kulturze na przestrzeni ostatnich 6 lat

Analiza zmian jakości współpracy w regionie.

Metody i techniki badawcze zastosowane w tej części badania to wywiady swobodne, których przeprowadzono 44 i uzupełniające materiał wywiady fokusowe w liczbie 5.

Badaniem objęci zostali dyrektorzy placówek i pracujący przy projektach współrealizowanych przez ŁDK pracownicy domów kultury. Ośrodki, w których zostało przeprowadzone badanie zostały wylosowane spośród tych, w których współpraca z ŁDK ma miejsce. Przy wyborze jednostek zespół kierował się największą aktywnością w obszarze współpracy, aby móc uzyskać jak najszersze informacje. Wywiady zostały jednak przeprowadzone również w placówkach, których współpraca z ŁDK jest niewielka. Miało to posłużyć odkryciu przyczyn takiej sytuacji, aby móc nad nią w przyszłości pracować. Zastosowanie wywiadów swobodnych pozwoliło na zdobycie pogłębionych informacji na temat charakteru współpracy, pozwoliło też otworzyć się badanym. Natomiast podczas sesji fokusowych, poza ewaluacją dotychczasowych działań, uzyskane zostały wspólnie wypracowane przez grupy wskazówki dotyczące przyszłej działalności.

W ramach tej części badania ustalone zostały:

- Doświadczenia przedstawicieli instytucji na temat zmian we współpracy z innymi ośrodkami w regionie
- Doświadczenia przedstawicieli instytucji na temat uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego i ich ewentualne przekształcenia
- Dobre i złe strony współpracy z innymi ośrodkami
- Plany dotyczące przyszłych działań
- Ocena współpracy w regionie

Desk research

W ramach analizy materiałów zastanych zgromadzone zostały dane dotyczące liczby podejmowanych przez samorządowe placówki kulturalne w regionie łódzkim działań we współpracy z Łódzkim Domem Kultury na przestrzeni ostatnich 6 lat, co obejmuje okres od 2010 do 2015 roku. Analizie zostały poddane też charakter i zasięg podejmowanych inicjatyw. Pozwoliło to na zaobserwowanie zmian na tych płaszczyznach wśród placówek kulturalnych regionu.

Pierwsza część niniejszego materiału poświęcona została Łódzkiemu Domowi Kultury, krótkiemu omówieniu jego działalności oraz inicjatywom, które wpłynęły na zmianę jego funkcjonowania. W dalszej kolejności zanalizowana została działalność poszczególnych instytucji współpracujących z ŁDK na przestrzeni wspomnianych 6 lat, szczególnie pod kątem liczby, charakteru i zasięgu wspólnie realizowanych przedsięwzięć. *Desk research* kończy się podsumowaniem zanalizowanych działań w kontekście zmian funkcjonowania Łódzkiego Domu Kultury.

Łódzki Dom Kultury

Łódzki Dom Kultury, jako jedna z najstarszych instytucji kultury w województwie łódzkim, działa od 1953 roku. Należy do instytucji kultury podlegających pod Samorząd Województwa Łódzkiego. Prowadzi działalność kulturalną w bardzo szerokim zakresie.

Oferta ŁDK obejmuje zarówno codzienne zajęcia w ramach klubów zainteresowań i rozwijania talentów kierowane przede wszystkim do lokalnych odbiorców, jak i przeglądy, konkursy, festiwale na szczeblu regionalnym oraz ogólnopolskim. Nie sposób wymienić wszystkich inicjatyw podejmowanych przez ten ośrodek kultury. Poniżej przedstawiona została część z nich, wg podziału na rodzaj, formę oraz zasięg przedsięwzięcia.

DZIAŁANIA PROWADZONE LOKALNIE:

Warsztaty

- Warsztaty Dramy – W programie są ćwiczenia nad dykcją i emisją głosu, etiuda, interpretacja tekstów kultury, umiejętność relaksacji, techniki pomocne przy autoprezentacji. Są to zajęcia płatne, dla osób powyżej 16 roku życia.
- Warsztaty teatralne *Pod lupą* prowadzone dla uczniów, studentów i osób dorosłych. Zajęcia są odpłatne. Opierają się na metodzie dramy z elementami słynnej szkoły francuskiej Jacquesa Lecoque'a.
- Warsztaty teatralne Studia im. Samuela Becketta – to całoroczne warsztaty dla osób początkujących i doświadczonych. Obejmują podstawowe zagadnienia takie jak rytmika i rekwizyt, pantomima a realizm, partner i grupa – dialog, ruch i spoczynek, dźwiękonaśladownictwo i autentyczne emocje. Warsztaty są programem autorskim.
- Warsztaty literackie – Dedykowane młodzieży od 15 do 19 lat. Zajęcia są bezpłatne. Polegają na zajęciach praktycznych z podstawowych form dziennikarskich i literackich¹.

¹ <http://ldk.lodz.pl/warsztaty.aspx>

Kursy

- Taniec towarzyski (dla dzieci i dorosłych)
- Latino-solo
- Klub old boy (dla osób po 40 roku życia)
- Klub tańca towarzyskiego dla dzieci i młodzieży
- Gimnastyka zdrowotna
- Fitness
- Tai chi i Qi gong
- Nauka gry na gitarze
- Rysunek i malarstwo
- Zajęcia malarskie dla dorosłych o charakterze indywidualnym
- Dla wokalistów amatorów (zajęcia indywidualne)
- Studium kultury wokalne (zajęcia indywidualne)
- Fotografia
- Kolorowa pracownia Luizy (zajęcia dla dzieci w wieku 6-8 lat)
- Klub Plastyka Amatora
- Stowarzyszenie Plastyków Amatorów (2 razy w miesiącu konsultacje z prof. Ryszardem Hungerem)²

Działalność wystawiennicza

- **Galeria FF** – forum fotografii, galeria powstała w 1983 roku, w ŁDK jest od 1989 roku.
- **Galeria Imaginarium** – jest przystosowana do prezentacji prac audiowizualnych oraz dużych aranżacji przestrzennych, otwarta jest na sztukę współczesną, współpracuje przy wielu łódzkich festiwalach, prowadzone są w niej prelekcje przy okazji wystaw dla grup zorganizowanych. Została otwarta 2013 roku.
- **Galeria Stara** - pokazuje dokonania z różnych dziedzin, prezentowane są w niej wystawy historyczne, ale także prace debiutujących artystów. Prowadzona jest też w niej edukacja dla dzieci i dorosłych oraz prelekcje.
- **Galeria Nowa** - pokazuje dokonania z różnych dziedzin sztuki. Prezentowane są w niej wystawy historyczne, ale także prace debiutujących artystów. Prowadzona jest też w niej edukacja dla dzieci i dorosłych oraz prelekcje.
- **Galeria Kawiarnia** – jest to przestrzeń dla bardziej kameralnych prac. Prezentowani są w niej najczęściej debiutujący artyści, ale także zrzeszeni twórcy i uczestnicy zajęć praktycznych organizowanych w ŁDK.

Kino

- **Kino Szpulka** – wyświetlane są w nim premiery. Dodatkowo prowadzony jest projekt *Kino Młodego Widza*, na które składają się różnego rodzaju cykle tematyczne, np. najnowsza historia Polski. Wprowadzona jest także edukacja filmowa dla szkół, lekcje tematyczne. Organizowane

² <http://ldk.lodz.pl/kursy-1.aspx>

są także warsztaty dla grup zorganizowanych, prowadzone przez fachowców z dziedziny filmu poświęcone m.in. pisaniu scenariusza lub nakręceniu krótkiej sceny filmowej pod okiem specjalisty.

- **Kino Przytulne** – wyświetlane są w nim premiery, klasyka kina, dokumenty, prezentacje koncertów muzycznych i filmy krajoznawczo-turystyczne. Kino Przytulne jest stosunkowo nowe, działa od 01.10.2014 roku jako kontynuacja Kina Kameralnego Łódzkiego Domu Kultury. Należy ono do sieci kin studyjnych i lokalnych. W swojej działalności skupia się na produkcjach niekomercyjnych³.
- **Przegląd Filmów Etnologicznych** - prezentowane są filmy, zapisy etnograficzne, etiudy filmowe. Wydarzenie jest organizowane we współpracy z Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego, Polskim Towarzystwem Ludoznawczym o/Łódź⁴. Przegląd cieszy się dość dużym zainteresowaniem wśród studentów kierunków humanistycznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Pozostałe inicjatywy

- **ON-OFF Kultura** – spotkanie mające na celu stworzyć przestrzeń dla istotnych tematów, które będzie można prezentować poprzez różne środki wyrazu. W 2014 roku odbyło się spotkanie z prof. Bursztą.
- **Problemy tożsamości etnicznej i kulturowej we współczesnym świecie** - cykl spotkań, na które składają się prelekcje, wykłady, spotkania autorskie, wystawy. Realizowany jest we współpracy z Polskim Towarzystwem Ludoznawczym o/Łódź. Spotkania odbywają się kilka razy do roku.

WYDARZENIA OGÓLNOPOLSKIE

- **Łódzki Festiwal Chóralny CANTIO LODZIENSIS** – ogólnopolska impreza cykliczna organizowana w listopadzie przez ŁDK, Polski Związek Chórów i Orkiestr oraz Akademię Muzyczną w Łodzi. Festiwal ma formułę konkursu otwartego i jego celem jest popularyzacja chóralistyki oraz literatury chóralnej polskiej i zagranicznej. Do 2014 roku odbyło się 17 edycji. Działa od 1998 roku.
- **Łódzkie Spotkania z Piosenką Żeglarską Kubryk** – odbywają się rok rocznie w maju. Na scenie tego festiwalu występują wykonawcy polscy i zagraniczni. W jego ramach organizowany jest także konkurs debiutów. Do tej pory odbyło się 28 edycji. Organizatorami są ŁDK, Fundacja Gniazdo Piratów, Oficyna Wydawniczo-Promocyjna JOTER – Music i PZCH i O.
- **Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier** – odbywa się zawsze w październiku, od 1991 roku. Organizatorami są Stowarzyszenie Twórców *Contur* i Łódzki Dom Kultury. W ramach festiwalu można spotkać najsłynniejszych twórców komiksowych, wziąć udział w warsztatach twórczych oraz obejrzeć wystawy. Pojawiają się na nim artyści z całego świata. Od 2009 roku formuła

³ <http://ldk.lodz.pl/kino.aspx> (dn. 13.05.2015)

⁴ <http://ldk.lodz.pl/najwazniejsze-imprezy-1.aspx> (dn. 13.05.2015)

festiwali została poszerzona o strefę gier komputerowych. Prezentowane są również przeglądy filmów fabularnych i animowanych. Od 2006 powołano także nowy wewnętrzny projekt *City Stories*, który polega na tworzeniu historii obrazkowych związanych z Łodzią.

- **Ogólnopolski Konkurs Recytatorski** – konkurs prowadzi Towarzystwo Kultury Teatralnej wspólnie z organizatorami etapów wojewódzkich. W kwietniu 2015 odbyła się już 60. edycja. Ma formę 4 oddzielnych turniejów. Konkurs prowadzony jest w systemie wielostopniowych przeglądów:

- środowiskowe
- dzielnicowe (Łódź) i Miejskie (Zgierz oraz powiaty)
- rejonowe (Łódź i Zgierz)
- powiatowe
- rejonowe
- wojewódzkie (odbywają się w ŁDK)

Laureaci poszczególnych turniejów z przeglądów powiatowych reprezentują powiaty na przeglądach odbywających się w 5 rejonach:

- łódzki (Łódź, powiat, gmina i miasto Zgierz)
- kutnowski (powiat, gmina i miasto Kutno)
- piotrkowski (obejmujący powiaty: piotrkowski, tomaszowski, opoczyński, radomszczański, pajęczański, bełchatowski, łódzki-wschodni)
- sieradzki (obejmujący powiaty: sieradzki, zduńskowolski, wieluński, wieruszowski, poddębicki, łaski)
- skierniewicki (obejmujący powiaty: skierniewicki, rawski, łowicki, łęczyński, brzeziński)

Organizatorami przeglądów rejonowych są:

- Kutnowski Dom Kultury
- Łódzki Dom Kultury
- Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim
- Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach
- Sieradzkie Centrum Kultury
- Miejskie Centrum Kultury w Skierniewicach (w roku 2014 brał udział inny ośrodek skierniewicki).

- **The Big Boat of Humour** – był to międzynarodowy konkurs na rysunek satyryczny. Podstawowym założeniem konkursu było zilustrowanie znanego łódzkiego paradoksu - miasta, które z herbem i nazwą Łódź nie leży nad jeziorem, morzem ani dużą rzeką. Każda edycja odbywała się pod innym hasłem (2006 – *Łódź*, 2007 - *Przekroczyć horyzont*, 2008 - *Łodzią na połów*, 2009 - *Miasto w przebudowie*, 2010 - *Miasto - beczka prochu*). Konkursu był organizowany przez Stowarzyszenie Twórców *Contur*, Urząd Miasta Łodzi i Łódzki Dom Kultury. Na stronie konkursu ostatnie aktualizacje są z 2012 roku, kiedy projekt prawdopodobnie miał swoją ostatnią edycję.

Tabela 01. **Obecnie prowadzone ogólnopolskie projekty ŁDK.**

PROJEKTY OGÓLNOPOLSKIE

1.	Łódzki Festiwal Chóralny <i>CANTIO LODZIENSIS</i>
2.	Łódzkie Spotkania z Piosenką Żeglarską <i>Kubryk</i>
3.	Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier
4.	Ogólnopolski Konkurs Recytatorski

Wydarzenia w regionie

Dodatkowo Łódzki Dom Kultury organizuje i współuczestniczy w wielu inicjatywach na szczeblu regionalnym. Poniżej zaprezentowane zostały najważniejsze cykliczne działania podejmowane przez ŁDK we współpracy z innymi ośrodkami kulturalnymi regionu. Temu obszarowi kooperacji poświęcono najwięcej uwagi ze względu na cele badawcze mające na uwadze zaobserwowanie zmian właśnie w ramach na terenie województwa łódzkiego.

W Łódzkim Domu Kultury istnieje dział Dziedzictwa Kulturowego i Folkloru Regionu. Zajmuje się on wspieraniem, promowaniem i upowszechnianiem tradycyjnej kultury regionu łódzkiego oraz rozszerza opiekę nad amatorską twórczością ludową. Na stronie ŁDK można przeczytać:

„Dział Dziedzictwa Kulturowego i Folkloru Regionu otacza opieką merytoryczną twórców z różnych dziedzin, jak: muzyka, rzeźba, malarstwo, haft, plastyka papierowa i obrzędowa. Ponadto prowadzi szeroką współpracę z samorządami powiatowymi, placówkami kultury, towarzystwami i stowarzyszeniami. Służy specjalistyczną pomocą w organizacji pracy. Ocenia pracę instruktorów amatorskiego ruchu artystycznego, zajmuje się także pozyskiwaniem fachowej kadry instruktorskiej. Umożliwia wymianę doświadczeń pomiędzy kadrą placówek kultury oraz dorobku amatorskich zespołów artystycznych w województwie. Organizuje i współorganizuje imprezy na terenie powiatów i gmin. Gromadzi i wykorzystuje zasoby informacyjne dotyczące działalności placówek, zespołów artystycznych, twórców ludowych.”⁵

Od wielu lat dział ten realizuje liczne projekty. Przedstawiamy je poniżej.

- **Wojewódzkie Warsztaty Ludowej Plastyki Papierowej.** Od 1983 roku w Łódzkim Domu Kultury spotykają się twórcynie plastyki papierowej z najważniejszych regionów etnograficznych Polski środkowej, aby przekazywać swoje umiejętności dzieciom i młodzieży. Warsztaty obok celu edukacyjnego mają także za zadanie integrować środowisko twórców ludowych i zachęcać do dalszej aktywności w zakresie tradycyjnego zdobnictwa. Twórcynie reprezentują kilka regionów Polski środkowej: opoczyński, łowicki, sieradzki, rawski. Corocznie w imprezie uczestniczy ok. 120-130 osób.

⁵ <http://ldk.lodz.pl/nowa-strona-4.aspx> (08.06.2015r.)

- **Forum Twórców Ludowych.** Forum to spotkania twórców ludowych z województwa łódzkiego, reprezentujących różne dziedziny sztuki (rzeźbę, malarstwo, plastykę papierową, koronkę). Celem Forum jest nie tylko doskonalenie warsztatu twórczego i integracja artystów ludowych, ale także edukacja młodego pokolenia w zakresie kultury ludowej.
- **Pejzaż Wszystkich Świętych – rekonstrukcja krajobrazu kulturowego.** Projekt był realizowany w latach 2006-2011, w ramach programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Dziedzictwo Kulturowe* priorytet kultura ludowa. W 2012 roku została wydana publikacja uwzględniająca też bogate w sztukę regiony województwa łódzkiego, m.in. opoczyński, rawski, sieradzki i łowicki.
- **Spotkania z tradycją.** Program edukacyjny *Spotkania z Tradycją* jest formą przekazywania młodemu pokoleniu najwartościowszych elementów kultury tradycyjnej, podkreślając najistotniejsze cechy kultury ludowej „małych ojczyzn” z ukazaniem jej kolorytu i zróżnicowania etnograficznego. Cykl spotkań adresowany jest do dzieci i młodzieży, uwzględniając kontakt z twórcami ludowymi różnych dziedzin (m.in.: plastyka papierowa, plastyka obrzędowa, rzeźba, plecionkarstwo, garncarstwo). Polega na poznaniu tradycyjnych technik wytwarzania, kolorowania i kształtowania form. Odbywa się w szkołach i instytucjach kultury na terenie województwa łódzkiego.
- **Wielokulturowy pejzaż województwa łódzkiego.** Projekt nawiązuje do historii ziemi łódzkiej z XIX i początku XX wieku, kiedy zamieszkująca te tereny społeczność żydowska, ewangelicka i prawosławna stanowiły znaczącą część etnicznej mozaiki. Kilkuletnia kwerenda oraz badania terenowe umożliwiły zgromadzenie bogatej dokumentacji fotograficznej kilkudziesięciu nekropoli, będących w dużej mierze ostatnimi zachowanymi śladami „dawnego świata”. Twórcy projektu wyrażają nadzieję, że dokumentacja i wydobycie na światło dzienne tych miejsc, które w wielu przypadkach są w bardzo złym stanie, może sprowokować pewne kroki zmierzające do sformalizowania działań zabezpieczających wspomniane miejsca, tj. ogrodzenie, oznakowanie, uporządkowanie. Realizacja projektu może dać również szansę na ukazanie swoistego piękna zachowanych w różnym stopniu cmentarzy z ich układem, dekoracyjnością i bogatym symbolizmem oraz pozostałościami dawnej architektury.
- **Nie tylko petanka – w kręgu haftów regionalnych.** Pierwsza edycja projektu miała miejsce w 2013 roku. Współpracują przy nim Łódzki Domu Kultury z Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi oraz wybrane muzea regionalne (w zależności od regionu w jakim realizowana jest dana edycja). Projekt poświęcony jest zachowaniu tradycyjnego haftu poprzez aktywizację twórczyń ludowych oraz popularyzację ludowego rzemiosła hafciarskiego poza własnym regionem. I edycja odbyła się w regionie opoczyńskim, II w łowickim a III planowana jest w sieradzkim. Zostały one wybrane jako najważniejsze regiony etnograficzne województwa łódzkiego. Odbываły się spotkania i warsztaty zwiedzania muzeów. Jest to projekt trwający od kwietnia do października/listopada.

Tabela 02. Muzea biorące udział w projekcie.

ROK	MUZEUM
2014	Muzeum w Łowiczu
2013	Muzeum Regionalne w Opocznie

- **Projekt Eko-Młodzi w Łodzi** – zrealizowany w 2012 roku. W ramach akcji odbył się konkurs plastyczny i fotograficzny w okresie wakacyjnym. Udział mogły brać dzieci z całego regionu. W lipcu i sierpniu udział wzięło ponad 800 uczestników z: Bełchatowa, Lubochni, Pabianic, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska, Sieradza, Skierniewic i Tomaszowa Mazowieckiego. Projekt z założenia dyrektora ŁDK miał się rozwijać też w innych miastach, nie tylko w Łodzi.
- **EcoArt. Recycling w działaniach artystycznych.** Program edukacji ekologiczno-artystycznej skierowany do dzieci i młodzieży województwa łódzkiego, w wieku od 7 do 12 lat z wybranych ośrodków kultury z gmin: Burzenin, Drużbice, Konstantinów Łódzki, Lututów, Pajęczno, Rzezycza, Sławno, Sulejów, Widawa, Wielgomłyny i Zduńska Wola. Odbyło się 6 warsztatów od marca do czerwca 2013 roku z różnych dziedzin artystycznych. Po 2 warsztaty z wykorzystaniem różnych materiałów, takich jak: papier, szkło, tkanina. Wystawa powarsztatowa została zaprezentowana w ŁDK, a następnie we wszystkich placówkach, które wzięły udział w projekcie
- **Od natury do kultury – warsztaty ekologiczno-artystyczne.** Odbyły się w 2012 roku, organizatorem był ŁDK wraz z Zespołem Nadpilicznych Parków Krajobrazowych. Przeprowadzone zostały warsztaty dla dzieci i młodzieży z powiatów opoczyńskiego i tomaszowskiego.
- **Street Art – Sztuka miasta.** Projekt powstał w ramach edukacji międzypokoleniowej i odbył się w 2014 roku. Miał na celu edukację animatorów kultury z województwa w zakresie działań artystycznych z wykorzystaniem sztuki *street art*. W 10 miastach została wyłoniona grupa 10 animatorów, którzy uczestniczyli w warsztatach praktycznych i teoretycznych. Edycja miała miejsce w miastach województwa łódzkiego: Bełchatowie, Opocznie, Sieradzu, Skierniewicach, Zduńskiej Woli, Wieluniu, Piotrkowie Trybunalskim, Kutnie, Radomsku i Zgierzu. Istotą projektu była realizacja działań w przestrzeni miejskiej.

Tabela 03. **Placówki partnerskie przy projekcie *Street Art – Sztuka miasta*.**

PARTNERZY	
1.	Miejskie Centrum Kultury w Belchatowie
2.	Kutnowski Dom Kultury
3.	Miejski Dom Kultury w Radomsku
4.	Miejski Dom Kultury w Opocznie
5.	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach
6.	Ośrodek Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim
7.	Wieluński Dom Kultury
8.	Miejski Ośrodek Kultury w Zgierzu
9.	Powiatowe Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli
10.	Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu

- **Graffiti – Sztuka miasta.** Odbyły się 4 edycje od 2010 roku. Celem była zmiana myślenia społecznego o graffiti, które silnie kojarzone jest z wandalizmem. W ramach projektu zrealizowano warsztaty z udziałem artystów graffiti, street artu i bit boxu. Wykładowcy Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi poprowadzili także wykłady dla animatorów. Młodzież wspólnie z doświadczonymi artystami wykonała mural w każdym z miast partnerskich. Projekt był zrealizowany w: Opocznie, Wieluniu, Skierniewicach, Kutnie, Łowiczu, Radomsku, Łęczycy, Piotrkowie Trybunalskim, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim, Belchatowie, Pabianicach i w Łodzi. Współorganizatorami projektu były ośrodki: Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim, Miejskie Centrum Kultury w Belchatowie, Stowarzyszenie Na co dzień i od święta, Radosny Dom Dziecka nr 2 w Łodzi.
- **Kolorowa Lokomotywa** – projekt ekologiczno-artystyczny dla dzieci z województwa łódzkiego. Ponieważ udział w nim jest bezpłatny skierowany jest on głównie do zainteresowanych ze środowisk, które nie są zdolne do korzystania z płatnej oferty z zakresu szeroko rozumianej edukacji kulturalnej. Projekt wymaga szczegółowego opisanie ze względu na swoją skalę terytorialną i wpływ na współpracę w regionie. Na ten moment zdaje się to być najbardziej integrujący wspólnie prowadzony projekt w województwie łódzkim, nad którym całościową opiekę sprawuje ŁDK.

Pierwsza edycja miała miejsce w 2013 roku. Trwała w okresie wakacyjnym od lipca do września. Dzieci uczestniczyły w 96 warsztatach, które się odbywały między innymi w parkach

krajobrazowych należących do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego oraz w następujących ośrodkach kultury w województwie łódzkim: Łowicki Ośrodek Kultury, Wieluński Dom Kultury, Miejski Dom Kultury w Opocznie, Miejski Dom Kultury w Radomsku, Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie, Miejski Dom Kultury w Sieradzu, Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu, Miejski Ośrodek Kultury w Pabianicach, Ośrodek Kultury *Tkacz* w Tomaszowie Mazowieckim, Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim, Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim, Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach, Miejski Dom Kultury w Piotrkowie Trybunalskim, Urząd Miasta oraz Dom Kultury w Zelowie, Gminna Biblioteka Publiczna w Mniszkowie, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego.

II edycja przeprowadzona została dwufazowo. Działaniami wiosennymi pod hasłem *Poznaj łódzką małą ojczyznę* objętych było 840 dzieci z instytucji kultury z 42 gmin województwa łódzkiego: Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnocinie, gmina Aleksandrów, Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzkowicach, Gminny Ośrodek Kultury w Lututowie, Gminna Biblioteka Publiczna w Łubnicach, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Sokolnikach, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Buczku, Biblioteka Publiczna w Łasku, Gminny Ośrodek Kultury w Bolimowie, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Lipcach Reymontowskich, Gminna Biblioteka Publiczna w Kowiesach, Gminna Biblioteka Publiczna w Dmosinie, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Jeżowie, Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowce Dużej, Gminna Biblioteka Publiczna w Rogowie, Biblioteka Publiczna w Mniszkowie, gmina Sławno, Miejsko-gminny Ośrodek Kultury w Białej Rawskiej, Gminna Biblioteka Publiczna w Osjakowie, Gminny Ośrodek Kultury w Konopnicy, Gminny Ośrodek Kultury w Rzgowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Koluszkach, Gminne Centrum Kultury w Inowłodzu, Gminny Ośrodek Kultury w Ujeździe, Gminny Ośrodek Kultury w Czerniewicach, gmina Goszczanów, Gminny Ośrodek Kultury w Klonowej, Miejski Ośrodek Kultury w Złoczewie, Gminny Ośrodek Kultury w Świnicach Warckich, Gminny Ośrodek Kultury w Wielgomłynach, gmina Przedbórz, Gminna Biblioteka Publiczna w Nieborowie, Gminny Ośrodek Kultury w Kiernozi, gmina Drużbice, Gminny Ośrodek Kultury w Szczercowie, Gminne Centrum Kultury w Zdieszulicach Dolnych, Gminny Ośrodek Kultury w Bednie, gmina Nowe Ostrowy, Gminny Dom Kultury z Biblioteką w Ksawerowie, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach, Gminna Biblioteka Publiczna w Rząśni, gmina Pęczniew. Partnerami byli: Centralne Centrum Włókiennictwa w Łodzi (organizowali poszczególne warsztaty), Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi, Dom Papiernika przy Centralnym Muzeum Włókiennictwa, Politechnika Łódzka – Instytut Architektury i Urbanistyki. W projekcie uczestniczą różne podmioty. Dość silnie zaznaczona obecność bibliotek w dużej mierze wynika z faktu, że dla gmin wiejskich często są to jedyne samorządowe placówki kultury. Pojawienie się gmin jest następstwem bądź niewskazania jednostki współpracującej ze strony ŁDK bądź braku takowej na terenie danej gminy. Taka sytuacja wskazuje na potrzebę podejmowania współpracy z różnymi podmiotami pełniącymi funkcje upowszechniania kultury, szczególnie w mniejszych miejscowościach.

Tabela 04. Liczba i rodzaj 42 instytucji biorących udział w II edycji projektu Kolorowa Lokomotywa.

RODZAJ INSTYTUCJI	OŚRODKI KULTURY	BIBLIOTEKI	GMINY
	22	13	7

Odbyła się też część letnia pod tytułem *Na zielonym szlaku*, do której wybrano ośrodki w 13 miastach w województwie. Tak jak w roku poprzednim były to placówki z Tomaszowa Mazowieckiego, Radomska, Piotrkowa Trybunalskiego, Wielunia, Pabianic, Bełchatowa, Sieradza, Skierniewic, Łowicza, Opoczna i Zelowa. Pojawiły się też dwie nowe, z Kutna oraz ze Zduńskiej Woli. Podjęte działania to spotkania warsztatowe sztuki ludowej i rękodzieła, spotkania w plenerze poświęcone fotografii, malarstwu, technice kolażu oraz gry terenowe i turystyka konna w ramach warsztatów edukacyjnych.

III edycja w 2015 roku przebiegała bardzo podobnie i również odbyła się w instytucjach kultury znanych z 2014 roku, w ramach pogłębiania i budowania długofalowej współpracy. Program zasadał się na tych samych tematach, zajęcia były jednak urozmaiczone zmianą miejsc, w których się odbywały. I tak tegoroczne gry terenowe zaplanowano w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich oraz w Miejskim Ogrodzie Zoologicznym w Łodzi. W tej edycji wzięło udział już ponad 1000 dzieci.

Tabela 05. Ośrodki biorące udział we wszystkich edycjach⁶ Kolorowej Lokomotywy.

NAZWA INSTYTUCJI	
1.	Łowicki Ośrodek Kultury
2.	Wieluński Dom Kultury
3.	Miejski Dom Kultury w Opocznie
4.	Miejski Dom Kultury w Radomsku
5.	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie
6.	Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu
7.	Miejski Ośrodek Kultury w Pabianicach
8.	Ośrodek Kultury Tkacz w Tomaszowie Mazowieckim
9.	Dom Kultury w Zelowie
10.	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach
11.	Miejski Dom Kultury w Piotrkowie Trybunalskim

⁶ Z wyłączeniem edycji wiosennej 2014, która była dedykowana gminom wiejskim.

Mapa 01. Mapa zasięgu projektu Kolorowej Lokomotywy⁷.

- **Świerszczykowe wierszyki** – konkurs recytatorski o tematyce przyrodniczej dla klas I-IV dla szkół podstawowych trwający od 1971 roku. W maju 2015 odbyła się 44. edycja. W ramach wydarzenia miał miejsce konkurs plastyczny pt. „Mały przyrodnik”. Eliminacje są kilkustopniowe i odbywają się na etapach: dzielnicowych, miejskich, gminnych, miejsko-gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Finał wojewódzki odbywa się w Łódzkim Domu Kultury. Eliminacje przeprowadzają szkoły. W 2013 nadano konkursowi formułę przyrodniczą oraz rozszerzono projekt na całe województwo.
- **Łódzki Przegląd Teatrów Amatorskich ŁÓPTA** – realizowany od 1988 roku. Najlepsze przedstawienie może uzyskać nominację do Łódzkich Spotkań Teatralnych. Odbywa się w październiku, bierze w niej udział ok. 20 zespołów teatralnych z województwa łódzkiego. Odbywają się wówczas fora dyskusyjne, rozdawana jest gazeta festiwalowa, zdarzają się imprezy towarzyszące lub koncerty.

⁷ Mapa ze strony Łódzkiego Domu Kultury: <http://lodzki-dom-kultury.igk.pl/kolorowa-lokomotywa-2014-poznaj-lodzka-mala-ojczyzne.aspx>

- **Łódzkie Spotkania Teatralne** – odbywają się od 1977 roku (od 1992 roku wznowione po 13 latach przerwy). W 2010 i 2011 roku festiwal odbywał się w grudniu, od 2012 roku odbywa się od września do grudnia. Spektakle są wystawiane w różnych miastach na terenie województwa łódzkiego. Prezentowani są zarówno polscy i zagraniczni twórcy. W ramach festiwalu organizowane są warsztaty teatralne, imprezy towarzyszące oraz powstają publikacje.

Tabela 06. **Miejsca (z wyłączeniem ŁDK), gdzie odbywały się ŁST w latach 2009-2014.**

ROK	MIEJSCE	OBSZAR	LICZBA PLACÓWEK (kulturalnych)
2014	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie, Kutnowski Dom Kultury; Centrum Teatru, Muzyki i Tańca w Kutnie; Łowicki Ośrodek Kultury; Miejski Dom Kultury w Opocznie; Sieradzkie Centrum Kultury; Ośrodek Kultury Tkacz w Tomaszowie Mazowieckim; Wieluński Dom Kultury; miasto Radomsko; Kościół Ewangelicko-Augsburski w Piotrkowie Trybunalskim	województwo łódzkie	8
2013	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie; Kutnowski Dom Kultury; Łowicki Ośrodek Kultury, Miejski Dom Kultury w Opocznie; Wieluński Dom Kultury; Miejski Dom Kultury w Radomsku; Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach; miasto Sieradz; Kościół im. Matki Boskiej Śnieżnej w Piotrkowie Trybunalskim	województwo łódzkie	7
2012	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie; Kutnowski Dom Kultury; Miejski Dom Kultury w Opocznie; Wieluński Dom Kultury; Miejski Dom Kultury w Radomsku; Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach; Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim; miasto Łowicz; miasto Sieradz	województwo łódzkie	7
2011	Teatr Jaracza, Łódź Art Center, Wytwórnia, AOIA, Fabryka Sztuki	miasto Łódź	5
2010	Teatr Jaracza, Wytwórnia, AOIA, Fabryka Sztuki	miasto Łódź	4
2009	Teatr Jaracza, Teatr Szwalnia, AOIA, Fabryka Sztuki	miasto Łódź	4

Na przykładzie Łódzkich Spotkań Teatralnych można zaobserwować zmieniającą się dynamikę działań Łódzkiego Domu Kultury. We wcześniejszych latach projekt odbywał się wyłącznie w Łodzi.

Od 2012 roku rozszerzył obszar swoich działań na region województwa łódzkiego, przy czym jednocześnie zwiększyła się liczba instytucji biorących udział w organizacji wydarzenia.

Tabela 07. Instytucje kultury z regionu (z wyłączeniem Łodzi) współorganizujące ŁST.

INSTYTUCJA		ROK WSPÓŁORGANIZOWANIA
1.	Sieradzkie Centrum Kultury	2014
2.	Ośrodek Kultury Tkacz w Tomaszowie Maz.	2014
3.	Centrum Teatru, Muzyki i Tańca (filia Kutnowskiego Domu Kultury)	2014
4.	Łowicki Ośrodek Kultury	2013 – 2014
5.	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie	2012 – 2014
6.	Kutnowski Dom Kultury	2012 – 2014
7.	Miejski Dom Kultury w Opocznie	2012 – 2014
8.	Wieluński Dom Kultury	2012 – 2014
9.	Miejski Dom Kultury w Radomsku	2012 – 2013
10.	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach	2012
11.	Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim	2012

- **Festiwal Muzyczny *Rockowanie*** – festiwal ma charakter konkursowy, odbywa się na kilku etapach. Pierwsza edycja odbyła się w 2014 roku. Wówczas założeniem było, że wydarzenie jest kierowane do artystów sceny rockowej regionu łódzkiego. Podczas drugiej edycji w 2015 roku festiwal nabrał zasięgu ogólnopolskiego, choć eliminacje nadal odbywają się w ośrodkach kultury w Kutnie, Skierniewicach, Wieluniu, Bełchatowie, Radomsku oraz Łodzi, które są jednocześnie współorganizatorami konkursu. Finał odbywa się w ŁDK.

Tabela 08. Ośrodki kultury z regionu, w których organizowane są wstępne audycje do festiwalu *Rockowanie*.

NAZWA INSTYTUCJI	
1.	Kutnowski Dom Kultury
2.	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach
3.	Wieluński Dom Kultury
4.	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie
5.	Miejski Dom Kultury w Radomsku

- **Regionalna Otwarta Scena Artystyczna Rosa** – Prezentacja regionalnych artystów amatorów. Odbywa się w Łódzkim Domu Kultury. Skierowana jest do artystów z regionu łódzkiego. W II edycji (2013) wzięli udział artyści reprezentujący MOK w Zgierzu, Gminną Biblioteką Publiczną w Dmosinie, Wieruszowski Dom Kultury, Gminny Dom Kultury w Ksawerowie, Warckie Centrum Kultury, Miejsko-gminny Ośrodek Kultury w Białej Rawskiej, Ośrodek Kultury i Rekreacji w Strykowie.
- **Kampania *Łódzkie czyta***. Kampania odbyła się w 2012, 2013 i 2014 roku. Podstawowe cele kampanii to aktywizacja środowisk nieczytających i zwiększenie liczby osób czytających w województwie łódzkim; popularyzacja wartości płynących z lektury, jako ciekawej formy spędzania czasu wolnego, formy aktywności społecznej i rozwoju osobistego; zintegrowanie osób już czytających książki, wykreowanie pozytywnego wizerunku osoby czytającej; informowanie społeczeństwa o różnych miejscach i formach mogących zaspokoić potrzebę czytania; zintegrowanie różnych instytucji, organizacji, stowarzyszeń i inicjatyw na rzecz ich działań proczytelniczych w ramach kampanii.
- **Konferencja dyrektorów i kustoszy muzeów regionalnych z województwa łódzkiego** – dotychczasowe edycje odbyły się w Sulejowie, Radomsku, Łowiczu, Wieluniu, Piotrkowie Trybunalskim (2015) i Łodzi (w partnerstwie z Centralnym Muzeum Włókiennictwa, Muzeum Sztuki oraz Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi). Spotkania mają na celu wymianę doświadczeń. Zapraszani są również goście – specjaliści z określonych dziedzin około muzealnych. Pierwsza edycja miała miejsce w 2012 roku. Każda kolejna współorganizowana jest przez muzeum z innego miasta w regionie. Biorą w niej udział pracownicy placówek naukowych i muzealnych z województwa łódzkiego.

Tabela 09. Miejsca zorganizowania/instytucje współpracujące przy kolejnych edycjach konferencji.

MIEJSCE/PLACÓWKA WSPÓŁORGANIZUJĄCA	ROK ORGANIZACJI
Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim	2015
Łódzki Dom Kultury	2014
Muzeum w Łowiczu	2013
Muzeum Regionalne w Radomsku	2013
Sulejów (w Hotelu Klasztoru Cystersów)	2012
Wieluń	b.d.

- **+/- Kultura. Nowe forum instytucji kultury.** Wzorując się na dobrych praktykach związanych z organizacją regularnych spotkań dla muzealników z regionu Łódzki Dom Kultury zdecydował się podjąć podobne działania w szerszym kontekście instytucji kultury. Inauguracyjne spotkanie odbyło się we wrześniu 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim pod hasłem *Teraźniejszość i przyszłość edukacji kulturalnej*. Na forum poruszano tematy dotyczące animacji kultury oraz możliwości pozyskania wsparcia z Narodowego Centrum Kultury. Celem tych spotkań ma być również dzielenie się doświadczeniami i integracja kadr kultury województwa łódzkiego w kierunku usprawnienia działań własnych oraz współpracy.
- **Regionalna akademie kadr kultury RAKK.** 1 lutego 2013 roku po raz pierwszy odbyły się szkolenia w ramach Regionalnej Akademii Kadr Kultury organizowane przez Łódzki Dom Kultury we współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Szkolenia skierowane są do pracowników i działaczy sektora kultury, a także do osób zainteresowanych działalnością kulturalną. Celem Akademii jest stworzenie bogatej oferty szkoleniowej dla osób związanych z sektorem kultury w województwie łódzkim. RAKK proponuje cykl różnorodnych szkoleń dostosowanych do potrzeb uczestników. W ramach pierwszego modułu uczestnicy mogli wziąć udział w szkoleniach z zakresu metodologii pisania projektów oraz źródeł ich finansowania. Proponowane są szkolenia dla kadry: zarządzające, dot. rozwoju osobistego, marketingowe, z edukacji i animacji kulturalnej, metodyki pracy instruktora, dot. organizacji pozarządowych, metodologii pisania projektów, finansowania działalności kulturalnej, edukacji medialnej, dziedzictwa kulturowego, wolontariatu, samorządów lokalnych, funkcjonowania instytucji narodowych/europejskich.

Tabela 10. Regionalne projekty ŁDK.

PROJEKTY	
Eko-art-kultura	
1.	Kolorowa Lokomotywa
2.	Od natury do kultury
3.	Eko-Młodzi w Łodzi
4.	EcoArt. Recykling w działaniach artystycznych
Teatralne	
5.	Łódzki Przegląd Teatrów Amatorskich ŁÓPTA
6.	Łódzkie Spotkania Teatralne
7.	Świerszczykowe wierszyki
Muzyczne	
8.	Regionalna Otwarta Scena Artystyczna Rosa
9.	Festiwal Muzyczny Rockowanie
Street Art	
10.	Street Art – Sztuka miasta
11.	Graffiti – Sztuka miasta
Twórczość ludowa	
12.	Wojewódzkie Warsztaty Ludowej Plastyki Papierowej
13.	Forum Twórców Ludowych
14.	Pejzaż Wszystkich Świętych
15.	Spotkania z tradycją
16.	Wielokulturowy pejzaż województwa łódzkiego
17.	Nie tylko petanka – w kręgu haftów regionalnych
Dla kadr kultury	
18.	Konferencja Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych
19.	Nowe Forum Kultury
20.	Regionalna Akademia Kadr Kultury RAKK
Pozostałe	
21.	Łódzkie czyta

Prowadzone i organizowane przez Łódzki Dom Kultury projekty prowadzone są lokalnie, regionalnie oraz w skali ogólnopolskiej.

Lokalne przedsięwzięcia to przede wszystkim codzienne zajęcia w klubach zainteresowań, gdzie odbiorcy w każdym wieku mogą rozwijać swoje talenty artystyczne z różnych dziedzin. Oferta tego typu zajęć jest niezwykle bogata. Uzupełnia ją działalność kinowa oraz wystawiennicza łódzkiego ośrodka kultury poprzez prowadzenie dwóch niezależnych kin oraz pięciu niewielkich galerii sztuki. Działalność ogólnopolska dotyczy przede wszystkim festiwali połączonych z przeglądami i konkursami.

Zdecydowanie najciekawsza i najbogatsza w swej różnorodności okazuje się być oferta regionalna. Prowadzone działania mają wielorodny charakter. Skupiają się przede wszystkim na rozwijaniu kompetencji artystycznych i kulturowych dzieci i młodzieży. W podejmowanych inicjatywach często ważną rolę odgrywa kontekst ekologiczny, ale i miejski. Na mapie wydarzeń regionalnych pojawiły się także ciekawe wydarzenia muzyczne i teatralne skierowane do amatorów, które mogą być stopniami do dalszej kariery. Wieloletnim już powodzeniem cieszy się wiele projektów dotyczących tradycji regionalnych i sztuki ludowej. W ostatnich latach pojawiła się też oferta dla kadr kultury, w której zawiera się pomoc merytoryczna w postaci szkoleń czy spotkania będące platformą wymiany doświadczeń. Godna podkreślenia jest wieloaspektowość wydarzeń organizowanych przez Łódzki Dom Kultury, dostrzeganie i zadbanie o każdego rodzaju odbiorcę.

Tabela 11. Liczba aktualnie prowadzonych inicjatyw ŁDK wg zasięgu.

LOKALNE	REGIONALNE	OGÓLNOPOLSKIE
29	21	4

Do tak aktywnej działalności w regionie w dużej mierze przyczynił się Regionalny Kongres Kultury: *Łódź a region – integracja kulturalna woj. łódzkiego*, który odbył się w 2011 roku. Specjaliści ds. kultury, kadry kultury opowiedzieli się za silną potrzebą integracji kulturalnej w regionie. Postulaty, które się pojawiły dotyczyły budzenia mieszkańców do zainteresowania kulturą, budowania więzi poprzez wspólne w niej uczestnictwo, rozbudzania świadomości bogactwa kultury regionu łódzkiego. Łódzki Dom Kultury jest jednostką wojewódzką, zatem on najlepiej spełniałby rolę sygnatariusza kulturalnego w regionie, miałby integrować region i jego kulturalne przedsięwzięcia.

Inicjatywa zostaje prawnie wcielona w życie, kiedy 8 maja 2012 roku uchwała się nowy statut Łódzkiego Domu Kultury. Wynika z niego, że ŁDK jest odpowiedzialny za koordynację działań kulturalnych w województwie.

*Podstawowym celem ŁDK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury. Podstawy programowe ŁDK obejmują działania na rzecz rozwoju kultury w województwie łódzkim oraz wspomaganie procesu integracji sektora kultury w województwie łódzkim.*⁸

⁸ <http://ldk.lodz.pl/Data/Sites/1/statut-%C5%82dk.pdf> (dn 20.05.2015)

Efektom dyskusji podejmowanych na Regionalnym Kongresie Kultury jest też Regionalna Sieć Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego zainspirowana regionalną sceną Teatru im. St. Jaracza. Powstała w 2012 roku i zrzesza instytucje zajmujące się edukacją filmową i promocją kinematografii. Celem partnerstwa jest m.in. wzmocnienie pozycji kin zrzeszonych w Partnerstwie - przeciwdziałanie ich marginalizacji, wyposażenie kin w technologię cyfrową, a co za tym idzie zwiększenie możliwości w pozyskiwaniu atrakcyjnego repertuaru od dystrybutorów oraz wzbogacenie oferty kulturalnej i edukacyjnej dla mieszkańców Regionu. Zadaniem Partnerów jest także aktywne poszukiwanie środków finansowych m.in. na cyfryzację i współpraca przy tworzeniu wniosków aplikacyjnych na tzw. projekty „miękkie”, a co za tym idzie organizacja wspólnych przedsięwzięć o charakterze regionalnym i ogólnopolskim.

Tabela 12. **Kina i instytucje zrzeszone w Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych⁹.**

Regionalna Sieć Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego	
1.	Łódzki Dom Kultury
2.	Kino Fenix – Łowicki Ośrodek Kultury
3.	Kino Syrena – Wieluński Dom Kultury
4.	Kino Odeon – Miejski Ośrodek Kultury w Koluszkach
5.	Kino Kultura – Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie
6.	Kutnowski Dom Kultury
7.	Miejski Dom Kultury w Opocznie
8.	Kino Roma – Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej
9.	Kino Racjonalizator – Miejski Ośrodek Kultury w Głownie
10.	Kino Polonez – Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach
11.	Kino Słońce – Wieruszowski Dom Kultury
12.	Miejski Dom Kultury w Radomsku
13.	Miejski Dom Kultury w Zduńskiej Woli
14.	Kino TOMI w Pabianicach
15.	Kino Charlie w Łodzi
16.	Wytwórnia Filmów Oświatowych Sp. z o.o.
17.	Fundacja Generator Kultury w Białej Rawskiej

Również jeszcze w 2012 roku została podjęta przez ŁDK kolejna duża inicjatywa ku integracji kulturalnej w regionie. Powstał program *Współorganizacja projektów kulturalnych na terenie województwa łódzkiego*. Poprzez partycypację podmiotów kulturalnych w programie Łódzki Dom

⁹ <http://ldk.lodz.pl/regionalna-siec-kin-cyfrowych-wojewodztwa-odzkiego.aspx> (dn. 09.06.2015)

Kultura wspiera finansowo wybrane projekty zgłoszone do naboru. Kolejne edycje programu miały miejsce w 2014 i 2015 roku. Dokumenty z tych lat „Ogłoszenie o naborze dotyczącym współorganizacji projektów kulturalnych na terenie województwa łódzkiego”, na których oparte są poniższe informacje, wskazują cele programu oraz zakres działań¹⁰. Do głównych założeń należy: *realizacja zadań związanych z profesjonalizacją działalności instytucji kultury w województwie łódzkim, w tym: unowocześnianie oferty programowej, efektywne wykorzystanie zasobów instytucji i powiązanie działalności instytucji z potrzebami lokalnej społeczności*¹¹. Projekt dąży do: *podniesienia poziomu uczestnictwa w kulturze w województwie łódzkim, a także integracji regionu, budowy oraz wzmocnienia tożsamości regionalnej*¹². Kierowany do instytucji samorządowych z terenu województwa łódzkiego (z wyłączeniem Miasta Łodzi). Poddane projekty musiały oscylować wokół dwóch kategorii: budowanie strategii i promocja instytucji kultury bądź wydarzenia artystyczne oraz edukacja w instytucjach kultury (dotyczy 2012 roku). Działania podejmowane w ramach pierwszej z kategorii podzielone są na: *przeprowadzanie audytu, badań i analiz, przygotowanie raportów dotyczących diagnozowania stanu instytucji, opracowania strategii i programów związanych z planowaniem działalności instytucji oraz na: wsparcie działań promocyjnych w ramach realizowanych przez instytucję projektów kulturalnych ze szczególnym uwzględnieniem: digitalizacji zbiorów, zaprojektowania i wdrożenia stron internetowych Instytucji, opracowania i wydania publikacji popularyzujących działalność lub prezentujących zbiory Instytucji*¹³. Działania podejmowane w ramach drugiej kategorii powinny dotyczyć bądź *akcji artystycznych, w ramy których wchodzi: festiwale, przegląd, konkurs, koncerty, wystawy oraz spektakle bądź zadań edukacyjno-animacyjnych, interdyscyplinarnych lub skoncentrowanych na jednej dziedzinie sztuki rozwijające kreatywność uczestników przy jednoczesnym zdobywaniu umiejętności praktycznych*¹⁴.

W regulaminach na lata 2014 i 2015 można zaobserwować pewne zmiany. Działania nadal definiowane są w dwóch kategoriach, zawężonych jednak do działań artystycznych i działalności edukacyjnej. Nie ma zapisu dotyczącego budowania strategii i promocji instytucji kultury, jednakże działalność artystyczna rozszerzona została o wydawnictwa¹⁵. W 2012 roku ŁDK przeznaczył na współorganizację projektów 400 000 złotych. W 2014 roku suma ta wzrosła do 500 000 złotych. Na rok 2015 dostępny budżet wynosił 150 000 złotych.

¹⁰Dokument z 2012 roku dostępny pod adresem:

http://regionkultury.pl/Data/Sites/1/userfiles/granty/og%C5%82oszenie---regulamin_wsp%C3%B3%C5%82organizacja-2012.pdf (dn. 06.05.2015 r.)

Dokument z 2014 roku dostępny pod adresem: <http://ldk.lodz.pl/Data/Sites/1/media/granty/regulamin.pdf> (dn. 06.05.2015)

Dokument z 2015 roku dostępny pod adresem:

<http://ldk.lodz.pl/Data/Sites/1/media/Og%C5%82oszenie%20o%20naborze%20z%20regulaminem.PDF> (dn. 13.11.2015)

¹¹ Op.cit.

¹² Op.cit.

¹³http://regionkultury.pl/Data/Sites/1/userfiles/granty/og%C5%82oszenie%20regulamin_wsp%C3%B3%C5%82organizacja-2012.pdf (dn. 06.05.2015)

¹⁴ Op.cit.

¹⁵ <http://ldk.lodz.pl/Data/Sites/1/media/granty/regulamin.pdf> (dn. 10.05.2015)

Analiza ośrodków kultury z regionu podejmujących współpracę z Łódzkim Domem Kultury w latach 2010-2015

Zdecydowana większość placówek kulturalnych z województwa łódzkiego, które zostały poddane analizie wyłoniono na podstawie list instytucji edycji, które wzięły udział w programie *Współorganizacja projektów kulturalnych na terenie województwa łódzkiego*. Działalność tych podmiotów została poddana analizie ze względu na współpracę z Łódzkim Domem Kultury w latach 2010-2015. Ponieważ badanie odbywało się w trakcie 2015 roku, to nie było możliwe uwzględnienie wszystkich inicjatyw z tego okresu. Uwzględnione zostały wydarzenia do maja i na późniejszym etapie uzupełniono zadania o projekty w ramach dotacji na 2015 rok oraz o działanie *Kolorowa Lokomotywa*. Dane na ten rok podane w tabelach mogą zatem odbiegać nieco od rzeczywistości. Początkowe założenia badawcze obejmowały analizę także rok 2009, jednak okazało się, że współpraca regionalna w tamtym okresie nie występowała lub niemożliwe jest zebranie danych jej dotyczących. Zdecydowano zatem o wyłączeniu roku 2009 z analizy dla tych kategorii. Do badania nie została włączona działalność wyłącznie lokalna instytucji, tj. prowadzona samodzielnie na terenie gminy, ponieważ nie wpisuje się ona w działalność na rzecz integracji regionu. Zarysowana została jednak współpraca pomiędzy analizowanymi podmiotami a innymi placówkami kultury (również innymi niż Łódzkie Dom Kultury). Takie wskazania pojawiają się jeśli na stronie danej jednostki widniała jasna informacja o kooperacji. Wśród zaprezentowanych ośrodków kultury znajdują się lokalne domy, centra kultury jako takie, ale również muzea i biblioteki. Wydarzenia mające w nich miejsce zostały zanalizowane pod względem ich zasięgu i charakterystyki. Jednak dodatkowe opisy zostały poświęcone wyłącznie tym wydarzeniom, które nie były przedstawione przy okazji analizy działalności ŁDK. W tabelach zastosowano podział na „wydarzenia” i „projekty”, w tym na „projekty cykliczne” i „jednorazowe”. Na potrzeby badania stworzyliśmy definicję dla każdej z tych kategorii. „Wydarzenia” są akcjami charakteryzującymi się krótką trwałością w czasie, są jednorazowe i nieskomplikowane w swojej strukturze, zwykle opierają się na jednym rodzaju aktywności. Natomiast „projekty” składają się z kilku różnych aktywności, ich struktura jest bardziej złożona, mogą być rozciągnięte w czasie na więcej niż jeden dzień. Cykliczne to te, które charakteryzuje powtarzalność (odbyły się przynajmniej 2 razy i planowane są kolejne edycje), a jednorazowe to te, które wydarzyły się tylko raz i nie są planowane kolejne spotkania.

Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie

Placówka z Bełchatowa jest najprężniej współpracującą z Łódzkim Domem Kultury. W okresie od 2012 do maja 2015 roku zrealizowano wspólnie 22 wydarzenia. Uczestniczy w większości inicjatyw organizowanych przez ŁDK, należą do nich: *Łódzkie Spotkania Teatralne*, *Kolorowa Lokomotywa*, *Street Art – Sztuka Miasta*, *Świerszczykowe wierszyki*, *Festiwal Rockowanie*, *Eko-Młodzi w Łodzi*. ŁDK współfinansował także wydarzenie *Akcja Lato 2012 – Latem kultura nie śpi*. Zaplanowane w ramach akcji wydarzenia odbyły się w przestrzeni miejskiej Bełchatowa oraz w oddziałach MCK. Zorganizowano szereg warsztatów i pokazów artystycznych z zakresu m.in. muzyki, filmu czy tańca

dla dzieci. MCK w Bełchatowie włączył się także w Regionalną Sieć Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 13.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	5	0	0	5
2014	6	0	0	6
2013	6	0	0	6
2012	2	2	1	5
2011	0	0	0	0
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	19	2	1	22

Miejski Dom Kultury w Opocznie

Od 2010 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury przy 16 wydarzeniach. Były to następujące projekty: Kolorowa lokomotywa, Łódzkie Spotkania Teatralne, Street Art - Sztuka Miasta. Łódzki Dom Kultury współfinansował także projekt *Analiza stanu instytucji kultury pierwszym etapem budowania strategii* z 2012 roku. Podstawowym celem realizacji projektu było przygotowanie i opracowanie analiz oraz przygotowanie raportu dotyczących ówczesnego stanu i poziomu zapotrzebowania kulturalnego wśród mieszkańców wsi i miasta z gminy Opoczno.

Opoczyński ośrodek kultury zdobył także dofinansowanie w 2015 roku, na I edycję konkursu wieńcowego o Złoty Kłos.

MOK w Opocznie włączył się także w Regionalną Sieć Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 14.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	3	1	0	4
2014	4	0	0	4
2013	3	0	0	3
2012	2	2	0	4
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	1	b.d.	b.d.	1
SUMA	13	3	0	16

Miejski Dom Kultury w Radomsku

Od 2011 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury przy 16 wydarzeniach. Wspólnie zrealizowano następujących projektach: Graffiti sztuka miasta, Eko-Młodzi w Łodzi, Łódzkie Spotkania Teatralne, Kolorowa Lokomotywa, Festiwal Rockowanie, Street Art – Sztuka miasta.

ŁDK współfinansował również projekt *Opracowanie oferty programowej i strategii rozwoju Miejskiego Domu Kultury na podstawie opinii i oczekiwań społeczności regionu radomszczańskiego* z 2012 roku.

W ramach projektu zrealizowano badanie kwestionariuszowe wśród mieszkańców miasta oraz debatę z przedstawicielami władz miasta, muzeum, placówek kultury i organizacji pozarządowych.

W 2014 roku MDK również wziął udział w programie dotyczącym współfinansowania projektów kulturalnych. *Latający Dom Kultury – moje Radomsko* dedykowane było dzieciom spędzającym wakacje w mieście. W lipcu i sierpniu w MDK Radomsko trwały warsztaty plastyczne, filmowe i teatralne. Tematem przewodnim była historia i współczesność rodzinnego miasta Radomsko.

Także w 2015 roku MDK uczestniczył w programie dotacyjnym realizując projekt *Historia jednej fotografii*.

MDK w Radomsku włączył się także w projekt dotyczący Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 15.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	2	0	1	3
2014	3	1	1	5
2013	3	0	0	3
2012	2	2	0	4
2011	1	0	0	1
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	11	3	2	16

Wieluński Dom Kultury

Od 2010 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 14 razy. Były to następujące projekty: Kolorowa Lokomotywa, Street Art – Sztuka miasta i Festiwal Rockowanie.

ŁDK współfinansował także projekt *Folkowe inspiracje* z 2012. Zespół muzyczny Tadeusza nic nie rusza zaaranżował utwory inspirowane wieluńskim folklorem. Odbył się także koncert oraz artyści odbyli 6-dniowe wyjazdowe warsztaty muzyczne.

W kolejnej edycji w 2014 roku z funduszy programu odbyła się podobna inicjatywa, zorganizowana znów przez zespół Tadeusza nic nie rusza, pod nazwą *Wieluński Folk*.

Wieluński Dom Kultury dołączył również do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 16.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	2	0	0	2
2014	5	0	0	5
2013	3	0	0	3
2012	2	1	0	3
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	1	b.d.	b.d.	1
SUMA	13	1	0	14

Kutnowski Dom Kultury

Współpracował z Łódzkim Domem Kultury 14 razy. Związali się z następującymi projektami: Festiwal Rockowanie, Street Art – Sztuka Miasta, Kolorowa Lokomotywa. ŁDK współfinansował również *IV Ogólnopolski Konkurs Plastyczny na ilustrację do tekstu piosenki Jeremiego Przybory* w 2014 roku. W 2015 roku zdobyli fundusze na współorganizację wydarzenia XX Letnie Spotkania Artystyczne. Kutnowski Dom Kultury dołączył także do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 17.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	3	1	0	4
2014	5	0	0	5
2013	2	0	0	2
2012	2	b.d.	b.d.	2
2011	1	b.d.	b.d.	1
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	13	1	0	14

Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach

Od 2010 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 14 razy. Wspólnie zrealizowano: Łódzkie Spotkania Teatralne, Street Art – Sztuka Miasta, Kolorowa Lokomotywa, Festiwal Rockowanie. ŁDK współfinansował także projekt *Kto na ławce wyciął serce?* w 2012 roku. Projekt polegał na przygotowaniu, przez dzieci ze Skierniewic i okolicznych miejscowości, spektaklu. Odbył się w czasie wakacji. Dodatkowo prowadzone były zajęcia plastyczne, teatralne i wokalne. W 2014 roku placówka zdobyła dofinansowanie na projekt *Grafika świata. Festiwal kultur. Afryka*. W ramach inicjatywy odbyły się koncerty, warsztaty taneczne i muzyczno-bębniarskie, wernisaż

wystawy.MOK w Skierniewicach dołączył również do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 18.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	2	0	0	2
2014	3	1	0	4
2013	3	0	0	3
2012	2	1	0	3
2011	1	0	0	1
2010	1	0	0	1
SUMA	12	2	0	14

Łowicki Ośrodek Kultury

Od 2011 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 13 razy. Uczestniczył w następujących projektach: Graffiti – Sztuka Miasta i Łódzkie Spotkania Teatralne oraz Kolorowa Lokomotywa. ŁDK współfinansował również projekt *I wojna światowa w Łowiczu 1914-1918. Monograficzna publikacja albumowa* z 2014 roku. W 2015 również otrzymał dofinansowanie na publikację *Karol Rybacki dla Łowicza i regionu* w ramach programu współpracy.

Łowicki Ośrodek Kultury dołączył do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 19.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	2	0	1	3
2014	3	b.d.	1	4
2013	4	b.d.	b.d.	4
2012	1	b.d.	b.d.	1
2011	1	b.d.	b.d.	1
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	11	0	2	13

Wieruszowski Dom Kultury

Od 2010 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 7 razy. Placówka uczestniczyła w Świerszyczkowych wierszykach.

ŁDK współfinansował także Ogólnopolski Festiwal Działań Nieobojętnych *Spoza chmur* w 2012 roku oraz Międzynarodowy Festiwal Działań Nieobojętnych *Spoza chmur Wieruszowa* w 2014 roku. W ramach festiwalu odbywają się koncerty, w tym konkursowe, i wydarzenia około muzyczne.

W 2015 roku odbył się Koncert *Artyści młodym talentom na rzecz Akademii Sztuki Estradowej*, który organizowało Stowarzyszenie Nadwrażliwi, współorganizatorem był Wieruszowski Dom Kultury, a partnerem wydarzenia Łódzki Dom Kultury.

Wieruszowski Dom Kultury dołączył do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 20.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	2	0	0	2
2013	1	0	0	1
2012	1	1	0	2
2011	0	0	1	1
2010	0	0	0	0
SUMA	5	1	1	7

Sieradzkie Centrum Kultury

Od 2012 roku współpracowało z Łódzkim Domem Kultury 5 razy. Placówka brała udział w Graffiti – Sztuka Miasta i w Łódzkich Spotkaniach Teatralnych. ŁDK współfinansował także projekt *Korzenie muzyki z sieradzkiego* w 2014 roku. Celem projektu było wzmocnienie tożsamości regionu sieradzkiego. Przedsięwzięcie miało za zadanie przybliżyć twórczość ludową, zgodnie z zasadą, iż muzyka ta będzie „żywa”, póki będą osoby, które ją rozumieją i znają. W ramach podjętych działań zaplanowano wydanie albumu CD pt. *Skrzypce po sieradzku*, organizację warsztatów muzycznych oraz organizację koncertu promującego wspomniany album.

Tabela 21.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	2	0	1	3
2013	1	b.d.	b.d.	1
2012	1	b.d.	b.d.	1
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	4	0	1	5

Ośrodek Kultury Tkacz w Tomaszowie Mazowieckim

Od 2013 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 6 razy. Uczestniczyli w Łódzkich Spotkaniach Teatralnych i Kolorowej Lokomotywie. ŁDK współfinansował także projekt *Pasaże pamięci – spotkanie*

z kulturą tomaszowskich Żydów w 2014 roku. Jednym z najważniejszych założeń projektu był wzrost wiedzy na temat niegdysiejszej wielokulturowości miasta i pogłębienie wiedzy na temat działalności artystycznej tomaszowskich Żydów. Na zakończenie projektu odbyła się gala, na której gościli specjaliści od tematyki żydowskiej, poeci, odbył się koncert Karoliny Cichej z tematycznym repertuarem. W ramach podejmowanych działań zaplanowano m.in. stworzenie witryny internetowej, konkurs literacki na fragment pamiętnika i zrealizowano reportaż filmowy o poszukiwaniu śladów kultury tomaszowskich Żydów.

W ramach współrealizacji projektów Ośrodek Kultury Tkacz przeprowadził działanie *Marzenia hrabiego Tomasza – spotkanie z historią Tomaszowa Mazowieckiego w 185 rocznicę nadania praw miejskich*.

Tabela 22.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	1	2
2014	2	1	0	3
2013	1	b.d.	b.d.	1
2012	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	4	1	1	6

Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim

Współpracował z Łódzkim Domem Kultury od 2012 roku 4 razy, w tym przy projekcie Kolorowa Lokomotywa. ŁDK współfinansował II Ogólnopolski Festiwal Amatorskich Teatrów Dorosłych *Trybuna Teatru* w 2012 roku i *Trybunę Teatru* w 2014 roku.

Tabela 23.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	0	0	1	1
2013	1	0	0	1
2012	2	0	0	2
2011	0	0	0	0
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	3	0	1	4

Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach

Współpracowało z Łódzkim Domem Kultury od 2012 roku 5 razy. Muzeum wzięło udział w projekcie: *Wystawa 100. rocznicy Operacji Łódzkiej 1914*. Muzeum, ŁDK i Gminne Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Krośniewicach wspólnie zorganizowali konkursy: plastyczny pt. *100 lat w podróży zakłętę*, fotograficzny i filmowy pt. *Była tu kiedyś kolej*, w 2012 roku. ŁDK współfinansował także projekt *Gra terenowa śladami żołnierzy gen. Władysława Andersa* w 2012 roku oraz *100. Rocznica budowy Krośniewickiej Kolei Dojazdowej na Kujawach i Ziemi Łódzkiej* w 2014 roku.

W 2015 w ramach współpracy projektowej zrealizowali warsztaty pod hasłem *Ginące zawody rzemieślnicze na przykładzie kowalstwa i kotlarstwa*.

Muzeum w Krośniewicach współpracuje z Gminnym Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Krośniewicach przy pojedynczych wydarzeniach.

Tabela 24.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	1	1	2
2014	0	0	2	2
2013	0	0	0	0
2012	0	0	1	1
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	0	1	4	5

Muzeum Regionalne w Opocznie

Na przestrzeni od 2010 roku Muzeum zrealizowało wspólnie z Łódzkim Domem Kultury 4 inicjatywy. ŁDK współfinansował Festiwal Opoczno *Folk Attack – folklorystyczne konfrontacje muzyczne* w 2014 roku. Oprócz koncertu w ramach festiwalu, na dziedzińcu zamkowym, odbył się także kiermasz sztuki ludowej oraz warsztaty rękodzieła ludowego. Można było również skosztować potraw regionalnych.

Muzeum brało również udział w projekcie *Wystawa 100 rocznicy Operacji Łódzkiej 1914* oraz *Nie tylko petanka* w 2013 roku. Placówka brała także udział w wydarzeniu *Od natury do kultury* - warsztaty ekologiczno-artystyczne z wykorzystaniem naturalnych materiałów. Realizatorem projektu był Łódzki Dom Kultury, Zespół Szkół Prywatnych w Opocznie i Muzeum Regionalne w Opocznie.

Tabela 25.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	1	1	0	2
2013	1	0	0	1
2012	0	1	0	1
2011	0	0	0	0
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	2	2	0	4

Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim

Współpracowało z Łódzkim Domem Kultury pięciokrotnie w latach 2014-2015. Muzeum uczestniczyło w projekcie *Wystawa 100 rocznicy Operacji Łódzkiej 1914* w 2014 roku. Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim wraz z Łódzkim Domem Kultury i Domem Zakonnym Towarzystwa Jezusowego w Piotrkowie Trybunalskim zorganizowali *XLVI Dni Muzyki Kameralnej* w 2015 roku. Muzeum wzięło także udział w Konferencji Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych z województwa łódzkiego. Wiosenną edycję Łódzki Dom Kultury zorganizował wspólnie z Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim i Centrum Idei ku Demokracji i Towarzystwem Przyjaciół Piotrkowa Trybunalskiego. ŁDK współfinansował także *Piknik Historyczny z okazji Święta Wojska Polskiego* w 2014 roku.

Także w 2015 Muzeum podjęło współpracę z ŁDK przy projekcie grantowym *Piotrków Trybunalski – I Etno Festiwal*.

Tabela 26.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	3	0	0	3
2014	0	1	1	2
2013	0	0	0	0
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	3	1	1	5

Muzeum Regionalne w Kutnie

Muzeum wraz z Łódzkim Domem Kultury przygotowało wystawę *Święte miejsca, święci mężowie. Indie* w 2015 roku. W Muzeum Regionalnym w Kutnie odbył się również wernisaż wystawy *Kamienie niepamięci... Cmentarze ewangelickie województwa łódzkiego*. Ekspozycję otworzyli dyrektor Muzeum Regionalnego w Kutnie oraz Andrzej Białkowski, pracownik Ośrodka Regionalnego

Łódzkiego Domu Kultury, a jednocześnie jeden z autorów wystawy, w ramach projektu *Wielokulturowy pejzaż województwa łódzkiego* w 2012 roku.

W 2012 roku w Muzeum można było obejrzeć wystawę *Madonna w Sztuce Ludowej* udostępnioną przez Łódzki Dom Kultury. Na wystawie prezentowane były obrazy i rzeźby 50 twórców ludowych z całego województwa. W 2013 roku, dzięki współpracy Muzeum Regionalnego w Kutnie, ŁDK i Fundacji im. Adama i Beaty Branickich z Wilanowa odbyła się wystawa *Błękitni ludzie z Sahary i Sahelu*. W 2012 roku ŁDK zaprosił dzieci biorące udział w feriach zimowych, organizowanych przez Muzeum w Kutnie, na warsztaty ludowej plastyki papierowej. ŁDK współfinansował także wydanie katalogu wystawy czasowej pt. *W cieniu orłów. W 200. rocznicę pobytu Napoleona w Kutnie* (2012 rok). Także projekt *Historie nieznanne czyli powrót Augusta III do Kutna* realizowany był w ramach grantów przyznawanych przez Łódzki Dom Kultury.

Tabela 27.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	2	2
2014	0	0	0	0
2013	0	0	2	2
2012	1	0	2	3
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	1	0	6	7

Muzeum Regionalne w Brzezinach

Od 2012 roku współpracowało 4 razy z Łódzkim Domem Kultury. Wspólne inicjatywy to wystawy: *Ludowe anioły*, *Duma lokalna*, *Duma regionalna*. Druga z wystaw prezentowana była także właśnie w Łódzkim Domu Kultury, Domu Kultury w Łęczycy i Miejskim Ośrodku Kultury w Skierniewicach. Muzeum brało także udział w projekcie *Wystawa 100 rocznicy Operacji Łódzkiej 1914*. Łódzki Dom Kultury współfinansował również projekt *Spotkanie z prehistorią ziemi brzezińskiej* z 2013 roku.

Tabela 28.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	1	0	1
2014	b.d.	1	1	2
2013	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2012	b.d.	1	b.d.	1
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	0	3	1	4

Miejski Ośrodek Kultury w Pabianicach

Łódzki Dom Kultury współfinansował projekt *Kulturalny zawrót głowy* z 2012 roku. Uczestnicy warsztatów mogli m.in. poznać stroje ludności kultury przeworskiej czy zaprojektować i własnoręcznie wybić monetę. Zaproponowano zajęcia, podczas których można się było zapoznać z eksponatami muzeum oraz usłyszeć legendy i opowieści o mieście. Odbyły się też warsztaty papieroplastyki. Finał projektu stanowił festyn rodzinny *Kulturalne pożegnanie lata*. Oprócz podsumowania projektu zaplanowano m.in. prezentacje uczestników zajęć wokalnych, muzycznych i tanecznych, koncerty zespołów muzycznych oraz prezentacje wystaw organizowanych w czasie wakacji konkursów.

Pabianicka instytucja kultury uczestniczyła także w projekcie Eko-Młodzi w Łodzi oraz Graffiti – sztuka miasta.

Ten ośrodek w 2015 roku dołączył do beneficjentów grantów realizując Festiwal Artystyczny *Nasz region – ikony kultury Pabianic*.

MOK w Pabianicach dołączył do Regionalnej Sieci Kin Cyfrowych Województwa Łódzkiego.

Tabela 29.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	0	0	0	0
2013	2	b.d.	b.d.	2
2012	b.d.	1	b.d.	1
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
SUMA	3	1	0	4

Ośrodek Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim

Współpracował z Łódzkim Domem Kultury 4 razy od 2012 roku. Brał udział w projekcie Graffiti – Sztuka Miasta. ŁDK współfinansował także projekt *Sztuka na granicy- malarstwo*, w 2014 roku. Odbyły się warsztaty plastyczne w przestrzeni miejskiej ukazujące szeroką paletę możliwości współczesnego malarstwa.

Również w 2015 roku zrealizował projekt *5 lat old town jazz w Piotrkowie Trybunalskim* przy pomocy Łódzkiego Domu Kultury.

Tabela 30.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	1	0	1	2
2013	0	0	0	0
2012	1	0	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	3	0	1	4

Muzeum Ziemi Wieluńskiej

Współpracowało z Łódzkim Domem Kultury 4 razy od 2012 roku. Muzeum wzięło udział w projekcie *Wystawa 100 rocznicy Operacji Łódzkiej 1914* oraz w konferencji Forum Edukatorów Muzealnych, której organizatorzy to: Forum Edukatorów Muzealnych, Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu, Łódzki Dom Kultury i Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (2014 rok). ŁDK współfinansował także projekt *150. Rocznica Powstania Styczniowego na Ziemi Wieluńskiej* w 2014 roku.

W 2015 również w ramach współfinansowania wydali publikację *600. rocznica urodzin ks. Jana Długosza z Niedzielska*.

Tabela 31.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	1	1	2
2014	1	0	0	1
2013	0	0	0	0
2012	0	1	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	1	2	1	4

Muzeum w Łowiczu

Od 2012 roku Muzeum współpracowało z Łódzkim Domem Kultury czterokrotnie. Uczestniczyło w projekcie *Wystawa 100 rocznicy Operacji Łódzkiej 1914*, a w 2014 roku w projekcie *Nie tylko petanka... W kręgu haftów regionalnych. Region łowicki*. Muzeum jest też uczestnikiem Konferencji Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych z Województwa Łódzkiego, jedna z nich miała miejsce w Łowiczu w 2013 roku. ŁDK w 2012 roku współfinansował także wydanie albumu *Skansen w Maurzycach. Dziedzictwo kulturowe regionu łowickiego*.

Tabela 32.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	1	1	0	2
2013	1	0	0	1
2012	0	1	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	2	0	4

Regionalne Centrum Rozwoju Kultury i Turystyki w Działoszynie

Współpracował z Łódzkim Domem Kultury przy projekcie *Art-design*. W siedzibie działoszańskiego ośrodka kultury odbywał się kurs szycia lalki waldorfskiej. Powstało 10 oryginalnych lalek wielkości ok. 40 cm. Kurs objął 5 spotkań po 6 godzin – łącznie zrealizowano 30 godzin. Lalki zostały zaprezentowane na wystawie w siedzibie RCRKiT.

Placówki współpracowały także przy *Nadwarciańskim Festiwalu Ludowym*. Wydarzeniu towarzyszył *III Międzypowiatowy Przegląd Kapel i Zespołów Śpiewaczych*. Głównym celem imprezy jest prezentacja i pielęgnacja tradycji ludowej, pieśni i muzyki. Ponadto wyłonione podczas przeglądu grupy biorą udział w Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym. Festiwal urozmaicają stoiska z pracami rękodzielniczymi, robótkami szydełkowymi, obrazami i rzeźbami. Odwiedzający mogą również posmakować potraw przygotowanych przez regionalne stowarzyszenia i koła gospodyń wiejskich.

Ponadto w 2012 roku ŁDK współfinansował także wydarzenie *VI Powiatowy plener malarsko-rzeźbiarski*. Adresowany był do malarzy i rzeźbiarzy z terenu powiatu pajęczańskiego. Przez siedem dni artyści malowali krajobrazy i rzeźbili figury w drzewie. W plenerze wzięło udział 13 artystów: 10 malarzy i 3 rzeźbiarzy. Efektem tygodniowej pracy są 32 obrazy i 5 rzeźb. Powstałe podczas pleneru prace można było zobaczyć na wystawie poplenerowej w siedzibie RCRKiT.

Tabela 33.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	1	0	1	2
2013	0	0	0	0
2012	0	1	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	1	1	4

Miejski Ośrodek Kultury w Zgierzu

Zgierski ośrodek brał udział w projekcie Street Art – sztuka miasta, Świerszczykowe wierszyki. ŁDK współfinansował również VIII Ogólnopolski Przegląd Filmów Amatorskich *Ogień w głowie*, w 2012 roku. Impreza ta kierowana jest do nieprofesjonalnych twórców filmowych, przy jednoczesnym uczestnictwie znawców tej sztuki. Jednak zanim dojdzie do samego Przeglądu, organizatorzy wypełniają czas wakacyjny wydarzeniami filmowymi, które ściśle wiążą się z imprezą.

Tabela 34.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	2	0	0	2
2013	1	0	0	1
2012	1	0	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	5	0	0	5

Miejski Ośrodek Kultury w Konstanczynie Łódzkiej

Współpracował z Łódzkim Domem Kultury przy projekcie *EcoArt*. Z kolei wystawa *Wiejska Codziennosc* to wystawa rzeźby ludowej ze zbiorów Działu Dziedzictwa Kulturowego i Folkloru Regionu Łódzkiego Domu Kultury. Rzeźby są dziełem 31 twórców. Wystawa to jeden z punktów programu obchodów *Święta Plonów*.

ŁDK w ramach współpracy współfinansował również wydarzenie *Piosenki z mojego podwórka*. W ramach projektu odbyły się warsztaty tańców miejskich, tańca hip hop z elementami folkloru miejskiego oraz warsztaty wokalne. Podsumowaniem działań były koncerty *Piosenki z mojego podwórka* inspirowane twórczością Kapeli Podwórkowej Konstanczynie, które odbyły się w Konstanczynie Łódzkiej, Łódzkim Domu Kultury oraz Salezjańskich Szkołach Muzycznych w Lutomiersku. Wspólnie realizowano także projekt *Etno-forum-art* w ramach programu dofinansowań ŁDK. W Galerii Ogród Sztuki odbyły się bezpłatne warsztaty artystyczno-edukacyjne dla artystów, plastyków i wszystkich mieszkańców miasta, zainteresowanych kulturą i sztuką ludową regionów sieradzkiego, opoczyńskiego oraz łowickiego. W lipcu i sierpniu warsztaty z wycinanki, papieroplastyki i tkaniny prowadziły twórczynie ludowe. Po warsztatach 29 artystów profesjonalnych i nieprofesjonalnych otrzymało materiały malarskie i stworzyło obrazy inspirowane kulturą ludową. Wernisaż wystawy odbył się w Galerii Ogród Sztuki. Na otwarciu bezpłatnie rozdawano foldery z fotografiami powstałych dzieł. Goście mieli stworzoną przestrzeń do rozmowy, przy zorganizowanym poczęstunku, podczas którego mogli wysłuchać śpiewu Ludowego Zespołu Niesięcin przy akompaniamencie akordeonu.

Tabela 35.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	0	0	2	2
2013	1	0	0	1
2012	1	0	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	0	2	4

Gminny Ośrodek Kultury w Lututowie

Od 2013 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 3 razy. Placówka wzięła udział w Kolorowej Lokomotywie oraz projekcie *EcoArt*. ŁDK współfinansował także koncert *Ocalić od zapomnienia* w ramach Obchodów Roku Oskara Kolberga w 2014.

Tabela 36.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	1	0	1	2
2013	1	0	0	1
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	0	1	3

Miejski Ośrodek Kultury w Głownie

Od 2010 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 6 razy. Ośrodek uczestniczył w Świerszczykowych Wierszykach, wystawie *Pejzaż malowany Ziemi Łódzkiej*. Współpraca zaistniała także przy festiwalu piosenki ekologicznej dla najmłodszych *Rozśpiewane Ekoprzedzszkolaki*.

ŁDK współfinansował projekt I Festiwal Sztuki Grafikalia. W ramach projektu zaplanowano: wypożyczenie i prezentację w Głownie wystawy międzynarodowej grafiki *Grafika świata* ze zbiorów Stowarzyszenia Międzynarodowego Triennale Grafiki w Krakowie; przeprowadzenie otwartego konkursu graficznego pod hasłem *Moja odbitka - mój świat* adresowanego do dzieci, młodzieży i dorosłych, podopiecznych placówek kulturalno-oświatowych i pracowni plastycznych regionu

łódzkiego; cykl bezpłatnych warsztatów graficznych pt. *ABC print* oraz wystawę pokonkursową *Moja odbliska - mój świat*.

Również w 2015 roku ośrodki podjęły współpracę projektową przy drugim już Festiwalu Grafikalnia. Poza współpracą z Łódzkim Domem Kultury, MOK w Głownie uczestniczył w konkursie Festiwalu Piosenki i Tańca *Aleksandrowska Wiosna* w MDK w Aleksandrowie Łódzkim.

Tabela 37.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	2	0	0	2
2014	1	0	0	1
2013	0	0	1	1
2012	1	0	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	1	1
SUMA	4	0	2	6

Gminny Dom Kultury z Biblioteką w Ksawerowie

Od 2012 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 5 razy. Ksawerowski ośrodek współuczestniczył w następujących wydarzeniach: *Kolorowa Lokomotywa*, *Natura EcoArt Pejzaż kulturowy województwa łódzkiego – spotkajmy się w powiecie pabianickim*, projekt ROSA.

ŁDK miał swój udział w realizacji spektaklu *Ballada na trzy biurka*.

Współfinansował także projekt *Klejnoty łódzkiego – otwieramy skarbiec regionu*. Celem projektu było m.in. umożliwienie mieszkańcom gminy dostępu do zasobów kulturalnych Łodzi, wyrównywanie szans oraz przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym, budowanie aktywnych postaw oraz pobudzanie odpowiedzialności za swoją „małą ojczyznę”.

Przy pojedynczych projektach Dom Kultury współpracował z Uniwersytetem III Wieku w Pabianicach i Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi.

Tabela 38.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	1	2	1	4
2013	1	0	0	1
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	2	1	5

Muzeum Regionalne w Radomsku

Muzeum współpracowało z Łódzkim Domem Kultury przy dwóch wystawach: *Ścieżki kamieni... pozostały kamienie* oraz *Czas Bożego Narodzenia*, z 2011 i 2010 roku. Oprócz tego Muzeum uczestniczyło w organizacji Konferencji Dyrektorów i Kustoszy Muzeów Regionalnych Województwa Łódzkiego.

ŁDK współfinansował projekt *Wakacje z tradycją w zagrodzie tatarskiej*. Odbył się Wakacyjny Piknik Integracyjny ze Stowarzyszeniem Rodziców i Opiekunów Osób Niepełnosprawnych Koniczynka. W programie znalazło się szereg imprez o charakterze kulturalno-artystycznym, przeznaczonych nie tylko dla dzieci, ale także dla dorosłych. II edycja także realizowana była w ramach programu współpracy.

Na tle innych jednostek kulturalnych Muzeum Regionalne w Radomsku wyróżnia się szeroką współpracą z innymi instytucjami. Do tych placówek należą: Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Miejska Biblioteka Publiczna i Miejski Dom Kultury w Radomsku, Gminna Biblioteka Publiczna w Ładzicach, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kobielach Wielkich, Muzeum w Łowiczu, Muzeum Miasta Zgierza, Muzeum Regionalne w Bełchatowie, Muzeum Regionalne w Kutnie. Często współpracowali także z Instytutem Pamięci Narodowej – o/Łódź.

Tabela 39.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	1	2	1	4
2013	1	0	0	1
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	3	2	1	6

Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim

Od 2012 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 3 razy. Współuczestniczył w Kolorowej Lokomotywie, projekcie *Eko-Młodzi w Łodzi*.

Dzięki udziale w programie ŁDK-u Dzielnicy Ośrodek z Tomaszowa zrealizował projekt *PrzeWOZYkultury.pl*. Oparty był na idei 3 przystanków. Przystanek I „taniec” - w jego ramach przeprowadzono warsztaty z tańca narodowego, poprowadził je Zespół Pieśni i Tańca POLTEX. Przystanek II „plastyka” - warsztaty plastyczne z zakresu animacji filmowej prowadzone przez animatorów z Muzeum Animacji SE-MA-FOR z Łodzi. Przystanek III - tzw. „kocioł artystyczny” miał

miejsce w siedzibie DOKu, było to wydarzenie finałowe. Główny punkt finału stanowił koncert łódzkiego alternatywnego zespołu folkowego *Dzikie Jabłko*.

Dzielnicowy Ośrodek Kultury nawiązał współpracę także z innymi placówkami kulturalnymi, do których należą: Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim, Miejski Dom Kultury w Radomsku, Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim i Łaski Dom Kultury.

Tabela 40.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	0	0	0
2014	0	1	0	1
2013	1	0	0	1
2012	1	0	0	1
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	2	1	0	3

Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim

Od 2009 roku współpracował z Łódzkim Domem Kultury 6 razy. Uczestniczył w następujących projektach: Kolorowa Lokomotywa oraz Graffiti – Sztuka Miasta.

ŁDK współfinansował także projekt *Opracowanie programu współpracy i rozwoju ośrodków kultury w Tomaszowie Mazowieckim*. Jednym z elementów projektu były konsultacje społeczne, które miały pozwolić zweryfikować ofertę ośrodków kultury i w większym stopniu dostosować ją do potrzeb odbiorców. W ramach realizacji projektu przeprowadzono warsztaty dla pracowników ośrodków kultury. Prowadzone były wspólnie, dla pracowników 3 instytucji biorących udział w projekcie. Oczekiwane rezultaty to pogłębione analizy działalności poszczególnych instytucji oraz programy rozwoju. Projekt odbył się w partnerstwie z Ośrodkiem Kultury Tkacz i Dzielnicowym Ośrodkiem Kultury.

Tabela 41.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	1	0	0	1
2013	2	0	0	2
2012	0	1	0	1
2011	0	0	0	0
2010	1	0	0	1
SUMA	5	1	0	6

Gminny Ośrodek Kultury w Zapolicach

Instytucja ta współpracowała z ŁDK dwukrotnie przy współrealizacji projektów z dofinansowania. W 2014 roku realizując zadanie *Tropiciele śladów przeszłości* i w 2015 *W grodzie Mściwoja – Strońsko na osi czasu*.

GOK brał także udział w wiosennej edycji Kolorowej Lokomotywy.

Tabela 42.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	0	1	0	1
2014	1	1	0	2
2013	0	0	0	0
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	1	2	0	3

Gminny Ośrodek Kultury w Świniarach Warckich

Współpraca podejmowana oscylowała wokół współpracy projektowej. W 2012 roku pierwszy raz otrzymali grant na realizację IV Integracyjnego Festiwalu Pieśni ku czci św. Siostry Faustyny *Miłosierne Nutki*. Powtórnie ŁDK wsparł przy projekcie w 2015 roku.

GOK uczestniczył również w wiosennej edycji Kolorowej Lokomotywy.

Tabela 43.

LATA	PROJEKTY CYKLICZNE	PROJEKTY JEDNORAZOWE	WYDARZENIA JEDNORAZOWE	SUMA
2015	1	0	0	1
2014	2	0	0	2
2013	0	0	0	0
2012	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
SUMA	3	0	0	3

Wyżej przedstawione lokalne instytucje kultury współpracowały z Łódzkim Domem Kultury najmniej przy trzech projektach. Istnieje jednak wiele placówek, których współpraca do tej pory ograniczyła się do jednej lub dwóch inicjatyw. Ze względu na niewielki obszar wspólnych działań zostaną one jedynie wymienione.

Tabela 44. Pozostałe instytucje wyłonione z programu Współorganizacja projektów kulturalnych w województwie łódzkim.

INSTYTUCJA			POWIAT			TYTUŁ PROJEKTU		
2012								
1.	Ośrodek Kultury Gminy i Miasta w Drzewicy	opoczyński	Dziedzictwo historyczne Gminy Drzewica w oprawie artystycznej – ilustrowany folder					
2.	Gminna Biblioteka Publiczna w Białaczowie	opoczyński	III Białaczowskie Spotkania ze Sztuką Amatorską					
3.	Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowie	opoczyński	Ocalić od zapomnienia – historia i tradycja na Ziemi Żarnowskiej					
4.	Forum Inicjatyw Twórczych w Parzęczewie	zgierski	Opracowanie strategii rozwoju kultury w Gminie Parzęczew oraz kierunku działań Forum Inicjatyw Twórczych					
5.	Miejska Biblioteka Publiczna w Ozorkowie	zgierski	I Ozorkowska Jesień Poetycka					
6.	Muzeum w Łęczycy	łęczycki	Jadwiga Grodzka <i>Legendy łęczyckie</i> – wznowienie unikalnej publikacji					
7.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieluniu	wieluński	Działania promocyjne w instytucji kultury – wykorzystanie przestrzeni wirtualnej oraz innych narzędzi					
8.	Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury i Sportu w Ostrówku	wieluński	Spotkanie Gawędziarzy Ludowych „Pogwarki 2012”					
9.	Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniowej Górze	łódzki wschodni	Widowisko folklorystyczno-obrzędowe <i>Oczepiny</i>					
10.	Miejska Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Trybunalskim	piotrkowski	Wydanie publikacji pt. <i>Diabły, czarty i czarownice. Legendy o Piotrkowie</i>					
11.	Gminna Biblioteka Publiczna w Aleksandrowie	piotrkowski	Sztuka dekorowania stołu i savoir vivre – warsztaty dla osób z fantazją					
12.	Gminna Biblioteka Publiczna w Dalikowie	poddębicki	Wydanie publikacji <i>Twórcy ludowi w Gminie Dalików</i>					
13.	Miejski Dom Kultury w Przedborzu	radomszczański	XXI Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej					
14.	Gminny Ośrodek Kultury w Żytnie	radomszczański	Praktyki pocieszne i gry bałamutne					
15.	Miejski Dom Kultury w Radomsku	radomszczański	Hokus-pokus					

16.	Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie	rawski	Rawskie obrazki regionalne
17.	Muzeum Okręgowe w Sieradzu	sieradzki	Bliżej folkloru
18.	Gminna Biblioteka Publiczna w Klonowej	sieradzki	Kulturalnie niebezpieczni
19.	Miejska Biblioteka Publiczna w Skierniewicach	skierniewicki	Wydanie i promocja materiałów do <i>Słownika historyczno-geograficznego miejscowości powiatu skierniewickiego od 1867 roku</i>
20.	Gminna Biblioteka Publiczna w Głuchowie	skierniewicki	Spotkania autorskie rozwijające twórczość i kreatywność czytelników poprzez cykliczne warsztaty
21.	Gminna Biblioteka Publiczna w Godzianowie	skierniewicki	Z tradycją na Ty – ludowe zdobnictwo izby chłopskiej
22.	Gminna Biblioteka Publiczna w Rokicinach	tomaszowski	Rokiciny na przestrzeni pokoleń
23.	Gminna Biblioteka Publiczna w Smardzewicach	tomaszowski	Wehikuł czasu – 600 lat Smardzewic
24.	Gminny Ośrodek Kultury w Lubochni	tomaszowski	Muzycznym wehikułem czasu po świecie
25.	Miejska Biblioteka Publiczna w Tomaszowie Mazowieckim	tomaszowski	Przystanek Biblioteka
26.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Zelowie	bełchatowski	Bez wizy przez świat
27.	Muzeum w Krośniewicach	kutnowski	Gra terenowa Śladami żołnierzy gen. Władysława Andersa
28.	Gminny Ośrodek Kultury w Sędziejowicach	łaski	Warsztaty ceramiczne dla dzieci i młodzieży
29.	Biblioteka Publiczna i Dom Kultury Gminy Zduny	łowicki	Dom kultury na kółkach
2014			
30.	Muzeum Regionalne w Opocznie	opoczyński	Festiwal Opoczno Folk Attack – folklorystyczne konfrontacje muzyczne
31.	Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola	zduńskowolski	Festiwal 3 kultur (Freak)
32.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Szadku	zduńskowolski	Akademia tańca w Szadku

33.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Jeżowie	brzeziński	Obudź w sobie pasję
34.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Lipcach Reymontowskich	skierniewicki	Jarmark Reymontowski – Sentymentalne spotkania z tradycją
35.	Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku	wieluński	Wielka historia małej ojczyzny. Magia wspomnień – Krzyworzeka
36.	Muzeum Miasta Zgierza	zgierski	Archeologiczny Wehikuł Czasu – interaktywne zajęcia
37.	Miejski Ośrodek Kultury w Głownie	zgierski	I Festiwal Sztuki <i>Grafikalia</i> 2014
38.	Gminne Centrum Kultury w Aleksandrowie	piotrkowski	Kino pod gwiazdami
39.	Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim	piotrkowski	Piknik Historyczny z okazji święta Wojska Polskiego
40.	Miejska Biblioteka Publiczna w Wolborzu	piotrkowski	Akademia małego konesera kultury
41.	Gminna Biblioteka Publiczna w Czastarach	wieruszowski	Sekrety starego strychu
42.	Gminny Ośrodek Kultury w Lututowie	wieruszowski	<i>Ocalić od zapomnienia</i> w ramach Obchodów Roku Oskara Kolberga
43.	Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie	łódzki wschodni	Zabytkowa architektura miasta i gminy Tuszyn
44.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Działoszynie	pajęczański	Konkurs plastyczny pt. maskotka pajęczańskiej policji
45.	Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim	tomaszowski	przewozy kultury.pl
46.	Gminne Centrum Kultury w Inowłodzu	tomaszowski	Śladami epoki średniowiecznej
47.	Miejski Ośrodek Kultury w Złoczewie	sieradzki	Rodzinka z kulturą
48.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łowiczu	łowicki	Wydanie reprintu publikacji pt. Dialekt Księstwa Łowickiego
49.	Gminny Dom Kultury z Biblioteką w Ksawerowie	pabianicki	Klejnoty łódzkiego – otwieramy skarbiec regionu
50.	Muzeum Regionalne im. S. Sankowskiego w Radomsku	radomszczański	Wakacje z tradycją w zagrodzie tatarskiej
51.	Gminna Biblioteka Publiczna w Gomunicach	radomszczański	Kraina wyobraźni
52.	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Uniejowie	poddębicki	Uniejowski Przegląd Dziecięcych Zespołów Teatralnych <i>O błękitną maskę</i>
53.	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęczycy	łęczycki	Łęczycka kraina w słowie, legendzie i obiektywie

2015

54.	Gminny Ośrodek Kultury w Ujeździe	tomaszowski	Przeszłość i terażniejszość – Ujazd w obiektywie. Międzypokoleniowa edukacja artystyczna
-----	-----------------------------------	-------------	--

55.	Gminny Ośrodek Kultury w Rzeczycu	tomaszowski	Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej <i>Złote Łabędzie</i> – Rzeczyca 2015
56.	Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim	tomaszowski	Taniec (nie) tylko pałacowy z historią w tle. Wakacyjne muzealne warsztaty historyczno-taneczne
57.	Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola	zduńskowski	Kolory Miasta
58.	Miejski Dom Kultury w Zduńskiej Woli	zduńskowski	Latać każdy może – warsztaty modelarskie
59.	Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowie	opoczyński	Spotkajmy się w bibliotece z historią i muzyką w tle
60.	Gminna Biblioteka Publiczna w Sławnie	opoczyński	Świadectwa lokalnej przeszłości
61.	Gminna Biblioteka Publiczna w Białaczowie	opoczyński	Pamięć i tożsamość
62.	Miejska Biblioteka Publiczna w Skierniewicach	skierniewicki	15:10 do Skierniewic. Festiwal reportażu
63.	Gminna Biblioteka Publiczna w Godzianowie	skierniewicki	W godzianowskiej chacie ludowej – zdobnictwo izby chłopskiej
64.	Gminna Biblioteka Publiczna w Głuchowie	skierniewicki	Zakochaj się w teatrze
65.	Izba Historii Skierniewic	skierniewicki	Festiwal Muzyki Romantycznej
66.	Gminna Biblioteka Publiczna w Rozprzy	piotrkowski	Pracownia małego twórcy – wyroby dawnego rzemiosła
67.	Miejska Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Trybunalskim	piotrkowski	Wydanie publikacji pt.: <i>Nad Strawą i Pilicą. Legendy regionu piotrkowskiego.</i>
68.	Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzkowicach	piotrkowski	Japońskie inspiracje
69.	Gminne Centrum Kultury w Aleksandrowie	piotrkowski	Kino pod gwiazdami
70.	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieruszowie	wieruszowski	Spotkania z przeszłością
71.	Gminna Biblioteka Publiczna w Lututowie	wieruszowski	Szlakiem dziecięcej wyobraźni przez gminę Lututów
72.	Gminna Biblioteka Publiczna w Czastarach	wieruszowski	Kuźnia literacko-teatralna
73.	Miejska Biblioteka Publiczna w Konstancynie Łódzkiej	pabianicki	Wydanie i promocja tomiku poetyckiego <i>Almanach Konstancynowski Klubu Literackiego Constans</i>
74.	Muzeum Miasta Pabianic	pabianicki	Starożytni Celtowie – smakośże życia
75.	Muzeum w Łęczycy	łęczycki	<i>Skarby i atrakcje łęczyckiego zamku</i> – skład i druk publikacji
76.	Dom Kultury w Łęczycy	łęczycki	Z muzyką przez świat – pierwsza płyta Kapeli Łęczyckiej
77.	Muzeum Miasta Zgierza	zgierski	Zgierz w średniowieczu – żywa lekcja historii

78.	Forum Inicjatyw Twórczych w Parzęczewie	zgierski	Kalendarz imprez. Promocja cyklicznych imprez w regionie łódzkim
79.	Biblioteka Publiczna w Aleksandrowie Łódzkim	zgierski	Jesień pełna muzyki
80.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Zelowie	bełchatowski	Wakacje ze sztuką
81.	Centrum Kultury, Turystyki i Promocji Ziemi Łowickiej	łowicki	Zainspirowani folklorem – Folk Design Event 2015
82.	Gminno-parkowe Centrum Kultury Ekologii w Plichtowie	łódzki wschodni	Wątek artystyczny z osnową tradycyjną
83.	Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie	łódzki wschodni	Zabytkowa architektura miasta i gminy Tuszyn – część II
84.	Miejski Dom Kultury w Przedborzu	radomszczański	XXIV Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej – w 105 rocznicę śmierci poetki
85.	Gminna Biblioteka Publiczna w Klonowej	sieradzki	Festiwal artystyczny – Jesień mimozami się zaczyna

Jak wynika z danych, zebranych w ramach *desk research*, w latach 2009-2011 współpraca Łódzkiego Domu Kultury z placówkami regionu łódzkiego była znikoma. Po wyartykułowaniu przez kadry kultury potrzeb związanych z rozwojem współpracy kulturalnej w regionie na Regionalnym Kongresie Kultury, od 2012 roku sytuacja ulega radykalnej przemianie. Łódzki Dom Kultury zaczyna spełniać funkcję regionalnego ośrodka kultury w województwie łódzkim, zobowiązując się do tej odpowiedzialności także w swoim statucie.

Kontynuowane są rozpoczęte przed 2012 rokiem wspólne projekty. Powstało kilka nowych inicjatyw na szeroką skalę, włączających w swoje działania bardzo wiele kulturalnych placówek samorządowych. Dodatkowo specjalnie opracowany program dotacji buduje silne fundamenty pod dalszą wspólną działalność. W ciągu trzech edycji zrealizowano 154 projekty. Część ośrodków, które uczestniczyły w pierwszej edycji podeszła też do naboru do drugiej i trzeciej. Świadczy to o chęci kontynuowania współpracy w regionie. Kulturalne podmioty samorządowe podejmują też wspólne działania z ŁDK poza programem Współorganizacja projektów kulturalnych na terenie województwa łódzkiego oraz poza wielkoskalowymi projektami prowadzonymi przez łódzki ośrodek. Zwykle są to jednorazowe wydarzenia. Najczęściej organizowane są wspólne wystawy. Łódzki Dom Kultury współpracuje najczęściej z domami i ośrodkami kultury, w dalszej kolejności muzeami, coraz szerzej podejmowane są także inicjatywy z bibliotekami.

Charakter działań oscyluje wokół akcji artystyczno-edukacyjnych, nierzadko w kontekstach: ekologicznym, historycznym czy w nawiązaniu do tradycji regionalnych. Forma jaką przybierają inicjatywy opiera się w głównej mierze na warsztatach, bardzo często pojawiają się także różnego rodzaju występy profesjonalistów i amatorów oraz przeglądy w formie konkursów. Nie brakuje koncertów czy wykładów. Organizowane wystawy zwykle mają charakter objazdowy, prezentowane są kolejno w kilku placówkach. Czasami eksponaty i dzieła są wypożyczane z galerii Łódzkiego Domu Kultury i prezentowane w innych instytucjach.

Placówki kulturalne w województwie łódzkim nawiązują także współpracę z innymi ośrodkami niż Łódzki Dom Kultury. W szerszym zakresie organizują różnego rodzaju wydarzenia z III sektorem, szkołami publicznymi czy urzędem miasta, a więc z jednostkami, które nie są samorządowymi placówkami kulturalnymi. W ramach współpracy regionalnej między samorządowymi instytucjami kultury można zaobserwować dość dużą liczbę konkursów muzycznych czy tanecznych. Organizowana przez jeden ośrodek impreza przyciąga zespoły kształcone w innych placówkach regionu.

Na przestrzeni ostatnich 6 lat odbyło się 329 wspólnych inicjatyw¹⁶. Od 2012 roku można zaobserwować silną tendencję zwyżkową w kontekście działań spoza programu Współorganizacji projektów kulturalnych na terenie woj. łódzkiego. Jednak wyraźnie widać, że wspomniany projekt bardzo aktywizuje środowisko kulturalne w regionie. W latach, w których miał miejsce (2012, 2014, 2015) odbyło się najwięcej wspólnie zorganizowanych wydarzeń.

Tabela 45. Liczba wspólnych inicjatyw w regionie podjętych w okresie 2010-2015.

ROK	LICZBA INICJATYW	LICZBA INICJATYW W RAMACH PROGRAMU	ŁĄCZNIE
2015	30	48	78
2014	53	59	112
2013	50	-	50
2012	30	47	77
2011	7	-	7
2010	5	-	5
			329

W latach 2010-2011, przed zmianą statutu Łódzkiego Domu Kultury, odbywało się bardzo mało wspólnie podejmowanych inicjatyw. Na przestrzeni omawianych dwóch lat zaobserwowano tylko 9 projektów. Każdy odbył się w innym powiecie, w udziale z głównymi miejskimi ośrodkami kulturalnymi.

¹⁶ W ramach każdej inicjatywy zliczona została ilość interakcji między placówkami, na przykład projekt *Nie tylko petanka* nie jest liczony jako jedna inicjatywa, a jako trzy wydarzenia Łódzkiego Domu Kultury z trzema placówkami biorącymi udział w akcji w danym roku.

Tabela 46. **Współpraca ŁDK z samorządowymi instytucjami w poszczególnych powiatach w latach 2010-2011.**

POWIAT	PLACÓWKA	LICZBA INICJATYW
skierniewicki	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach	2
łowicki	Łowicki Ośrodek Kultury	1
kutnowski	Kutnowski Dom Kultury	1
radomszczański	Miejski Dom Kultury w Radomsku	1
wieluński	Wieluński Dom Kultury	1
opoczyński	Dom Kultury w Opocznie	1
wieruszowski	Wieruszowski Dom Kultury	1
łęczycki	Muzeum w Łęczycy	1

W latach 2012-2015, po zmianie formuły działania Łódzkiego Domu Kultury liczba podejmowanych wspólnych inicjatyw znacząco wzrosła. Zdecydowana większość analizowanych wydarzeń i projektów odbyła się właśnie w tym okresie, w liczbie 317, co silnie unaocznia skalę podjętych przez ŁDK działań w regionie. W porównaniu do lat wcześniejszych obserwuje się znaczący wzrost powiatów, które są zaangażowane w działalność kulturalną w regionie. Obecnie ośrodki ze wszystkich powiatów z województwa łódzkiego uczestniczą we wspólnych działaniach z ŁDK. Placówki te są rozmieszczone zarówno w gminach wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich.

Najwięcej – 11 instytucji podejmujących inicjatywy z Łódzkim Domem Kultury zlokalizowanych jest w powiecie tomaszowskim, z czego 5 w samym Tomaszowie Mazowieckim. Wyróżnia się także powiat piotrowski, w którym mieści się 9 współpracujących placówek oraz powiat opoczyński z 8 instytucjami. W większości powiatów istnieje od 2 do 6 podmiotów, które współorganizują projekty i wydarzenia z łódzkim ośrodkiem. Łącznie we współpracę włączonych jest 100 podmiotów z całego województwa.

Tabela 47. **Współpraca ŁDK z samorządowymi instytucjami w poszczególnych powiatach w latach 2012-2015.**

POWIAT	PLACÓWKA	LICZBA INICJATYW
tomaszowski	Ośrodek Kultury Tkacz w Tomaszowie Mazowieckim	6
	Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim	4
	Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim	3

	Miejska Biblioteka Publiczna w Tomaszowie Mazowieckim	3
	Gminny Ośrodek Kultury w Ujeździe	3
	Gminna Biblioteka Publiczna w Rokicinach	2
	Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim	1
	Gminne Centrum Kultury w Inowłodzu	1
	Gminna Biblioteka Publiczna w Smardzewicach	1
	Gminny Ośrodek Kultury w Lubochni	1
	Gminny Ośrodek Kultury w Rzeczcycy	1
	Miejski Ośrodek Kultury w Piotrkowie Trybunalskim	5
	Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim	4
	Ośrodek Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim	3
	Miejska Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Trybunalskim	3
piotrkowski	Gminne Centrum Kultury w Aleksandrowie	2
	Gminna Biblioteka Publiczna w Gorzkowicach	2
	Gminna Biblioteka Publiczna w Rozprzy	1
	Miejska Biblioteka Publiczna w Wolborzu	1
	Gminna Biblioteka Publiczna w Aleksandrowie	1
	Miejski Dom Kultury w Opocznie	17
	Muzeum Regionalne w Opocznie	4
	Biblioteka Miejska w Mniszkowie	2
opoczyński	Gmina Sławno	2
	Gminna Biblioteka Publiczna w Białaczowie	2
	Gminna Biblioteka Publiczna w Żarnowie	2
	Ośrodek Kultury Gminy w Miasta Drzewice	1
	Gminna Biblioteka Publiczna w Sławnie	1
	Miejski Ośrodek Kultury w Głownie	5
	Miejski Ośrodek Kultury w Zgierzu	4
zgierski	Forum Inicjatyw Twórczych w Parzęczewie	3
	Muzeum Miasta Zgierza	3
	Biblioteka Miejska w Aleksandrowie Łódzkim	1
	Miejska Biblioteka Publiczna w Ozorkowie	1

sieradzki	Sieradzkie Centrum Kultury	5
	Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu	4
	Muzeum Okręgowe w Sieradzu	3
	Gminna Biblioteka Publiczna w Klonowej	3
	Miejski Ośrodek Kultury w Złoczewie	2
	Centrum Kultury w Błaszczach	1
skierniewicki	Miejski Ośrodek Kultury w Skierniewicach	14
	Miejska Biblioteka Publiczna w Skierniewicach	3
	Gminna Biblioteka Publiczna w Godzianowie	2
	Gminna Biblioteka Publiczna w Głuchowie	2
	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Lipcach Reymontowskich	1
	Izba Historii Skierniewic	1
wieluński	Wieluński Dom Kultury	14
	Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu	4
	Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku	1
	Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury w Sportu w Ostrówku	1
	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieluniu	1
radomszczański	Miejski Dom Kultury w Radomsku	17
	Muzeum Regionalne im. S. Sankowskiego w Radomsku	5
	Miejski Dom Kultury w Przedborzu	3
	Gminna Biblioteka Publiczna w Gomunicach	1
	Gminny Ośrodek Kultury w Żytnie	1
łowicki	Łowicki Ośrodek Kultury	10
	Muzeum w Łowiczu	4
	Biblioteka Publiczna i Dom Kultury Gminy Zduny	2
	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łowiczu	2
	Centrum Kultury, Turystyki i Promocji Ziemi Łowickiej	1
wieruszowski	Wieruszowski Dom Kultury	4
	Gminny Ośrodek Kultury w Lututowie	4
	Gminna Biblioteka Publiczna w Czastarach	2
	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieruszowie	1

kutnowski	Kutnowski Dom Kultury	14
	Muzeum Regionalne w Kutnie	7
	Muzeum w Krośniewicach	5
łęczycki	Muzeum w Łęczycy	3
	Gminny Ośrodek Kultury w Świnicach Warckich	3
	Dom Kultury w Łęczycy	1
	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęczycy	1
łódzki wschodni	Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie	3
	Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniowej Górze	1
	Miejski Ośrodek Kultury w Koluszkach	1
	Gminno-parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie	1
pabianicki	Gminny Dom Kultury z Biblioteką w Ksawerowie	5
	Miejski Ośrodek Kultury w Konstancynie Łódzkim	4
	Miejski Ośrodek Kultury w Pabianicach	4
	Muzeum Miasta Pabianic	1
	Miejska Biblioteka Publiczna w Konstancynie Łódzkim	1
zduńskowolski	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach	3
	Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola	3
	Powiatowe Centrum Kultury Sportu i Rekreacji z Zduńskiej Woli	1
	Miejski Dom Kultury w Zduńskiej Woli	1
	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Szadku	1
brzeziński	Muzeum Regionalne w Brzezinach	4
	Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Jeżowie	2
pajęczański	Regionalne Centrum Rozwoju Kultury i Turystyki w Działoszynie	3
	Powiatowa Biblioteka Publiczna w Działoszynie	1
poddębicki	Gminna Biblioteka Publiczna w Dalikowie	2
	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Uniejowie	1
rawski	Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej	1
	Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie	1
bełchatowski	Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie	22
	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Zelowie	4

	Gmina Drużbice	2
Łaski	Gminny Ośrodek Kultury w Sędziejowicach	2
	Biblioteka Publiczna w Łasku	1

Z Łódzkim Domem Kultury najprężniej współpracują lokalne ośrodki kultury, to 49 na 195 obecnych w województwie. Blisko o połowę mniej, jednak wciąż na drugim miejscu plasują się biblioteki w liczbie 30 (tych jest jednak w województwie bardzo dużo, zatem tylko niewielki procent uczestniczy we wspólnych działaniach i dotyczą one głównie udziału w programie dotacyjnym). Warte uwagi są kina działające przy ośrodkach kultury, we współpracy włączonych jest 16 z nich, na ogólną liczbę 22 kin w województwie, co daje najwyższy wysoki procent uczestnictwa. Na 47 działających muzeów 14 z nich partycypuje w projektach z Łódzkim Domem Kultury.

Tabela 48. Zestawienie liczby kin, muzeów, bibliotek i ośrodków kultury usytuowanych w województwie łódzkim z liczbą placówek współpracujących z Łódzkim Domem Kultury.

RODZAJ PLACÓWKI	ILOŚĆ PLACÓWEK W WOJ. ŁÓDZKIM ¹⁷	LICZBA PLACÓWEK WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z ŁDK
ośrodki kultury	195	49
biblioteki	548	30
kina	22	16
muzea	47	14

¹⁷ Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego. 2014. Łódź. ISSN 0239-7366. Str. 246, 248, 249.

Desk research dotyczący uczestnictwa w kulturze

II etap desk researchu objął analizą uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat. Zwykle pełne dane statystyczne dostępne są do 2013 roku, często obejmują 2014 rok dla niektórych kategorii. Zebrane dane pozwoliły uzyskać 9 kategorii związanych z obszarem uczestnictwa w kulturze: biblioteki, muzea, galerie sztuki, teatry i instytucje muzyczne, imprezy masowe, domy i ośrodki kultury, kina, abonenci radiowi i telewizyjni. Dane analizowane są w zakresie całego województwa łódzkiego w zestawieniu z wynikami ogólnopolskimi. Bardziej szczegółowe informacje z podziałem na powiaty zostały pozyskane wyłącznie dla kategorii: biblioteki, muzea i kina, ze względu na dostępność danych.

Analiza oparta jest o dane z banku danych Głównego Urzędu Statystycznego. W miarę dostępności informacje były uzupełniane o statystyki z innych źródeł.

BIBLIOTEKI

Stan czytelnictwa uważa się za jeden ze wskaźników uczestnictwa w kulturze. To jedna z najtrudniejszych kategorii do oceny, ze względu na jej wieloaspektowość. Materiały czytelnicze mają różny charakter: książek tradycyjnych, audiobooków, e-booków, czasopism, broszur, albumów. Dodatkowo pozyskiwane są z wielorakich źródeł. Materiały czytelnicze mogą być wypożyczane między czytelnikami ze zbiorów własnych, są też dawane w ramach prezentów, kupowane w księgarniach, antykwariatach, Internecie bądź wypożyczane z bibliotek. Ze względu na brak dostępnych danych odnośnie do wszystkich źródeł pozyskiwania materiałów czytelniczych dla poszczególnych obszarów terytorialnych prezentujemy dane dotyczące wyłącznie bibliotek. Jednak według danych Biblioteki Narodowej najwięcej książek jest kupowanych (w tym w Internecie), a w drugiej kolejności książki są wypożyczane z bibliotek¹⁸.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego wyraźnie widać, że liczba bibliotek z roku na rok maleje. W Polsce od 2009 roku zlikwidowano aż 280 placówek bibliotecznych, z czego 13 w województwie łódzkim. Przez ostatnie 6 lat w województwie łódzkim zmniejszyła się także liczba czytelników korzystających z bibliotek, co może być wynikiem likwidacji placówek. Natomiast optymistyczna jest liczba wypożyczonych książek, która z roku na rok zdecydowanie się zwiększa. Pozwala to wnioskować, że mieszkańcy województwa łódzkiego coraz chętniej wypożyczają i czytają książki znajdujące się w zbiorach bibliotecznych.

¹⁸ http://www.institutksiazki.pl/upload/Files/Rynek_KSIKI_W_POLSCE_2013.pdf (dn. 12.06.2014)

Tabela 49. Zestawienie liczby bibliotek, czytelników i wypożyczeń w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

BIBLIOTEKI LATA	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA CZYTELNIKÓW		LICZBA WYPOŻYCZEŃ	
	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
2009	8392	561	6553760	418403	122430421	7884601
2010	8342	559	6501933	413575	119914695	7949489
2011	8290	555	6468123	410242	120401984	8115677
2012	8182	549	6469653	404425	122011616	8221376
2013	8112	548	6434537	397294	118883456	8158587
2014	8094	542	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2015	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Ostatnie dane z 2013 roku wskazują, że najwięcej bibliotek znajduje się w Łodzi (82), powiecie sieradzkim (40) i powiecie piotrkowskim (38). Najmniej bibliotek istnieje w powiecie brzezińskim (7), łódzkim wschodnim (11) i rawskim (12). Od 2009 roku najwięcej bibliotek zlikwidowano w Łodzi (15), powiecie sieradzkim (12) i powiecie zgierskim (8). Liczba bibliotek nie zmieniła się od 6 lat w powiecie łęczyckim i rawskim. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba bibliotek spada, z wyłączeniem powiatu brzezińskiego, gdzie w 2011 wzrosła o 1 i stan ten utrzymuje się oraz poza powiatem rawskim, gdzie liczba placówek pozostaje niezmienna.

W 2009 roku najwięcej czytelników zarejestrowano w Łodzi, powiecie sieradzkim, radomszczańskim, zgierskim i bełchatowskim. Najmniej czytelników odnotowano w powiecie skierniewickim, brzezińskim, wierszowskim i poddębickim. W 2013 roku sytuacja nie uległa zmianie pod względem największej i najmniejszej liczby zarejestrowanych czytelników¹⁹.

¹⁹Por. http://www.kongres-kultury.pl/arttag-region/art-stan_czytelnictwa_w_województwie_lodzkiem.html (dn. 15.06.2015)

Tabela 50. Liczba bibliotek oraz liczba czytelników w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego w latach 2009-2014.

BIBLIOTEKI POWIAT	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.	Liczba placówek	Czytelnicy w tys.
bełchatowski	21	20235	21	19340	21	18826	17	18513	18	18149	18	-
brzeziński	6	5369	6	5391	7	5448	7	5015	7	5029	7	-
kutnowski	33	18780	33	19232	33	19254	30	19522	29	17789	26	-
łaski	17	11395	17	9283	14	8349	14	8227	13	7680	13	-
łęczycki	14	7303	14	7201	15	7230	14	7126	14	7073	14	-
łowicki	22	9135	22	8945	22	8876	19	9461	19	9299	19	-
Łódzki wschodni	13	7853	14	7992	14	8085	11	8033	11	7507	11	-
Łódź	97	119759	98	120635	98	123471	82	121329	82	118384	83	-
opoczyński	22	8522	22	8466	22	8243	20	8062	20	7989	19	-
pabianicki	20	14478	20	14319	19	13999	15	13456	16	14213	16	-
pajęczański	24	9907	24	9768	23	9516	21	9633	21	9014	20	-
piotrkowski	39	8883	39	10571	39	10580	39	11107	38	11160	37	-
Piotrków Tryb.	3	20749	3	20403	3	19757	3	18344	3	17710	3	-
poddębicki	24	6837	24	6607	24	6663	23	6434	23	6436	23	-
radomszczański	33	25453	33	24432	33	24680	29	24962	29	24912	29	-
rawski	12	7906	12	7745	12	7936	12	7893	12	7669	12	-
sieradzki	52	29848	49	27770	51	26429	40	24525	40	24286	40	-
skierniewicki	21	4987	21	4870	20	4970	20	4949	20	5021	20	-

Skierniewice	5	9018	5	8789	5	8071	5	7704	5	7951	5	-
tomaszowski	27	15034	27	14698	25	14197	24	14900	24	15241	24	-
wieluński	34	18036	32	17745	32	17886	31	18045	31	18120	31	-
wieruszowski	26	6689	25	6420	25	6214	24	6244	24	6169	24	-
zduńskowolski	17	8677	17	10328	16	9246	15	9213	15	8855	15	-
zgierski	42	23550	40	22625	40	22316	34	21728	34	21638	33	-

Od 2009 roku nieprzerwanie wiodącymi powiatami pod względem największej liczby czytelników na 1000 ludności są powiaty radomszczański i sieradzki, co pokrywa się z danymi odnośnie ogólnej liczby czytelników prezentowanych w poprzedniej tabeli. Na uwagę zasługują powiat wieluński i Piotrków Trybunalski, które także mają wysoki odsetek czytających na 1000 ludności, co nie było widoczne przy ogólnej liczbie czytelników. Najmniej czytelników na 1000 ludności przypada na powiaty: łowicki, łódzki wschodni i pabianicki, mimo że wg ogólnej liczby czytelników najniższy odsetek zarejestrowano w innych powiatach (por. tabela 02.)

Najwięcej wypożyczeń przypadających na 1 osobę obserwuje się w Piotrkowie Trybunalskim, Łodzi, Skierniewicach, powiecie łowickim i powiecie zduńskowolskim. Z upływem lat przybywa wypożyczeń w prawie wszystkich powiatach województwa łódzkiego, w szczególności w powiecie pabianickim i łaskim. Jedynym przypadkiem, w którym od 2009 roku liczba wypożyczeń maleje jest powiat radomszczański. Po raz kolejny na uwagę zasługuje powiat łowicki. Mimo niskiej liczby czytelników, to właśnie łowicki plasuje się wśród powiatów o największej liczbie wypożyczeń przypadających na 1 osobę.

Tabela 51. Liczba czytelników na 1000 ludności i liczba wypożyczeń na 1 czytelnika w bibliotekach w latach 2009-2013.

BIBLIOTEKI	2009		2010		2011		2012		2013	
	ludności	Czytelnicy na 1000	ludności	Czytelnicy na 1000	ludności	Czytelnicy na 1000	ludności	Czytelnicy na 1000	ludności	Czytelnicy na 1000
POWIAT										
bełchatowski	179	17,2	171	17,8	167	18,6	164	18,5	160	19,1
brzeziński	175	12,2	174	14,1	176	13,6	162	12,9	162	14,0

kutnowski	184	18,0	187	16,8	189	17,7	193	17,7	177	19,2
łaski	225	12,3	182	14,4	164	15,9	162	15,6	152	15,9
łęczycki	139	16,3	137	17,4	138	18,9	137	26,8	137	19,8
łowicki	112	19,2	110	20,3	109	19,9	117	20,3	116	20,2
łódzki wschodni	118	17,5	118	17,7	118	17,7	116	17,8	108	19,1
Łódź	161	22,3	164	22,6	170	22,7	168	23,4	165	23,3
opoczyński	109	16,4	107	16,6	105	17,6	103	18,9	102	19,5
pabianicki	122	17,5	119	18,8	117	20,2	112	20,9	119	22,1
pajęczański	187	15,8	184	16,0	180	16,4	183	16,5	171	16,7
piotrkowski	98	18,7	116	22,1	116	22,8	121	23,2	122	23,2
Piotrków Tryb.	266	20,1	264	18,8	258	20,2	240	22,0	232	22,6
poddębicki	164	19,2	156	21,2	158	20,6	153	20,3	154	20,5
radomszczański	216	16,5	207	16,4	210	15,9	213	15,6	214	15,3
rawski	160	16,8	155	17,2	159	18,0	159	18,4	155	20,7
sieradzki	249	18,9	229	19,2	219	19,8	204	20,6	202	21,0
skierniewicki	132	14,6	127	15,5	130	15,9	129	17,5	131	17
Skierniewice	184	20,7	181	21,3	166	22,9	158	23,3	164	23,3
tomaszowski	125	18,6	121	19,3	117	20,9	124	20,6	127	21,2
wieluński	231	15,8	226	16,4	229	17,2	231	17,6	233	18,2
wieruszowski	159	15,4	151	16,2	147	15,6	148	15,7	146	15,6
zduńskowolski	128	21,6	151	19,0	136	21,6	135	20,4	130	20,6
zgierski	146	16,9	138	16,5	136	17,0	132	17,4	131	18,0

MUZEA

Kolejną kategorią poddaną analizie są muzea. Prezentowane dane dotyczą liczby instytucji i liczby zwiedzających. Placówki liczone są wraz z oddziałami.

Od 2009 roku w Polsce powstało 70 nowych placówek muzealnych, z czego 4 zostały utworzone w województwie łódzkim. Najmniej osób w województwie łódzkim odwiedziło muzea w 2009 roku. Liczba zwiedzających jest coraz większa, sytuacja uległa zauważalnej zmianie po 2012 roku.

Tabela 52. Liczba muzeów i zwiedzających w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

MUZEA	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA ZWIEDZAJĄCYCH		
	LATA	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
2009		774	46	20655094	701030
2010		782	46	22215656	709881
2011		777	48	24917921	792436
2012		768	45	26709490	723986
2013		822	47	29043812	906415
2014		844	50	30609390	1123466
2015		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Największa liczba muzeów od 2009 do 2014 roku znajdowała się w Łodzi, powiecie kutnowskim i sieradzkim. Wprost proporcjonalnie do liczby muzeów plasuje się Łódź pod względem liczby odwiedzających. W czołówce znajduje się także Piotrków Trybunalski. Godne podkreślenia jest, że na przestrzeni ostatnich lat najchętniej odwiedzane muzea znajdują się także w powiecie łowickim, choć odstaje od dwóch wyżej wymienionych liczbą placówek. Można przypuszczać, że wynika to z dobrej promocji, historii oraz tradycji tego regionu. W dalszej kolejności zwiedzane są muzea w powiecie kutnowskim, brzezińskim, wieluńskim i sieradzkim. Najrzadziej zwiedzanymi w latach 2009-2013 okazały się muzea w powiecie łaskim. W roku 2013 i 2014 bardzo rzadko odwiedzano także muzeum w powiecie brzezińskim (we wcześniejszych latach uplasowało się wysoko w rankingu) na co prawdopodobnie miała silny wpływ przeprowadzana renowacja Muzeum Regionalnego w Brzezinach. Dostyc rzadko zwiedzane są także muzea w powiecie rawskim i poddębickim.

Tabela 53. Liczbę muzeów oraz liczbę zwiedzających w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego w latach 2009-2013.

MUZEA POWIAT	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.	Liczba placówek	Zwiedzający w tys.
bełchatowski	1	11,4	1	5,7	1	7,5	1	9816	1	13052	1	17452
brzeziński	2	19,0	2	17,2	2	22,2	1	1434	1	1522	2	11801
kutnowski	4	23,6	4	22,2	4	25,5	4	20802	4	32589	4	45443
łaski	1	0,6	1	0,3	1	0,4	1	378	1	305	1	428
łęczycki	1	31,6	1	32,8	1	35,1	1	31213	1	34703	1	34037
łowicki	2	160,0	2	153,9	2	123,6	2	132329	2	123034	2	197500
łódzki wschodni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25
Łódź	17	323,2	18	352,5	18	398,8	18	389213	19	488123	19	585056
opoczyński	1	5,2	1	5,8	1	5,4	1	5400	1	5700	1	6200
pabianicki	1	11,7	1	9,7	1	13,7	1	15577	1	11090	1	11474
pajęczański	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
piotrkowski	1	3,4	1	2,9	1	1,9	1	2300	0	0	1	3800
Piotrków Tryb.	1	22,9	1	25,9	1	24,5	1	27425	1	31203	1	27157
poddębicki	1	2,7	1	3,6	1	4,3	1	3156	1	3951	1	3446
radomszczański	2	13,8	2	12,3	2	14,7	1	12354	2	13475	2	21345
rawski	1	2,1	1	2,5	1	5,6	1	4175	1	5044	1	5212
sieradzki	4	17,8	3	15,0	4	22,5	4	20190	4	260 65	4	2708 3
skierniewicki	1	4,2	1	4,6	1	3,8	1	3916	1	3969	1	3500

Skierniewice*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tomaszowski	1	16,0	1	18,4	2	45,1	1	17058	2	78004	2	86182
wieluński	2	19,0	2	17,0	2	22,1	2	19590	2	17990	2	17934
wieruszowski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zduńskowolski	1	7,4	1	3,2	1	3,1	1	5101	1	10134	1	10134
zgierski	1	5,5	1	4,3	1	12,6	1	2559	1	6462	1	8257

*miasta na prawach powiatu

KINA

Kina, porównując statystyki z innymi placówkami promującymi kulturę, wydają się być najchętniej odwiedzane. Różnorodność proponowanego repertuaru oraz komercjalizacja tego sektora ma w tym zapewne swój udział. Analizie poddane zostały kina stałe.

Ilość funkcjonujących kin na przestrzeni ostatnich 6 lat w całej Polsce mocno się wahała. Jednak na obszarze województwa łódzkiego liczba kin ma zdecydowanie tendencję spadkową. Od 2009 roku zlikwidowano 6 kin.

W Polsce najchętniej do kina widzowie wybierali się w 2011 i 2014 roku. W województwie łódzkim mieszkańcy najchętniej oglądali seanse kinowe w 2009 i 2011 roku. Nie zauważa się jednak silnej tendencji spadkowej bądź wzrostowej w przypadku uczęszczania do kina w województwie łódzkim.

Tabela 54. Liczba kin oraz widzów w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

KINA	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA WIDZÓW		
	LATA	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
2009		448	28	38975258	2176956
2010		438	23	37528085	2138769
2011		448	24	39616332	2164642
2012		447	22	37474283	2093376
2013		469	22	36936592	2043503
2014		463	22	41030024	2159781
2015		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Kino w województwie łódzkim jest dosyć mało, oprócz Łodzi, w pozostałych powiatach funkcjonują jedno lub dwa kina, zwykle przy ośrodku kultury. W 6 powiatach na przestrzeni analizowanych lat w ogóle nie istniało żadne kino: w brzezińskim, łaskim, poddębickim, skierniewickim, zduńskowolskim. Warto jednak pamiętać, że ze skierniewickiego wyłączone jest miasto Skierniewice, które funkcjonuje na prawach powiatu. W 2010 roku zlikwidowano kino w powiecie łęczyckim, gdzie frekwencja w 2009 wyniosła zaledwie 1200 widzów, oraz dwie placówki w zgierskim, gdzie łączna ilość widzów w 2009 wyniosła 1800. Także kino w powiecie wieluńskim nie ustrzegło się likwidacji. Po drastycznym spadku frekwencji z 7400 widzów w 2009 do 2600 w 2011 instytucja przestała działać. W powiatach radomszczańskim i rawskim zlikwidowano po jednym z dwóch funkcjonujących kin. W pierwszym z nich w kolejnym roku można zaobserwować spadek liczby publiczności, jednak w następnych latach tendencja jest wzrostowa. Z kolei w rawskim liczba widzów najpierw wzrosła, później jednak ulega wahaniom. W piotrkowskim w 2010 roku obserwujemy nieudaną próbę stworzenia kina, jednak frekwencja wyniosła około 300 osób i miejsce zostało zamknięte. Oprócz piotrkowskiego w podjęto podobne próby w powiatach bełchatowskim i sieradzkim. W bełchatowskim nowe kino powstało w 2012 i w tym roku liczba widzów wzrosła blisko trzykrotnie, aby w 2013 jeszcze się podwoić. Wynika to zapewne z faktu, że należy ono do dużej komercyjnej sieci i usytuowane jest w galerii handlowej. Natomiast w Łodzi ilość placówek się waha. Od wzrostu z 8 do 10 w 2011 roku, od 2012 spada, także na 2013 ich liczba wynosiła 6. Niestety też sukcesywnie od 2009 obserwujemy tendencję malejącą wśród liczby widzów.

W latach 2009-2013 najczęściej odwiedzano kina w Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, powiecie bełchatowskim, kutnowskim i radomszczańskim. Pierwsze 3 wskazania dotyczą największych miast w województwie. Na większości wyżej wymienionych obszarów usytuowane są kina komercyjne co, jak widać, ma bezpośrednie przełożenie na uczestnictwo. W 2009 roku najrzadziej odwiedzano kina w powiecie łęczyckim, zgierskim i pajęczańskim. Natomiast w 2013 roku w powiecie pajęczańskim i wieruszowskim.

Tabela 55. Liczba kin i widzów w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego w latach 2009-2013.

POWIAT \ KINA	2009		2010		2011		2012		2013	
	Liczba placówek	Widzowie w tys.	Liczba placówek	Widzowie w tys.	Liczba placówek	Widzowie w tys.	Liczba placówek	Widzowie w tys.	Liczba placówek	Widzowie w tys.
bełchatowski	1	42,0	1	20,0	1	17,9	2	51617	2	129632
brzeziński	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kutnowski	1	28,2	1	7,1	1	9,5	1	39021	1	31446
łaski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

łęczycki	1	1,2	-	-	-	-	-	-	-	-
łowicki	1	16,7	1	11,7	1	16,9	1	15134	1	21133
łódzki wschodni	1	5,2	1	4,6	1	5,3	1	11930	1	16547
Łódź	8	1878,1	8	1762,7	10	1713,3	7	1613823	6	1503006
opoczyński	1	5,7	1	0,9	1	2,8	1	6283	1	2238
pabianicki	1	4,3	1	3,8	1	8,1	1	11223	1	5480
pajęczański	2	2,8	2	1,6	2	1,3	2	719	2	1313
piotrkowski	-	-	1	0,3	-	-	-	-	-	-
Piotrków Tryb.*	1	68,6	1	226,9	1	273,6	1	232222	1	199499
poddębicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
radomszczański	2	18,3	1	13,7	1	16,3	1	26357	1	31129
rawski	2	5,6	1	6,9	1	8,5	1	5658	1	7351
sieradzki	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15500
skierniewicki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skierniewice*	1	72,8	1	69,9	1	79,8	1	67671	1	69477
tomaszowski	1	15,4	1	5,2	1	8,8	1	10124	1	9124
wieluński	1	7,4	-	1,9	1	2,6	-	-	-	-
wieruszowski	1	3,0	1	1,5	-	-	1	1594	1	628
zduńskowolski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zgierski	2	1,8	-	0,1	-	-	-	-	-	-

*miasta na prawach powiatu

GALERIE SZTUKI

Galerie sztuki na tle pozostałych analizowanych instytucji są najrzadziej odwiedzane. Wymagają one zwykle więcej kompetencji i wiedzy, aby móc swobodnie się w ich przestrzeniach poruszać, prezentują jedne z trudniejszych treści do odbioru.

Liczba galerii sztuki zarówno w Polsce jak i w województwie łódzkim wahała się na przestrzeni ostatnich lat. W kraju najwięcej galerii przypadło na 2010 rok, w województwie łódzkim na 2011 rok. Z kolei najmniejsza liczba omawianego rodzaju placówek zarówno w Polsce jak w województwie łódzkim przypada na 2013 rok. Liczba zwiedzających galerie sztuki w województwie łódzkim od 2009 roku stopniowo się zwiększała. Najwięcej osób wybrało się na wystawy i towarzyszące im wydarzenia w 2014 roku. Najmniejszą liczbę odwiedzających odnotowano w 2010 roku.

Tabela 56. Liczba galerii sztuki i zwiedzających w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

GALERIE SZTUKI	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA ZWIEDZAJĄCYCH		
	LATA	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
2009		346	40	3989954	197300
2010		370	46	3967804	176817
2011		352	47	4173650	190769
2012		344	43	3684884	213112
2013		337	39	4528066	203859
2014		339	43	5083336	262977
2015		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE

Poniżej analizowane są teatry, w tym teatry muzyczne i operowe oraz instytucje muzyczne, takie jak filharmonie.

Teatrów i instytucji muzycznych zarówno w Polsce jak w województwie łódzkim istniało najwięcej w 2009 roku, najmniej w 2013. W kraju w latach 2009-2013 przestało działać 16 takich placówek, z czego 2 w województwie łódzkim. Nie zniechęciło to jednak widzów i słuchaczy, poza 2011 rokiem (w którym odnotowano największą ilość widzów) w województwie łódzkim najchętniej odwiedzano teatry i instytucje muzyczne w 2013 roku.

Tabela 57. Liczba teatrów i instytucji muzycznych oraz liczba zwiedzających w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA ZWIEDZAJĄCYCH		
	LATA	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
		2009	186	12	11498720
2010	183	11	11522245	541645	
2011	173	11	10935647	566115	
2012	174	11	10681048	540959	
2013	170	10	11456426	554293	
2014	171	10	12262218	550194	
2015	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	

IMPREZY MASOWE

Dane dotyczące imprez masowych zebrane przez Główny Urząd Statystyczny odnotowywano dopiero od 2013 roku. W województwie łódzkim w przeciągu jednego roku takich wydarzeń przybyło aż 20. Zwiększyła się również liczba słuchaczy w 2014 roku na imprezach płatnych. Warto podkreślić jednak jest to, że liczba uczestników w województwie łódzkim na tego typu wydarzenia bezpłatne znacząco zmalała. Niestety dane nt. liczby imprez nie zostały rozróżnione na płatne i niepłatne, co znacząco utrudnia analizę zmiany.

Tabela 58. Liczba imprez masowych i słuchaczy na imprezach płatnych i bezpłatnych w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

IMPREZY MASOWE	LICZBA IMPREZ		LICZBA SŁUCHACZY (wstęp płatny)		LICZBA SŁUCHACZY (wstęp wolny)	
	LATA	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie	Polska
2009	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2011	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2012	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2013	2398	110	15963885	632443	5169530	358500
2014	2684	130	17357898	795054	5896038	258000
2015	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

DOMY, OŚRODKI KULTURY

Działalność tych instytucji kultury jest bardzo różnorodna. Zwykle tego rodzaju placówki posiadają w ofercie stałe zajęcia odbywające się w ramach kursów dla interesantów w różnym wieku. Dodatkowo organizują wydarzenia, prowadzą projekty, które skupiają widzów doraźnie.

Domy i ośrodki kultury z upływem lat są likwidowane bądź dokonywana jest ich fuzja. W całej Polce od 2009 roku ubyło 126 placówek, z czego aż 43 w województwie łódzkim. W stosunku do poprzednich lat (2011-2014) przybywa jednak imprez organizowanych przez ośrodki kultury, czemu towarzyszy również tendencja rosnąca wśród uczestników wydarzeń. Od 2012 roku widać wyraźny wzrost zainteresowania propozycjami domów i ośrodków kultury.

Tabela 59. Liczba domów i ośrodków kultury oraz uczestników imprez w Polsce i województwie łódzkim w latach 2009-2015.

DOMY, OŚRODKI KULT. LATA	LICZBA INSTYTUCJI		LICZBA IMPREZ		LICZBA UCZESTNIKÓW IMPREZ	
	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie	Polska	woj. łódzkie
2009	4027	238	237929	13494	34455370	1603566
2010	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2011	3708	196	185714	9827	30750339	1342569
2012	3870	198	195070	11087	31483578	1447903
2013	3901	195	206091	12350	38106066	2082837
2014	4019	188	221173	15302	40303742	1862083
2015	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

RADIO I TELEWIZJA

W ciągu ostatnich lat liczba abonentów maleje. W przypadku abonentów radiowych – o 6 tysięcy odbiorców, w przypadku abonentów telewizyjnych – o ponad 1 tysiąc odbiorców. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację ma coraz większa dostępność Internetu.

Tabela 60. Liczba odbiorców abonamentu radiowego i telewizyjnego województwa łódzkiego w latach 2009-2015.

LATA	ABONENCI RADIOWI (W TYS.)	ABONENCI TELEWIZYJNI (W TYS.)
2009	28	2177,0
2010	23	2138,8
2011	24	2164,6
2012	22	2093,4
2013	22	2043,5
2014	b.d.	b.d.
2015	b.d.	b.d.

Największą aktywność w życiu kulturalnym w województwie łódzkim (biorąc pod uwagę biblioteki, muzea i kina) odnotowuje się w Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, powiecie łowickim i powiecie kutnowskim. Warto zaznaczyć, że w województwie łódzkim znajduje się 6 powiatów ze zdecydowanie większą liczbą ludności niż powiat łowicki i kutnowski. Najmniejszą aktywność kulturalną pod względem wypożyczonych książek, wizyt w muzeum i kinie odnotowuje się w powiecie brzezińskim, łaskim, pączęzańskim i wieruszowskim. W tym przypadku trzeba jednak wziąć pod uwagę fakt, że są to powiaty o stosunkowo niskiej liczbie ludności.

Oprócz raportu *Preferencje mieszkańców województwa łódzkiego*, zrealizowanego na Regionalny Kongres Kultury 2011, w zasadzie brak jest danych wywołanych dotyczących uczestnictwa w kulturze w województwie łódzkim. Ponieważ jednak informacje zebrane podczas wspomnianego badania posłużą do porównania w dalszej części analizy w tym raporcie, dlatego w tym miejscu rezygnujemy z powoływania się na jego wyniki²⁰

²⁰ Raport jest dostępny pod adresem: http://www.kongres-kultury.pl/rkk_files/File/Raport_23.10.2011.pdf (dn. 15.06.2015)

Analiza danych ilościowych

Kwestionariusz użyty w badaniu obejmował 28 pytań, z czego 6 z nich stanowiły pytania otwarte (respondenci sami udzielali odpowiedzi). Pozostałe pytania miały charakter zamknięty (respondenci wybierali tę odpowiedź z kafeterii, z którą najbardziej się zgadzali).

W badaniu staraliśmy się wyjść poza wąską zinstytucjonalizowaną definicję pola kultury, dlatego wywiad rozpoczynają pytania związane ze sposobami spędzania wolnego czasu oraz aktywnością przestrzenną badanych. Wyszliśmy z założenia, że tego typu pytania powiedzą nam więcej o preferencjach kulturalnych mieszkańców województwa niż pytania wprost o ich potrzeby i charakter uczestnictwa w kulturze.

W kwestionariuszu znalazło się zatem osiem bloków tematycznych:

- sposoby spędzania czasu wolnego
- preferowane miejsca spotkań mieszkańców w przestrzeni publicznej
- znajomość i uczestnictwo w ofercie kulturalnej regionu
- ocena oferty kulturalnej województwa
- ekonomika kultury: wydatki mieszkańców na kulturę
- preferowane wydarzenia kulturalne
- udział w zorganizowanych formach aktywności kulturowej
- ocenę działań podejmowanych przez placówki kulturalne w regionie na przestrzeni ostatnich 6 lat
- zmiany w uczestnictwie w kulturze na przestrzeni ostatnich 6 lat

Sposoby spędzania czasu wolnego

Pierwsze pytanie dotyczyło sposobów spędzania czasu wolnego przez mieszkańców województwa łódzkiego. Respondenci mogli wskazać na trzy aktywności, które najczęściej wypełniają ich czas wolny. Zdecydowanie najbardziej rozpowszechnionym sposobem spędzania czasu wolnego jest przebywanie z rodziną i znajomymi (91%). Mieszkańcy województwa łódzkiego lubią również relaksować się na świeżym powietrzu (50%). Kolejne trzy wskazania to: surfowanie po Internecie, czytanie gazet i odpoczynek w domu. Można więc stwierdzić, że mieszkańcy województwa łódzkiego preferują aktywności, które są dostępne w domu lub na łonie natury. Dużo mniejszą popularnością cieszą się te czynności, które wymagają od respondentów mobilności i stanowią ofertę instytucji kultury. Do kina i teatru chodzi jedynie 27% respondentów, z czego najczęściej są to osoby w wieku od 36 do 55 lat²¹. Podobną liczbę wskazań mają kawiarnie, restauracje, puby i kluby, których częstotliwość odwiedzin spada wraz z deklarowanym wiekiem badanych²². Ponadto osoby młode częściej niż starsze lubią odwiedzać galerie handlowe (71% badanych w wieku 15-35)²³ oraz uprawiać sport (71% badanych – 15-35 lat)²⁴. Starsze osoby preferują aktywności skupiające się w miejscu

²¹ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,005$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,25)

²² Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: silna (VK: 0,52)

²³ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: silna (VK: 0,33)

²⁴ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: silna (VK: 0,38)

zamieszkania, należą do nich odpoczynek w domu (47% osób w wieku powyżej 56 lat)²⁵, a także czytanie gazet (40% badanych powyżej 56 lat).

Tabela 61. **Formy spędzania czasu wolnego.**

Formy spędzania czasu wolnego	Procenty (%)
Spędzam czas ze znajomymi/rodziną	91
Czytam książki	44
Surfuję po Internecie	43
Czytam gazety	41
Spędzam czas na świeżym powietrzu	40
Odpoczywam w domu	40
Chodzę do kina/teatru	27
Gotuję/piekę	26
Chodzę do kawiarni/restauracji	15
Uprawiam sport	14
Chodzę do klubów/pubów	13
Gram w gry komputerowe	11
Chodzę do galerii handlowych	11
Uczęszczam na jarmarki/pikniki	7
Uczęszczam na festiwale, wydarzenia kulturalne	7
Chodzę na koncerty	6
Inne	4
Chodzę do galerii sztuki/muzeum	1

Preferowane miejsca spotkań mieszkańców w przestrzeni publicznej

Kolejnym istotnym aspektem życia kulturalnego jest przestrzeń, rozumiana jako kanał rozwoju i rozprzestrzeniania się kultury. Ciekawiło nas czy istnieją obszary poza miejscem zamieszkania, w których badani chętnie spotykają się z gronem znajomych. Niemal wszyscy mieszkańcy województwa łódzkiego, (89%) jako miejsce spotkań ze znajomymi wskazywali, takie przestrzenie, które mogą sami zaaranżować, czyli własne domy, bądź takie miejsca w tkance miejskiej, które można dostosować wedle swoich potrzeb. Indywidualna aranżacja powszechnie dostępnych miejsc prowadzi do ich personalizacji i może wpływać na komfort spędzania czasu ze znajomymi, być może dlatego właśnie ta odpowiedź była tak często wskazywana przez badanych. Co więcej, wraz z wiekiem ilość wskazań tej odpowiedzi wzrasta. Prowadzi to do wniosku, że istnieją jakieś przeszkody bądź brak chęci ze strony osób starszych, by uczestniczyć w życiu kulturowym poza miejscami dobrze im znanymi i oswojonymi. Lokale usługowe oraz instytucje publiczne takie jak domy

²⁵ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,28)

kultury, nie cieszą się szeroką popularnością (komercyjne lokale usługowe – 7,5%, instytucje publiczne – 2%). Im starsza grupa wiekowa mieszkańców województwa tym rzadziej korzystają oni z usług lokali komercyjnych oraz instytucji publicznych²⁶. Z pewnością jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest fakt, iż korzystanie z takich miejsc łączy się z reguły z wydawaniem pieniędzy, kiedy inne terytoria mogą być zajmowane bezpłatnie. 1,5% wskazało na inne odpowiedzi. Odpowiedzi, które uzyskały najwięcej wskazań w każdej grupie wiekowej, wyróżniliśmy pogrubioną czcionką.

Tabela 62. **Preferowane miejsca spędzania czasu ze znajomymi**²⁷.

Preferowane miejsca spędzania czasu ze znajomymi	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	Powyżej 65	Razem
Miejsca zaaranżowane we własnym zakresie	28	40	41	44	37	60	250 (89%)
Instytucje publiczne	3	1	1	0	0	0	5 (2%)
Komercyjne lokale usługowe	8	7	4	1	1	0	4 (7,5%)

Kolejnym pytaniem, na które chcieliśmy uzyskać odpowiedzi jest sprawa dostępności i liczby miejsc umożliwiających spotkania ze znajomymi. Chcieliśmy dowiedzieć się od mieszkańców badanych przez nas powiatów czy w okolicy ich miejsca zamieszkania znajduje się satysfakcjonująca liczba przestrzeni, w których można spotkać się ze znajomymi, mając na myśli zarówno te komercyjne jak i publiczne. Zdaniem większej części badanych (60%) takich miejsc jest wystarczająco dużo, według 39% brakuje takich przestrzeni, jedynie 1% respondentów uważa, że jest ich zbyt wiele. Najczęściej na brak miejsc do spotkań ze znajomymi narzekają osoby w przedziale wiekowym 15-35. Co ciekawe, ta sama grupa wiekowa najczęściej spędza czas wśród znajomych w komercyjnych lokalach usługowych oraz instytucjach publicznych, stąd można przypuszczać, że mają oni aktualną wiedzę na temat ich dostępności w miejscowości zamieszkania²⁸.

²⁶ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,23)

²⁷ Tabelka zawiera wartości będące realną ilością wskazań na poszczególne warianty odpowiedzi

²⁸ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,28)

Tabela 63. Ocena liczby miejsc do spotkań ze znajomymi w przedziałach wiekowych²⁹.

Liczba miejsc do spotkań ze znajomymi	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	Powyżej 65	Razem
Zbyt wiele	0	0	0	2	1	0	3 (1%)
Wystarczająco dużo	15	25	33	27	26	48	174 (60%)
Brakuje miejsc	30	29	19	18	14	5	115 (39%)

Idąc dalej tropem przestrzeni powszechnie dostępnych byliśmy ciekawi, jakich konkretnie miejsc brakuje badanym w miejscowości zamieszkania. W tym pytaniu stawialiśmy na swobodność i spontaniczność odpowiedzi, dlatego postanowiliśmy rozstrzygnąć ten problem używając w kwestionariuszu pytania otwartego (brak sugerowanej kafeterii odpowiedzi). Odpowiedzi na nie udzielali jedynie ci respondenci, którzy odczuwają brak miejsc umożliwiających im spotkania ze znajomymi. Liczba wskazań badanych, którzy odczuwają brak konkretnych miejsc w przestrzeni sąsiadującej z miejscem zamieszkania, przedstawia tabela nr 64.

Tabela 64. Jakich miejsc Panu/Pani brakuje?

Brakujące miejsca w przestrzeni miejskiej	Procenty (%)
Kino	60
Lokale gastronomiczne	37
Lokale rozrywkowe	20
Obiekty sportowe	6
Teatr	5
Przestrzeń zielona	4
Galerie handlowe	4
Przestrzeń dla dzieci	3
Infrastruktura do imprez plenerowych	3
Koncerty	2
Galeria sztuki	2
Miejsca kultury związane z historią	1
Sala widowiskowa	1
Festyn kierowane wyłącznie do dorosłych	1

²⁹ Tabela zawiera wartości będące realną ilością wskazań na poszczególne warianty odpowiedzi

Respondentom w przeważającej liczbie, brakuje kin. Dalej narzekają na brak lokali gastronomicznych (37%) oraz lokali rozrywkowych (20%). Reszta wskazań utrzymuje się poniżej 10 punktów procentowych i są to m.in. obiekty sportowe (co ciekawe liczba odpowiedzi w tej kategorii jest równa dla kobiet i dla mężczyzn), teatr, brak przestrzeni zielonych odczuwają wyłącznie kobiety.

Warto pamiętać, że składane deklaracje nie muszą być równoznaczne z korzystaniem z zaproponowanych przestrzeni. Można przypuszczać, że rozbudowana miejska infrastruktura rozrykowa zwykle sprawia, że mieszkańcy czują, że mają szeroki wybór oferty kulturalno-rozrywkowej i może to powodować zadowolenie, nawet jeśli z niej nie korzystają, i odwrotnie. Świadomość posiadania niekiedy jest wystarczająca do odczuwania satysfakcji. W sytuacji możliwości zainwestowania w rozbudowę przestrzeni warto przeprowadzić szczegółowe badanie wśród węższej społeczności.

Kultura zinstytucjonalizowana

znajomość oferty regionu

Gdzie najczęściej biorą udział w życiu kulturalnym mieszkańcy województwa łódzkiego? W tym pytaniu badani mieli za zadanie uszeregować odpowiedzi z kategorii przestrzeni wskazując gdzie najczęściej i najrzadziej uczestniczą w życiu kulturalnym. Zdecydowana większość badanych 67% uznaje dom jako miejsce, w którym realizowana jest większość potrzeb kulturalnych (oglądanie TV, korzystanie z komputera, czytanie). 32% badanych bierze udział w życiu kulturalnym w obrębie swojego miejsca zamieszkania. Poza miejscem zamieszkania (w granicach województwa) korzysta z oferty kulturalnej jedynie 0,8% respondentów (respondenci najczęściej wskazywali na Łódź – 44 osoby), poza województwem w życiu kulturalnym uczestniczy skrajnie mała liczba badanych – 0,2% (Warszawa, Częstochowa, Poznań, Katowice), dlatego ta odpowiedź nie będzie brana pod uwagę w prezentacji zależności miejsca udziału w życiu kulturalnym i wieku (tabela nr 65).

Tabela 65. **Miejsca, w których mieszkańcy województwa biorą udział w życiu kulturalnym najczęściej.**

Udział w życiu kulturalnym (najczęściej wskazywane miejsca)	%
Własny dom	67
Miejsce zamieszkania	32
W województwie*	0,8
Poza województwem**	0,2

* Osoby, które biorą udział w życiu kulturalnym w województwie poza miejscem zamieszkania, najczęściej wskazywały na Łódź (44 osoby). Kolejne odpowiedzi to pozostałe miasta w województwie łódzkim, które znajdują się blisko miejsca zamieszkania.

** Poza województwem respondenci biorą udział w życiu kulturalnym w takich miastach jak Warszawa, Częstochowa, Poznań, Katowice.

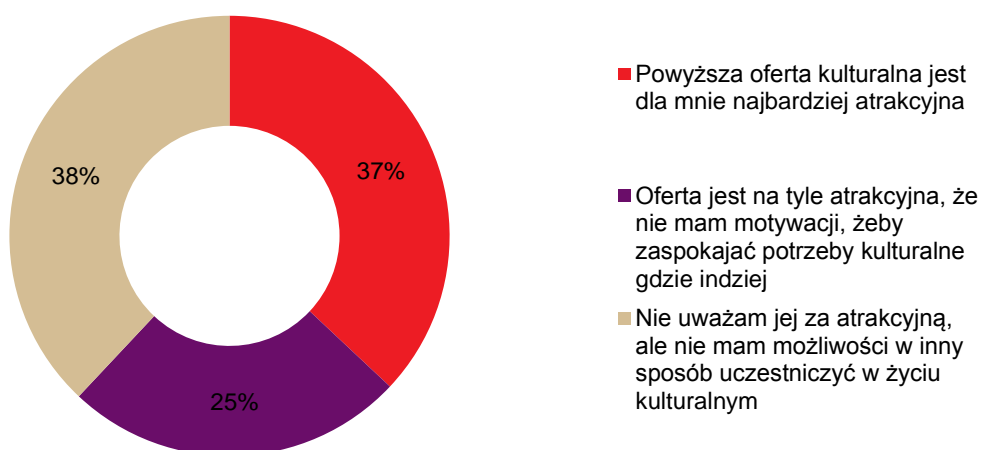
Tabela 66. Miejsca, w których biorą udział w życiu kulturalnym badani a wiek.

Miejsce/Wiek		15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	Powyżej 65
Własny dom	Najczęściej	6%	16%	20%	16%	16%	26%
	Często	28%	18%	13%	14%	16%	10%
	Rzadko	36%	43%	21%	0%	0%	0%
	Najrzadziej	25%	25%	25%	0%	0%	25%
Miejsce zamieszkania	Najczęściej	28%	18%	16%	13%	14%	10%
	Często	7%	19%	22%	16%	14%	23%
	Rzadko	0%	50%	0%	25%	0%	25%
	Najrzadziej	67%	33%	0%	0%	0%	0%

Grupa wiekowa, która najczęściej zaspokaja swoje potrzeby kulturalne w domu to przedział wiekowy powyżej 65 lat – 26% oraz 20% – 36-45 lat. Na rozwój kulturalny w obrębie domu rzadko stawiają osoby w wieku 15-25 – 36%, ale także grupa 26-35 lat w wysokości 45%. Odpowiedzi, które uzyskały najwięcej wskazań w każdej grupie wiekowej, wyróżniliśmy pogrubioną czcionką.

Następnie zadaliśmy pytanie dlaczego część potrzeb kulturalnych badani zaspokoją w wyżej wymienionych lokalizacjach. Aż 38% badanych wskazało, iż nie ma możliwości, aby w inny sposób być aktywnymi uczestnikami życia kulturalnego. 37% mieszkańców województwa łódzkiego uważa za atrakcyjną ofertę kulturalną tę, którą dostarcza wybrana przez nich lokalizacja. 25% badanych jest na tyle usatysfakcjonowanych z wybranej formy uczestnictwa w kulturze, że nie mają oni motywacji, aby zaspokajać swoje potrzeby kulturalne w innym miejscu.

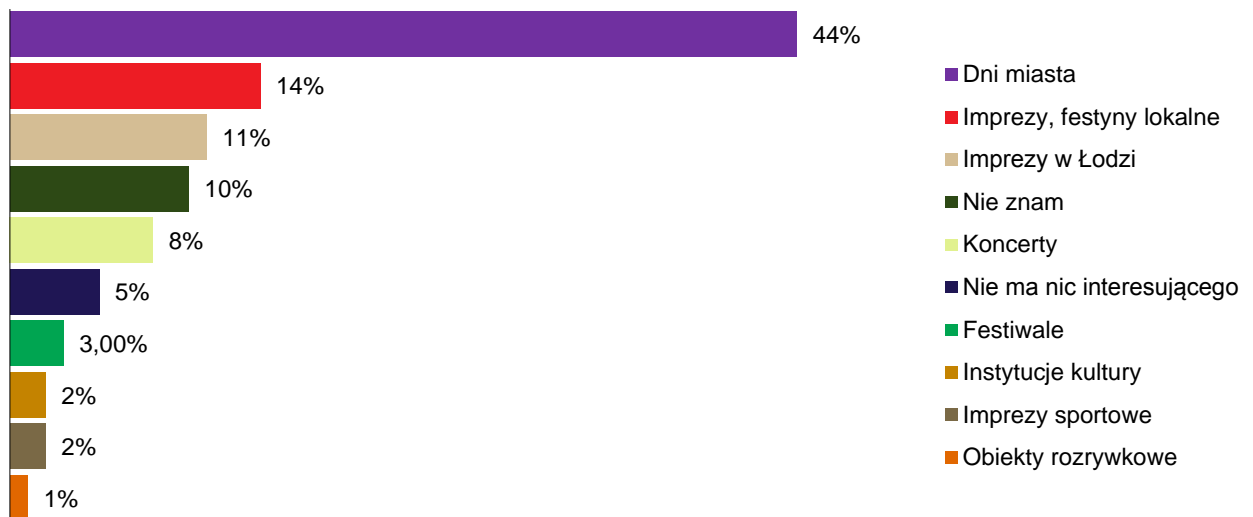
Wykres 01. Dlaczego Pani/Pana potrzeby kulturalne zaspokajane są przez wyżej wymienione lokalizacje?

Badani zostali również zapytani o najbardziej atrakcyjne wydarzenie bądź przedsięwzięcie, które ma miejsce w województwie łódzkim. W tym pytaniu mieli samodzielnie wskazać najatrakcyjniejsze w swojej ocenie wydarzenia. Ich odpowiedzi zostały pogrupowane w kilka typów wydarzeń ukazanych na wykresie nr 2. Najatrakcyjniejszym wydarzeniem w oczach mieszkańców są *Dni miasta*, w dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali – *Imprezy i festyny lokalne* (14%), za tym hasłem kryją się m.in. Motopiknik, Dni Reymonta, Piknik Lotniczy w Łasku, dożynki, Święto Kwiatów w Skierniewicach, Festyn Weteranów, Święto Klonowej, Święto ulicy Piotrkowskiej. 11% respondentów za atrakcyjne uważa imprezy mające miejsce w Łodzi, nie podając konkretnych nazw wydarzeń. 5% respondentów, uważa, że nie ma nic interesującego w ofercie kulturalnej województwa łódzkiego, zaś 10% badanych nie zna żadnych wydarzeń organizowanych na terenie województwa. Duża część badanych miała problem z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie – 39%.

Wykres 02. **Najatrakcyjniejsze wydarzenie w województwie łódzkim.**

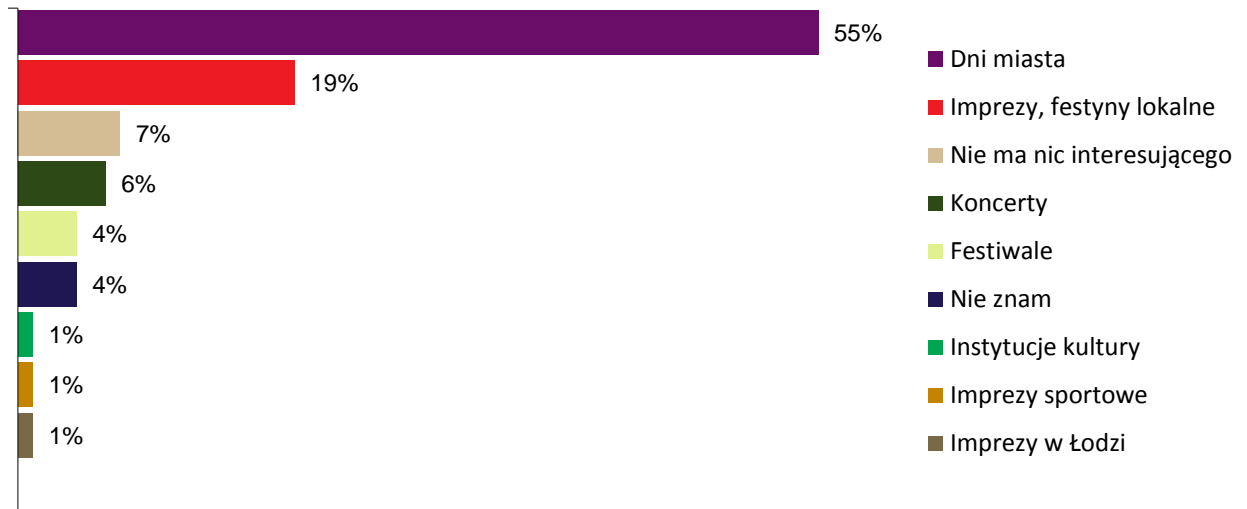

Jakie wydarzenie według respondentów stanowi o atrakcyjności miejsca ich zamieszkania? Najlepiej ocenianym wydarzeniem mającym miejsce w okolicy miejsca zamieszkania są *Dni miasta* (55%). Interesujące jest porównanie z poprzednim pytaniem, możemy zauważyć pewien rozdźwięk między udzielanymi odpowiedziami. Według respondentów *Dni miasta* są atrakcyjnym wydarzeniem i w podobnym stopniu stanowią o atrakcyjności miejsca zamieszkania. Widoczne różnice rozpoczynają się od *Imprez oraz festynów lokalnych*, w tym wypadku 5% badanych uważa, iż tego typu wydarzenia są w ich odczuciu atrakcyjne, lecz nie świadczą o atrakcyjności miejsca zamieszkania. Taką samą sytuację mamy w przypadku *Imprez w Łodzi*. 7% badanych uważa, że nie są organizowane imprezy kulturalne, którymi można byłoby się pochwalić i które byłyby dobrą reklamą miejsca zamieszkania.

Wykres 03. Wydarzenia stanowiące o atrakcyjności okolic miejsca zamieszkania.

Niezmiernie ważna dla kolejnych przez nas badanych aspektów życia kulturalnego jest realna znajomość instytucji kulturalnych, znajdujących się w województwie, powiecie oraz miejscowości zamieszkania. Badani mieli duży problem, by bez żadnych podpowiedzi wymienić nazwy instytucji kulturalnych, które działają na tych trzech szczeblach. 13% badanych nie potrafiło wskazać żadnych znanych im instytucji znajdujących się w miejscu zamieszkania, 31% mieszkańców województwa łódzkiego nie potrafiło wymienić ani jednego ośrodka szerzącego kulturę mieszącego się w województwie, najgorzej wypadła znajomość instytucji kulturalnych w powiecie, gdzie aż 51% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Wymienione przez badanych nazwy instytucji prezentuje tabela nr 67.

Tabela 67. Znajomość ośrodków kultury.

Ośrodki kultury	Procenty (%)	
MIEJSCOWOŚĆ	Samorządowa instytucja kultury (MOK/MDK/GOK/GDK)	54,8
	Muzeum	1,6
	MOSiR	1,0
	Teatr	3,3
	Miasto tkaczy	1,0
	SEM (Zgierz)	1,0
	CKD (Zgierz)	1,0
	Galeria Sztuki	0,3
	Inne	0,7
	POWIAT	DK Tomaszów Mazowiecki
DK Radomsko		3,5
Teatr w Sieradzu		1,2
Inne		5,2
WOJEWÓDZTWO	ŁDK	2,1
	Muzea	0,8
	Filharmonia	0,4
	Teatry	20,8
	Kina	8,8
	Domy kultury spoza miejscowości zamieszkania	1,3
	Centra rozrywkowo-handlowe	4,6
	Inne	0,8

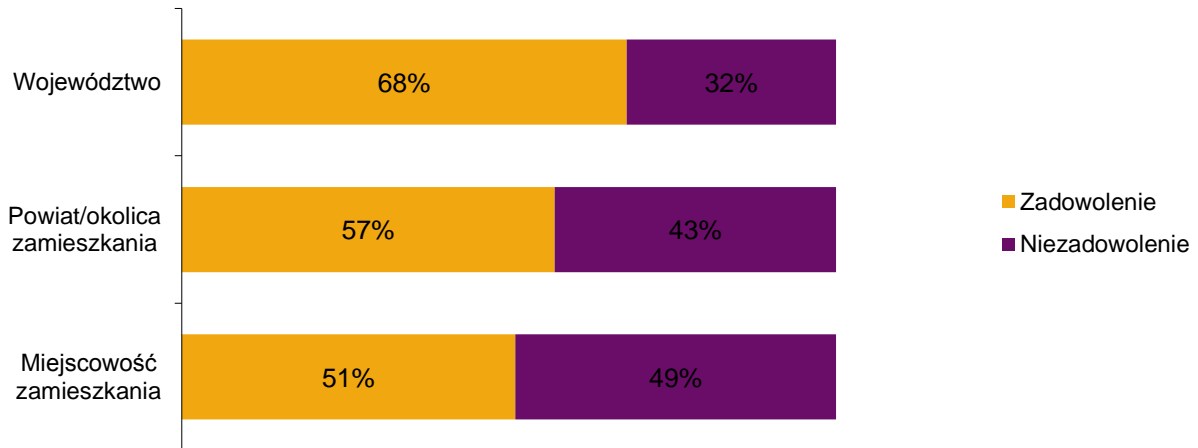
W kolejnym pytaniu badani dokonywali oceny oferty kulturalnej. Najbardziej pozytywnie została oceniona oferta kulturalna placówek mieszczących się na szczelnie wojewódzkim, 68% badanych pozytywnie ocenia proponowaną przez nie ofertę kulturalną (choć nie potrafili oni wymienić wielu instytucji szerzących kulturę na tym poziomie). Najbardziej negatywnie natomiast oceniają ofertę dostępną w miejscowości zamieszkania. Największą trudność nastręczyła respondentom ocena

placówek kulturalnych w miejscowości zamieszkania – aż 64% respondentów nie ma zdania na temat oferty kulturalnej proponowanej przez placówki na tym szczeblu.

Wykres 4. **Zadowolenie z oferty kulturalnej mieszkańców województwa łódzkiego.**

Uczestnictwo

Nasuwa się pytanie czy deklarowane oceny zarówno instytucji jak i wydarzeń kulturalnych są podyktowane indywidualnym doświadczeniem? Czy poparte są wysoką aktywnością w sferze kultury, czy są wyrazem intuicyjnych odpowiedzi?

Jak wypada zatem uczestnictwo w imprezach kulturalnych organizowanych na poziomie lokalnym, oraz na szczeblu wojewódzkim? Większość badanych (40%) przyznała, że choć raz w przeciągu ostatniego roku uczestniczyła w imprezach mających miejsce w miejscowości zamieszkania. Jedynie 2% badanych zadeklarowało wielokrotny udział w tego typu wydarzeniach, 21% badanych było uczestnikami imprez w miejscowości zamieszkania kilkakrotnie. Brak zainteresowania wydarzeniami kulturalnymi w miejscowości zamieszkania reprezentuje stosunkowo wysoki procent mieszkańców województwa – 37%. Jeśli chodzi o imprezy kulturalne na terenie całego województwa łódzkiego, niemal co 2 badany nie wziął w nich udziału ani razu, 4% badanych wskazało na wielokrotne uczestnictwo, a 51% deklaruje obecność na więcej niż jednym wydarzeniu na szczeblu wojewódzkim. Odpowiedzi, które uzyskały najwięcej wskazań, wyróżniliśmy pogrubioną czcionką.

Tabela 68. **Udział w imprezach kulturalnych w roku bieżącym.**

Udział w imprezach kulturalnych	Tak, wielokrotnie	Tak, kilka razy	Raz, czy dwa	Ani razu
Miejscowość zamieszkania	1%	21%	40%	37%
Województwo Łódzkie	4%	23%	28%	46%

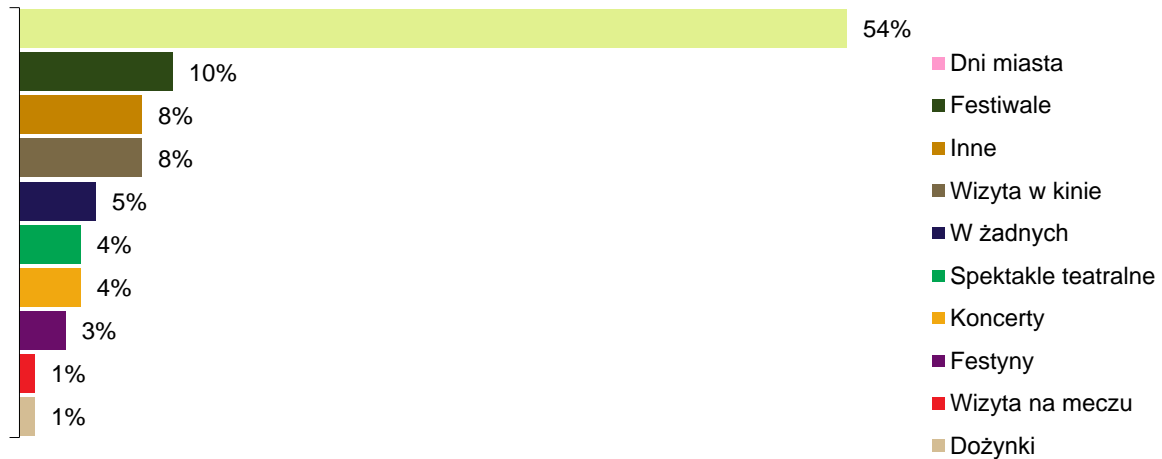
Oprócz częstotliwości udziału w wydarzeniach kulturalnych mieszkańców województwa ważne jest także to jakiego typu przedsięwzięcia preferują badani. To pytanie miało konstrukcję pytania

otwartego, ponieważ nie chcieliśmy nakładać ograniczeń na treść udzielanych odpowiedzi. Zdecydowana większość badanych uczestniczy w *Dniach miasta* – 54%, reszta wskazań utrzymująca się na poziomie 10% to udział w *festiwalach, wizyty w kinie, festyny czy koncerty*. Deklarowany udział w wydarzeniach kulturalnych utrzymujący się poniżej 5 punktów procentowych to *spektakle teatralne, dożynki oraz mecze*.

Wykres 5. Deklarowany udział w wydarzeniach.

Czy stopień wykształcenia determinuje uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych? Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych nieznacznie wzrasta wraz z poziomem wykształcenia³⁰. Osoby z niższym wykształceniem (podstawowe, zasadnicze zawodowe) o wiele częściej odpowiadali, iż nie uczestniczą w żadnych wydarzeniach kulturalnych. Osoby z wykształceniem wyższym najczęściej jako kulturalną formę spędzania czasu wybierali wizyty w kinie, na drugim miejscu plasuje się uczestnictwo w festynach.

³⁰ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,005$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,29)

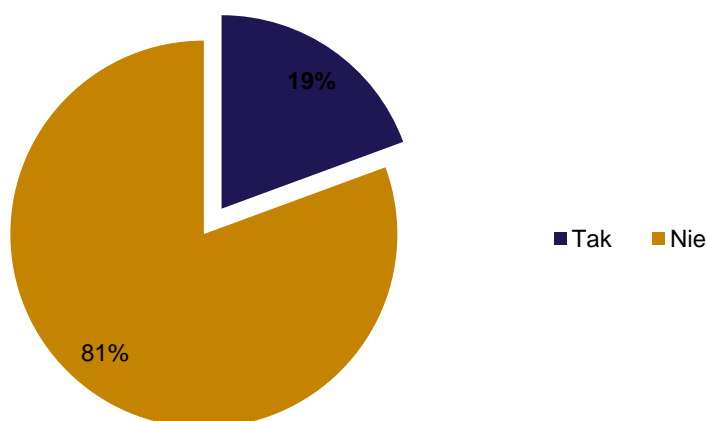

Tabela 69. **Wpływ poziomu wykształcenia na uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych.**

	Podstawowe lub niższe	Zasadnicze zawodowe	Średnie techniczne	Srednie ogólnokształcące	Policealne/pomaturalne	Wyższe licencjackie	Wyższe magisterskie
Dni miast	9%	18%	28%	21%	3%	3%	18%
Festiwale	0	55%	17%	22%	0	17%	39%
Kino	7%	21%	7%	21%	0	0	44%
Inne	0	14%	21%	44%	7%	0	14%
Żadne	75%	25%	0	0	0	0	0
Koncerty	25%	12,5%	0	25%	0	12,5%	25%
Teatr	14%	14%	29%	0	0	14%	29%
Festyny	0	18%	36%	0	0	3%	43%
Dożynki	0	33,3%	0	33,3%	0	0	33,3%
Mecz	0	0	0	100%	0	0	0

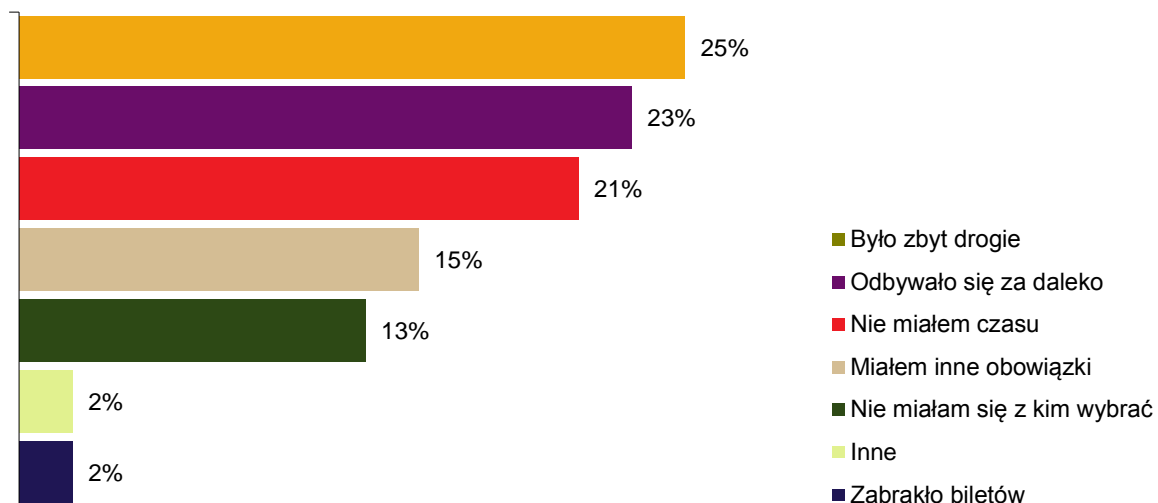
Wyniki badania wskazują, że mieszkańcy województwa raczej rzadko są uczestnikami wydarzeń mających miejsce poza najbliższą okolicą miejsca zamieszkania. Dzięki badaniu chcieliśmy się dowiedzieć czy respondenci wyrażają chęć na poszerzenie obszaru geograficznego, w którym mają możliwość kontaktu z kulturą. Zapytaliśmy mieszkańców województwa, czy zdarzyła im się sytuacja, w której pomimo planów uczestnictwa w jakiejś imprezie poza miejscem zamieszkania, nie wzięli w nim udziału? Jedynie 19% badanych wyrażała chęć udziału w tego typu wydarzeniu, lecz finalnie nie udało im się zrealizować tego planu. Główną przyczyną takiej sytuacji wskazywaną przez respondentów, którzy wyrazili taką chęć jest cena wydarzenia (25%). Kolejnymi powodami, które przeszkodziły badanym w aktywnym uczestnictwie w wydarzeniach poza miejscem zamieszkania są: odległość do miejsca w jakim odbywała się impreza (23%), brak czasu (21%) oraz inne obowiązki (15%).

Wykres 6. **Czy w ubiegłym roku odbywały się jakieś imprezy, w których chciała Pan/Pani wziąć udział, ale tego Pan/Pani nie zrobił/a?**

Wykres 7. Powody nie wzięcia udziału w wydarzeniu.

Kultura może przejawiać się w różnych aktywnościach podejmowanych przez ludzi. W badaniu chcieliśmy sprawdzić, które obszary kultury cieszą się największą popularnością wśród mieszkańców województwa łódzkiego. Zapytaliśmy badanych czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy podejmowali określone działania, wymienione w tabeli nr 70.

Tabela 70. Częstotliwość uczestnictwa w określonych formach życia kulturalnego w bieżącym roku.

Podejmowane działania:	W ogóle	Raz	Dwa lub trzy razy	Cztery lub pięć razy	Więcej niż 5 razy
Kino	34%	16%	30%	11%	9%
Teatr	77%	14%	6%	1%	2%
Muzeum/galeria	86%	8%	4%	1%	1%
Koncert	60%	26%	9%	2%	3%
Impreza kulturalna/festiwal	37%	37%	21%	2%	3%
Film w TV	2%	1%	0	3%	94%
Gra komputerowa	73%	2%	3%	3%	19%
Film na komputerze	52%	3%	8%	7%	30%
Piknik/Jarmark	16%	32%	41%	6%	5%
Dyskoteka/dancing	73%	10%	9%	3%	5%
Restauracja/kawiarnia	19%	8%	24%	16%	33%

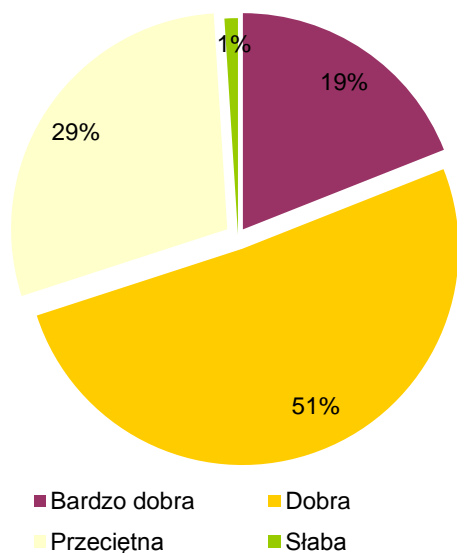

Okazało się, że najbardziej popularną aktywnością jest oglądanie filmów w TV – ponad 9 na 10 badanych poświęca się tej aktywności bardzo często. Respondenci lubią także oglądać filmy na komputerze (30%). Co 7 badany swój wolny czas lubi spędzać relaksując się w restauracjach i kawiarniach (73% było w restauracji/kawiarni przynajmniej dwa razy w ciągu zeszłego roku). Warto zauważyć, że mieszkańcy województwa nie chętnie chodzą do muzeów (86% nie była ani razu w muzeum) i teatrów (77%). Uczestnictwo w piknikach i jarmarkach to dla 42% badanych atrakcją, która absorbowała ich przynajmniej dwa razy w ciągu ostatniego roku. To dość duży odsetek wskazań, mając na uwadze ograniczenia czasowe przy organizacji tego typu wydarzeń, (odbywają się zwykle wyłącznie w ciepłych miesiącach). Koncerty, gry komputerowe to aktywności, w których częstotliwość deklarowanego uczestnictwa spada wraz z wzrostem wieku badanych³¹. Częstotliwość uczestnictwa w niemal wszystkich formach aktywności kulturalnych wzrasta wraz z poziomem wykształcenia. Wyjątkiem są pikniki, jarmarki oraz wizyty w restauracjach i kawiarniach³².

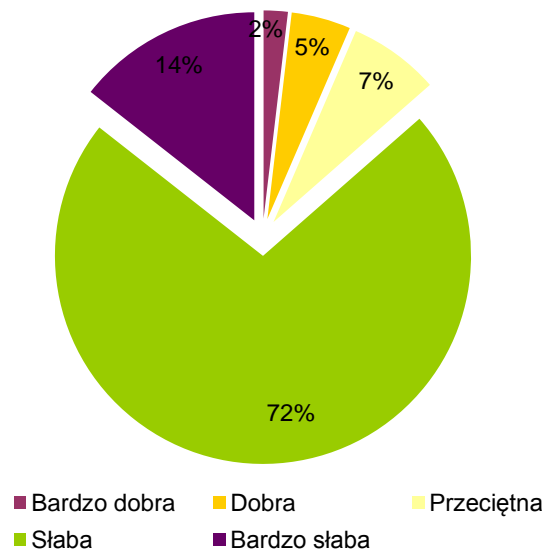
Ocena oferty kulturalnej

Badani oceniali ofertę kulturalną regionu na dwóch poziomach: całego województwa oraz Łodzi. Najlepiej w tym zestawieniu wypadła oferta kulturalna Łodzi – 19,3% respondentów ocenia ją bardzo dobrze, co drugi mieszkaniec województwa ocenia ją jako dobrą. Marginalny odsetek badanych ocenia ją jako słabą, bądź bardzo słabą. Jeśli chodzi o ofertę kulturalną Łodzi osoby z wyższym wykształceniem częściej oceniają ją jako bardzo dobrą³³.

Wykres 8. Ocena oferty kulturalnej Łodzi.

Wykres 9. Ocena oferty kulturalnej województwa.

³¹ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,26)

³² Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,20)

³³ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,005$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,22)

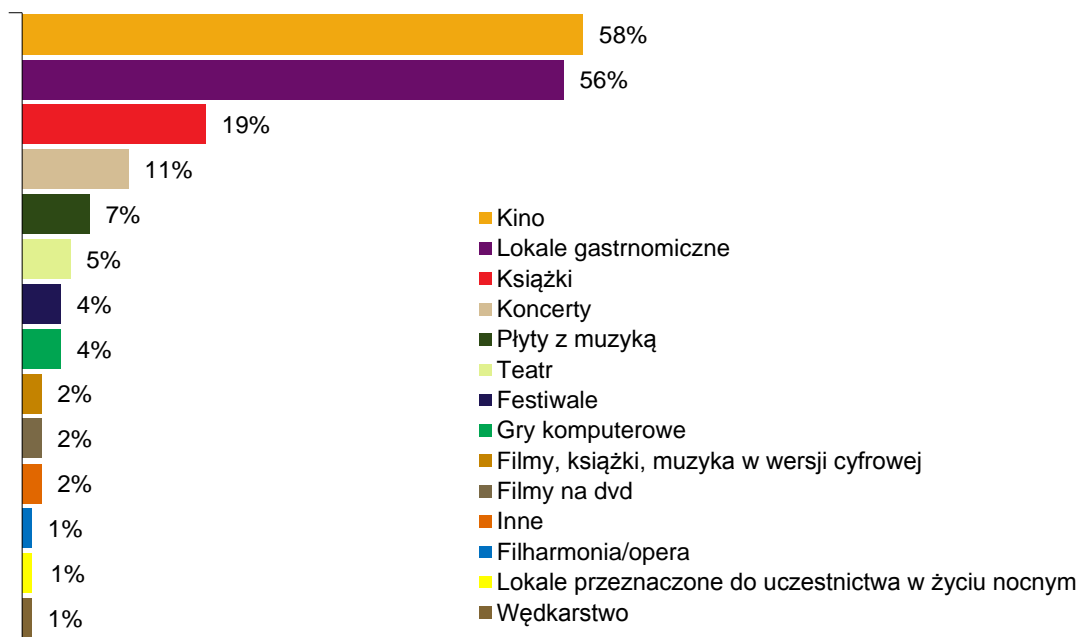
Ekonomika kultury

Wydatki mieszkańców województwa łódzkiego na kulturę

Aktywne uczestniczenie w kulturze wymaga nakładu finansowego. Zadaliśmy sobie pytanie na jaką formę uczestnictwa w kulturze mieszkańcy województwa łódzkiego wydają najczęściej.

W tym pytaniu respondenci mogli wybrać maksymalnie trzy warianty odpowiedzi z zaproponowanej przez nas kafeterii. 58% badanych najczęściej wydaje na wizyty w kinie, równie popularne są wyjścia do lokali gastronomicznych. Dla 19% badanych ważną częścią wydatków na kulturę są książki. Kolejno 11% respondentów część swojego dochodu przeznaczają na koncerty oraz wizyty w teatrze (10%). Jedynie dla 7% badanych istotnym kulturalnym wydatkiem są płyty z muzyką, gry komputerowe kupuje 6% respondentów. Wśród mieszkańców województwa łódzkiego popularnością nie cieszą się także różnego typu festiwale oraz filmy na dvd. 28% badanych nie potrafiło ocenić na jakie aktywności przeznaczają największe kwoty. Ani jedna osoba biorąca udział w badaniu nie przeznaczyła żadnej kwoty na wyjście do filharmonii lub do opery. Co ciekawe badani nadal wybierają książki w wersji papierowej oraz na film wolą iść do kina niż kupić go w wersji cyfrowej.

Wykres 10. Na jaką formę uczestnictwa w kulturze wydaje Pan/Pani najczęściej?

Ponad dwa razy więcej kobiet (73%) niż mężczyzn (27%) deklaruje, że najczęściej pieniędzy wydaje na wyjścia do teatru. Także więcej kobiet niż mężczyzn kupuje książki (różnica 20 punktów procentowych). Jeśli chodzi o wydatki na gry komputerowe, mężczyźni kupują je znacznie częściej od kobiet co potwierdza stereotyp, mówiący o niższym zainteresowaniu kobiet grami. Odsetek mężczyzn wyniósł tutaj 88%, a kobiet 12%. Wyjście na koncert wydaje się być bardziej atrakcyjną formą inwestycji ludzi młodych, w przedziale wiekowym 15-35. Wśród prawie wszystkich form wydatków na uczestnictwo w kulturze największy swój udział mają osoby z wyższym wykształceniem.

W kolejnym pytaniu badani zostali poproszeni o zsumowanie swoich miesięcznych wydatków na kulturę. Najczęściej (55%) wskazywano kwotę mieszczącą się w przedziale od 50 zł do 100 zł, 17% badanych przeznacza na kulturę około 101-200 zł. Kwoty powyżej 200 zł wskazywało 3% badanych. Jedynie 1% mieszkańców województwa wydaje na kulturę od 500 do 800 zł. 11% mieszkańców województwa łódzkiego nie ma przeznaczonych żadnych środków na kulturę w swoim budżecie.

Tabela71. **Wpływ wieku na miesięczne wydatki na kulturę.**

Miesięczne wydatki	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	Powyżej 65
Do 49	1%	3%	11%	22%	27%	27%
Od 50 do 100 zł	15%	22%	21%	12%	14%	16%
Od 101 do 200 zł	18%	18%	25%	23%	7%	9%
Od 201 do 500 zł	20%	30%	20%	0	20%	10%
Od 501 do 800 zł	0	33,3%	0	33,3%	33,3%	0
Różnie wydają, to zależy	25%	50%	0	0	0	25%
Nie wydają	0	6%	9%	11%	20%	54%

Grupą wiekową, która wydaje najwięcej na kulturę są osoby w przedziale od 26 lat do 45 lat. Spośród ludzi, którzy nie wydają na kulturę żadnych kwot, przeważają osoby powyżej 56 roku życia (74%). Jeśli chodzi o wpływ wykształcenia na sumy przeznaczone na kulturę to badanie nie ujawniło żadnej znaczącej zależności między tymi dwiema zmiennymi³⁴.

Preferowane wydarzenia kulturalne

W jakich imprezach kulturalnych uczestniczą mieszkańcy województwa łódzkiego? Najbardziej popularną aktywnością wśród badanych jest wyjście do kina, sześciu na dziesięciu respondentów preferuje ten sposób uczestnictwa w kulturze. 28% respondentów chętnie bierze udział w festynach i jarmarkach, zaś niewiele mniejsza część mieszkańców województwa lubi spektakle teatralne (13%), festiwale filmowe (10%), koncerty światowych (9%) oraz polskich gwiazd (8%). Koncerty w filharmonii, rekonstrukcje historyczne oraz wystawy w galeriach sztuki nie cieszą się popularnością, respondenci wskazywali te formy uczestnictwa w kulturze niezwykle rzadko (3-4%).

³⁴ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,21)

Tabela 72. **Imprezy w jakich najchętniej uczestniczą badani.**

Imprezy, w jakich najchętniej uczestniczą respondenci	Procenty (%)
Kino	62
Festyny, jarmarki	29
Teatr	12
Festiwale filmowe	10
Koncerty światowych gwiazd	9
Koncerty uznanych polskich gwiazd	8
Widowiska kabaretowe	7
Pokazy lotnicze	6
Klubowe koncerty zespołów	6
Widowiska folklorystyczne	4
Koncerty w filharmonii	4
Rekonstrukcje historyczne	4
Wystawy, galerie sztuki	3
Festiwale teatralne	3
Inne	3
Opera, operetka	1

Wiek badanych w niewielkim stopniu wpłynął na wybór formy spędzania czasu wolnego. Jedynie wyjścia do kina są skorelowane z wiekiem respondentów. Liczba wskazań na tę aktywność wzrasta wraz z wiekiem i swą najwyższą wartość uzyskuje w grupie wiekowej 36-45 (25%). Następnie spada: w grupie wiekowej powyżej 65 lat 9% respondentów chętnie chodzi do kina³⁵. Większe różnice w najchętniej wybieranych imprezach kulturalnych możemy zauważyć, gdy porównamy odpowiedzi kobiet i mężczyzn. Dwa razy więcej kobiet niż mężczyzn uczestniczy w koncertach w filharmonii. Ten sam stosunek udzielanych odpowiedzi cechuje także wyjście do teatru oraz wystawy w galeriach sztuki. Mężczyźni swój wolny czas lubią spędzać na klubowych koncertach zespołów, rekonstrukcjach historycznych oraz pokazach lotniczych.

Zorganizowane formy aktywności

Kluczowe dla badania jest pytanie z jaką częstotliwością respondenci uczestniczą w życiu kulturalnym organizowanym przez lokalnych domów kultury. Czy te ośrodki są dla nich ważne na kulturowej mapie miasta? Na potrzeby kwestionariusza wyodrębniliśmy 7 kategorii zajęć proponowanych przez ośrodki kultury w całym województwie łódzkim: zajęcia fitness, kino, zajęcia taneczne, muzyczne, teatralne, manualne oraz pole, w którym badani sami mogli wpisać brakujący typ zajęć, na które uczęszczają.

³⁵ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: silna (VK: 0,36)

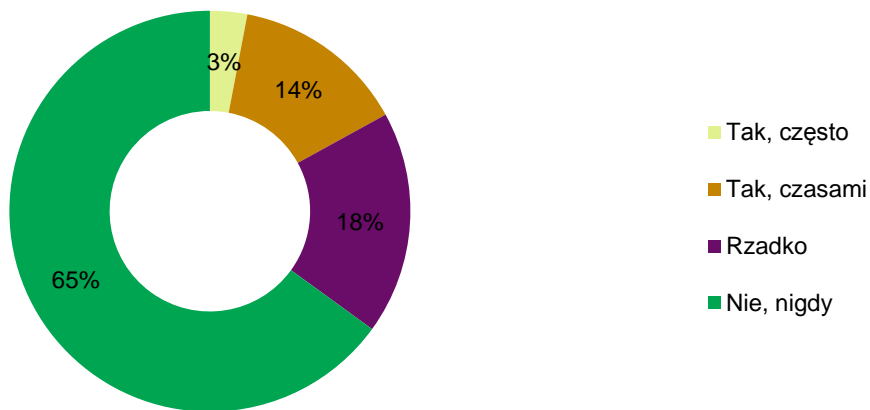

Wybór kafeterii podyktowany był analizą oferty zajęciowej omawianych instytucji. Sumaryczny udział w tych inicjatywach to jedynie około 3% badanych. 97% mieszkańców województwa nie bierze udziału w żadnych zajęciach oferowanych przez lokalne domy kultury. Kobiety są bardziej aktywne i o wiele częściej deklarują uczestnictwo w tych zajęciach. Warto pamiętać, że oferta lokalnych ośrodków kultury zwykle skierowana jest do dzieci i młodzieży. Choć w większości miejsc nie brakuje również oferty dla dorosłych.

Jak często badani biorą udział w wydarzeniach organizowanych przez lokalne domy kultury? Byliśmy ciekawi czy są jakieś różnice między partycypacją mieszkańców województwa w wydarzeniach i zajęciach oferowanych przez domy kultury. Jedynie 3% badanych często uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez dom kultury, czasami bierze w nich udział 14%, zaś rzadko 18% respondentów. 65% badanych, czyli nieco mniej niż ma to miejsce w przypadku zajęć proponowanych przez lokalne domy kultury, deklaruje, że nigdy nie uczestniczyło w takich wydarzeniach. Jeśli chodzi o rozkład odpowiedzi zależnych od płci badanego, kobiety chętniej biorą udział w wydarzeniach, które mają miejsce w ich miejscowości zamieszkania.

Wykres 11. **Uczestnictwo badanych w wydarzeniach organizowanych przez lokalny dom kultury.**

Zatem wydarzenia, które mają charakter cykliczny (odbywają się regularnie, jednak z niską częstotliwością) cieszą się większą popularnością niż zajęcia, które wymagają od badanych większej regularności. W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o zastanowienie się, które wydarzenie organizowane przez lokalny ośrodek kultury jest ich zdaniem najciekawsze. Badani najczęściej wskazywali, że najciekawszym wydarzeniem organizowanym w ich miejscowości są *Dni miasta* (39%). Duży odsetek badanych nie zna żadnych wydarzeń organizowanych przez dom kultury. Może to wynikać z faktu małego uczestnictwa badanych w życiu kulturalnym bądź tego, że respondenci nie potrafili połączyć niektórych wydarzeń z lokalnym domem kultury. 15% mieszkańców województwa uznało, że festyny są najciekawszym wydarzeniem, poniżej 10% respondentów wskazało na koncerty i festiwale.

Tabela 73. Najciekawsze wydarzenia organizowane przez lokalny ośrodek kultury.

Najciekawsze wydarzenie organizowane przez dom kultury	Procenty (%)
Dni miast	39
Nie znam	25
Festyny	15
Inne*	10
Koncerty	6
Festiwale	5

*spotkania literackie, spotkania z ciekawymi ludźmi.

W dalszej kolejności poprosiliśmy mieszkańców województwa, aby ocenili ofertę działalności swojego domu kultury. 7 na 10 badanych nie zna działalności domu kultury mieszczącego się w okolicy miejsca zamieszkania. Osoby znające ofertę kulturalną domu kultury częściej oceniają ją pozytywnie (13%) niż negatywnie (2%). Średnią ocenę inicjatyw domu kultury wydało 13% badanych.

Tabela 74. Ocena lokalnego domu kultury.

Ocena lokalnego domu kultury	Procenty (%)
Nie znam działalności domu kultury	72
Średnio, od czasu do czasu zostanie coś ciekawego zorganizowane	13
Dobrze, często organizowane są ciekawe inicjatywy	11
Bardzo dobrze, rozwijają się, organizują ciekawe inicjatywy	2
Źle, zazwyczaj propozycje lokalnego domu kultury nie są ciekawe	1
Bardzo źle, nie zorganizowane nic, co na co mógłbym się wybrać	1

Czy częstość uczestnictwa w wydarzeniach i zajęciach organizowanych przed dom kultury wpływa na ocenę jego działania? Im badani częściej uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez dom kultury tym lepiej oceniają jego działalność³⁶. Tabela nr 75 przedstawia zależność tych dwóch zmiennych.

³⁶ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,46)

Tabela 75. **Wpływ częstości uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez lokalny dom kultury na ocenę jego działalności³⁷.**

Ocena działalności lokalnego domu kultury	Częstość uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przed lokalny dom kultury			
	Tak, często	Tak, czasami	Tak, rzadko	Nie, nigdy
Bardzo dobrze	0	4	1	1
Dobrze	7	14	6	4
Średnio	0	4	12	3
Źle	0	1	0	3
Bardzo źle	0	0	2	2
Nie znam działalności	0	9	19	137

Chcieliśmy sprawdzić czy mieszkańcy województwa łódzkiego zauważają zmiany w działalności lokalnych domów kultury. Przemiany instytucjonalne są powolnym procesem, dlatego ocenie respondentów został poddany okres 6 ostatnich lat. Największy odsetek (82%) odpowiedzi stanowi stwierdzenie, iż badani nie zauważają żadnych zmian w działalności swojego domu kultury. Niewątpliwie łączy się to z małą częstością uczestnictwa w inicjatywach kulturach w miejscowości zamieszkania. 16% respondentów jest zadania, że oferta ośrodków kulturalnych stała się ciekawsza. Jedynie 3% mieszkańców uważa, że się pogorszyła.

Wykres 13. **Ocena działalności lokalnego domu/ośrodka kultury.**

Czy ocena jakości zmian w obszarze działalności lokalnego domu kultury jest wynikiem wysokiej aktywności badanych w wydarzeniach organizowanych przez lokalny ośrodek kultury? W tabeli nr 76 przedstawiona jest owa zależność, dzięki niej możemy postawić wniosek, że osoby biorące udział w wydarzeniach organizowanych przez lokalny dom kultury, pozytywnie oceniają zmiany w działalności tychże ośrodków w miejscu zamieszkania³⁸.

³⁷ Tabela 75 przedstawia realną liczbę wskazań badanych na poszczególne warianty kafeterii odpowiedzi

³⁸ Zależność istotna statystycznie ($p < 0,001$), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,37)

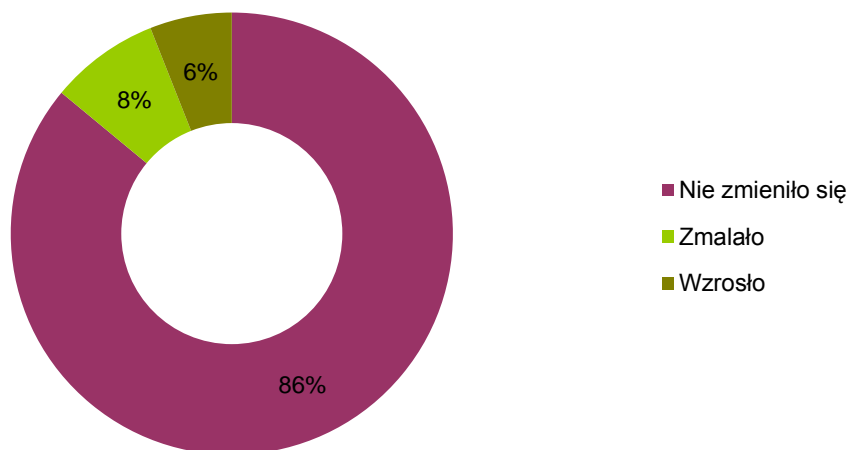

Tabela 76. Wpływ częstości uczestnictwa w wydarzeniach na ocenę jakości zmian w działalności lokalnego domu kultury³⁹.

Zmiany w działalności	Częstość uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przed lokalny dom kultury			
	Tak, często	Tak, czasami	Tak, rzadko	Nie, nigdy
Tak, stała się ciekawsza	6	12	6	6
Nie zauważam zmiany	1	18	23	113
Tak, pogorszyła się	0	0	1	4

Następnie zapytaliśmy badanych, czy na przestrzeni ostatnich 6 lat ich uczestnictwo w kulturze uległo zmianie. Pytanie to miało na celu sprawdzenie, czy przemiany w obszarze działalności lokalnych domów kultury mają wpływ na zmianę częstotliwości uczestniczenia w życiu kulturalnym mieszkańców województwa łódzkiego. Znaczna część badanych jest zdania, że częstość ich uczestnictwa w kulturze nie zmieniła się. 8% osób stwierdziło, że ich uczestnictwo w kulturze na przestrzeni ostatnich 6 lat zmalało, 6% że wzrosło.

Wykres 14. Zmiany w częstotliwości uczestnictwa w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego.

Chcieliśmy się dowiedzieć, które czynniki najbardziej przeszkadzają mieszkańcom województwa w uczestnictwie we wszystkich formach aktywności w kulturze. Kolejne pytanie było skonstruowane tak, by badani w zależności czy ich częstość uczestnictwa w kulturze wrosła czy zmalała, mogli wskazać na przyczyny takich zmian. Za wzrostem częstości uczestnictwa w inicjatywach kulturalnych

³⁹ Tabela 76 przedstawia realną liczbę wskazań badanych na poszczególne warianty kafeterii odpowiedzi.

stoją dwie przyczyny. Pierwszą z nich jest zwiększona suma pieniędzy, którą badani mogą przeznaczyć na udział w kulturze. Drugą przyczyną jest lepsza oferta kulturalna⁴⁰. Najczęściej wskazywaną przyczyną kryjącą się za zmniejszeniem częstości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych jest mniejsza kwota pieniędzy, jaką badani mogą przeznaczyć na kulturę⁴¹. Na zmniejszoną aktywność w sferze kultury ma wpływ również mniej czasu, jakim mogą dowolnie dysponować badani oraz zmniejszenie roli kultury w życiu respondentów⁴².

Tabela 77. Przyczyny zmian uczestnictwa w kulturze.

Przyczyny wzrostu częstości uczestnictwa w kulturze		Przyczyny zmniejszenia częstości uczestnictwa w kulturze	
Więcej pieniędzy na udział w kulturze	36%	Mniej pieniędzy na udział w kulturze	38%
Polepszyła się oferta kulturalna	36%	Mniej czasu wolnego	29%
Kultura zaczęła odgrywać ważniejszą rolę w moim życiu	18%	Kultura zaczęła odgrywać mniejszą rolę w moim życiu	29%
Więcej czasu wolnego	9%	Oferta kulturalna pogorszyła się	5%

Ostatnią kwestią podjętą w badaniu była chęć sprawdzenia, które z propozycji zajęć i wydarzeń Łódzkiego Domu Kultury (ŁDK) respondenci znają oraz w których uczestniczyli oni bądź ich dzieci (ze względu na fakt, że wiele inicjatyw kierowanych było właśnie do najmłodszych odbiorców). W tabeli nr 78, widnieje rozkład odpowiedzi w postaci liczby wskazań konkretnych inicjatyw oraz ich procentowy udział w odpowiedziach na to pytanie. Udział odpowiedzi dotyczących uczestnictwa w wydarzeniach respondentów i ich dzieci był tak niski, że nie przedstawiliśmy ich w postaci rozkładu procentowego. Odpowiedzi, które uzyskały najwięcej wskazań, wyróżniliśmy pogrubioną czcionką. Znajomość oferty kulturalnej Łódzkiego Domu kultury wrasta wraz z poziomem wykształcenia osób biorących udział w badaniu⁴³. Najwięcej osób słyszało o *Łódzkich spotkaniach teatralnych* (23%), dalej 12% badanych zna *Kampanię Łódzkie czyta*, 11% słyszało o projekcie *Street Art – Sztuka miasta, Graffiti - Sztuka miasta*. Jeśli chodzi o uczestnictwo badanych lub dzieci w inicjatywach Łódzkiego Domu kultury, to 6 osób zadeklarowało swój udział w *Łódzkich spotkaniach teatralnych*, zaś 4 osoby wzięły udział w *Międzynarodowym Festiwalu Komisu i Gier*. Te wydarzenia mają długą tradycję i zdążyły się zadomowić w świadomości mieszkańców. Organizowane są też na dużą skalę,

⁴⁰ Zależność istotna statystycznie (p<0,001), siła zależności: umiarkowana (VK: 0,3)

⁴¹ Zależność istotna statystycznie (p<0,001), siła zależności: silna (VK: 1)

⁴² Ze względu na rozkład odpowiedzi w poprzednim pytaniu, w którym 86% badanych wskazało, że ich częstotliwość uczestnictwa w kulturze nie zmieniła się, na to pytanie odpowiedziało jedynie 9% badanych, reszta respondentów wyłączona była z odpowiedzi na to pytanie.

⁴³ Zależność istotna statystycznie (p<0,001), siła zależności waha się od słabej do umiarkowanej

co zapewne było również przyczyną kojarzenia ich. Nie są to jednak inicjatywy kierowane celowo do dzieci. W żadnym z takich przedsięwzięć dzieci respondentów nie wzięły udziału, a nawet nie zostały zidentyfikowane (oprócz działania dotyczącego graffiti), mimo iż 76% badanych posiada potomstwo.

Tabela 78. Znajomość i uczestnictwo w inicjatywach Łódzkiego Domu Kultury.

Znajomość i uczestnictwo w inicjatywach ŁDK	Znajomość (ze słyszenia)	%	Uczestnictwo respondenta lub jego dzieci
Łódzki Festiwal Chóralny Cantio Lodziensis	9	4%	1
Łódzkie Spotkania z Piosenką Żeglarską Kubryk	17	7%	1
Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier	18	8%	4
Nie tylko petanka – w kręgu haftów regionalnych	4	2%	0
Eko-Młodzi w Łodzi	7	3%	0
Eko Art. – Recykling w działaniach artystycznych	8	3%	0
Street Art – Sztuka miasta/Graffiti - Sztuka miasta	26	11%	2
Kolorowa Lokomotywa	23	10%	2
Świerszcykowe wierszyki	13	6%	2
ŁÓPTA Łódzki Przegląd Teatrów Amatorskich	14	6%	1
Łódzkie Spotkania Teatralne	52	23%	6
Festiwal Muzyczny Rockowanie	10	4%	2
Regionalna Otwarta Scena Artystyczna ROSA	2	1%	0
Kampania Łódzkie Czyta	27	12%	0
Ogółem	230	100%	21

Metryczka

W badaniu wzięło udział 350 mieszkańców województwa łódzkiego, dobranych w sposób kwotowy według płci, wieku oraz miejsca zamieszkania. Poziom wykształcenia okazał się dodatkowo istotną zmienną na etapie tworzenia raportu. Wśród badanych znalazło się 55% kobiet oraz 45% reprezentacja mężczyzn. Badaniem zostało objętych 6 powiatów. Kryteriami doboru powiatów było dążenie do odtworzenia próby z roku 2011 oraz intensywność współpracy powiatowych domów kultury z Łódzkim Domem Kultury. Wybrane powiaty, które wzięły udział w badaniu przedstawia tabela nr 82.

Tabela 79. **Struktura przebadanej próby.**

Wiek	Kobiety		Mężczyźni	
	Liczba osób	Procenty (%)	Liczba osób	Procenty (%)
15-25	25	13%	24	15%
26-35	35	18%	27	17%
36-45	31	16%	32	21%
46-55	27	14%	25	16%
56-65	31	16%	22	14%
Powyżej 65	44	23%	27	17%
Ogółem	193	55%	157	45%

Tabela 80. **Poziom wykształcenia badanych.**

Wykształcenie	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Podstawowe lub niższe	19	10%	14	9%	33	10%
Zasadnicze zawodowe	31	17%	34	22%	65	19%
Średnie techniczne	32	17%	52	35%	84	25%
Średnie ogólnokształcące	44	24%	21	14%	65	19%
Policealne/pomaturalne	6	3%	3	2%	9	3%
Wyższe licencjackie	13	7%	3	2%	16	5%
Wyższe magisterskie/inżynierskie	41	22%	25	16%	66	20%
Ogółem	186	100%	152	100%	338	100%

Tabela 81. **Posiadanie dzieci.**

Posiadanie dzieci	Liczba osób	%
Tak	266	76
Nie	71	20,3
Brak odpowiedzi	13	3,7

Tabela 82. **Liczba osób biorąca udział w badaniu z każdego powiatu.**

Miejsce zamieszkania	Liczba osób	%
Piotrków Trybunalski	52	14,9
Zgierz	31	8,9
Radomsko	26	7,4
Tomaszów Mazowiecki	25	7,1
Sieradz	24	6,9
Wolbórz	21	14,9
Skierniewice	18	5,1
Ozorków	18	5,1
Głowno	17	4,9
Przedbórz	12	3,4
Złoczew	11	3,1
Błaszki	11	3,1
Parzęczew	10	2,9
Gomunice	10	2,9
Smardzewice	9	2,6
Inowódz	7	2,0
Lubochnia	7	2,0
Żytno	6	1,7
Lipce Reymontowskie	6	1,7
Głuchów	6	1,7
Godzianów	6	1,7
Aleksandrów Łódzki	6	1,7
Klonowa	6	1,7
Rokiciny	5	1,4
Ogółem	350	100

Podsumowanie i porównanie z badaniem z 2011 roku

- Najchętniej podejmowaną formą spędzania wolnego czasu jest relaks wśród znajomych i rodziny. Respondenci w znacznej większości wybierają te aktywności, które umożliwiają im **uczestnictwo w kulturze w obrębie swojego domu**. Czynnikiem kształtującym taką sytuację może być bardzo wiele. Taki model spędzania czasu wolnego preferowany jest głównie przez osoby starsze, które widocznie lubią spędzać czas w miejscach dobrze im znanych, oswojonych. Młodszy mieszkający chętnie odwiedzają galerie handlowe i uprawiają sport.
- W stosunku do wyników poprzedniego badania z roku 2011 zmianie uległa preferowana przestrzeń, gdzie badani mogą spędzić czas ze znajomymi. Wyniki z 2011 wskazywały, że najczęściej wybieranym miejscem spotkań ze znajomymi był dom (68%), następną najczęściej wskazywaną odpowiedzią były komercyjne lokale usługowe (33%). Bardzo rzadko badani wybierali opcję miejsc, które mogą sami zaaranżować (12%). Zauważono też, że im starsza grupa wiekowa tym rzadziej korzysta z lokali komercyjnych i instytucji publicznych. Wyniki analiz z 2015 roku mają inne proporcje. Po wyłączeniu z kwestionariusza odpowiedzi: dom, respondenci najczęściej wskazywali na takie **przestrzenie, które sami mogą zaaranżować** – 89% badanych. Duży spadek liczby wskazań mieszkańców województwa dotyczy odpowiedzi: komercyjne lokale usługowe. W badaniu z 2015 roku tę opcję zaznaczyło jedynie 2% badanych. Może to być spowodowane starzejącym się społeczeństwem.
- Respondenci deklarują, że najbardziej brakuje im kin. Dalej narzekają na **deficyt lokali gastronomicznych oraz lokali rozrywkowych** w miejscu zamieszkania. Wskazania te należy traktować z dystansem, ponieważ deklaracja potrzeby posiadania np. kina w mieście nie jest równoznaczna z przyszłym z niego aktywnym korzystaniem. Lokale gastronomiczne powinny w sobie łączyć różne funkcje, aby były przestrzeniami przyjaznymi dla zainteresowanych z różnych grup społecznych. Interesujące jest, że na brak miejsc zielonych w przestrzeni miejskiej wskazywały jedynie kobiety.
- Zdecydowana większość badanych 66% uznaje **dom** jako miejsce, w którym **realizowana jest większość potrzeb kulturalnych**. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest według respondentów brak możliwości, aby w inny sposób być aktywnym uczestnikiem życia kulturalnego. W poprzedniej edycji badania również zdecydowana większość badanych 74% na pierwszym miejscu stawiała własny dom. Ilość wskazań pozostałych szczebli, w których badani mogą korzystać z oferty kulturalnej pozostały bez zmian.
- Jeśli chodzi o uczestnictwo w imprezach kulturalnych mieszkańców województwa łódzkiego, najbardziej popularnym miejscem partycypacji w tego typu wydarzeniach pozostaje miejsce zamieszkania. Widoczny jest także wzrost odsetka osób, które w roku 2015 nie wzięły udziału w żadnej z imprez w swojej miejscowości (wzrost o 8 punktów procentowych). Prawie taki sam procent badanych, nie było zainteresowanych imprezami na poziomie całego województwa, choć dużą różnicę stanowi udział w wydarzeniach wojewódzkich raz lub dwa razy – wzrost o 50%.

- Najatrakcyjniejszym wydarzeniem w oczach mieszkańców są *Dni miasta*, uważa tak 44% badanych. ***Dni miasta stanowią również o atrakcyjności miejsca zamieszkania*** badanych. Na drugim miejscu wymieniane były festiwale. Sytuacja ta nie uległa zmianie od 2011 roku. Imprezy plenerowe zwykle mają charakter, który może zachęcić do uczestnictwa bardzo różne grupy społeczne, aktywizuje ludzi w każdym wieku. Stąd zapewne są najszerzej rozpoznawalne w lokalnych społecznościach i prawdopodobnie również są pierwszymi skojarzeniami jeśli chodzi o miejskie inicjatywy. Odbývają się cyklicznie, regularnie, ludność jest z nimi dobrze zapoznana.
- Badani mieli duży problem z wymienieniem nazw instytucji kulturalnych, które działają w miejscowości zamieszkania, powiecie i województwie. 13% badanych nie potrafiło wskazać żadnych znanych im instytucji znajdujących się w miejscu zamieszkania, 31% mieszkańców województwa łódzkiego nie potrafiło wymienić ani jednego ośrodka szerzącego kulturę mieszącą się w województwie, najgorzej wypadła znajomość instytucji kulturalnych w powiecie, gdzie aż 51% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- Najbardziej **pozytywnie została oceniona oferta kulturalna placówek mieszczących się na szczeblu wojewódzkim**, 68% badanych pozytywnie ocenia proponowaną przez nie ofertę kulturalną. Najbardziej negatywnie natomiast oceniają ofertę dostępną w miejscowości zamieszkania. Pośrodku uplasowała się oferta powiatowa.
- Zainteresowanie kulturą zdaje się być zależne od wieku i wykształcenia. Osoby młodsze i o wyższym wykształceniu rzadziej unikały odpowiedzi na pytania.
- Główną deklarowaną przez respondentów przyczyną **niskiego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnym są zbyt wysokie ceny** tychże inicjatyw.
- Najbardziej popularną aktywnością jest oglądanie filmów w TV – 9 na 10 badanych robi to bardzo często, respondenci lubią także oglądać filmy na komputerze (30%). Co 7 badany swój wolny czas lubi spędzić relaksując się w restauracjach i kawiarniach (72% było w restauracji/kawiarni przynajmniej dwa razy w ciągu zeszłego roku). Warto zauważyć, że mieszkańcy województwa, nie chętnie chodzą do muzeów (87% nie była ani razu w muzeum) i teatrów (77%), co 7 mieszkańców województwa nie chodzi na imprezy do dyskoteki. Uczestnictwo w piknikach i jarmarkach to 42%. Jednak w przedziale wiekowym 15-35 można zaobserwować większe niż winnych grupach zainteresowanie koncertami. Podobne wyniki co do najczęstszych i najrzadszych sposobów obcowania z kulturą otrzymaliśmy w 2011 roku.
- W porównaniu **oferty kulturalnej wojewódzkiej i miasta Łodzi** zdecydowanie lepiej prezentuje się ta druga. **70% wystawiło jej ocenę bardzo dobrą lub dobrą**. Oferta kulturalna województwa została oceniona przez większość jako słaba lub bardzo słaba – 86% badanych. Zadowolonych jest jedynie 7% badanych. Ten wynik wypada interesująco na tle oceny ofert, gdzie respondenci mieli skalę gminną, powiatową i wojewódzką – wówczas województwo wypadło bardzo dobrze.

Prawdopodobnie jest to wynik utożsamiania Łodzi z województwem, co wpłynęło na początkową wysoką ocenę.

- **58% badanych najwięcej wydaje na wizyty w kinie**, równie popularne są wyjścia do **lokalii gastronomicznych**. Co ciekawe, kino znajduje się na 7 miejscu preferowanych form spędzania wolnego czasu, zaś lokale gastronomiczne na 9. W 2011 roku mieszkańcy łódzkiego więcej funduszy przeznaczali na wizyty w lokalach gastronomicznych. Bez zmian pozostaje ilość badanych, która swe pieniądze przeznacza na kupno książek oraz na udział w koncertach. Osoby, które najchętniej inwestują w swój rozwój kulturalny mieszczą się w grupie 25-45 latków, a więc są to osoby w wieku produkcyjnym, zarabiający. Spośród respondentów deklarujących nie przeznaczanie żadnych funduszy na kulturę najwięcej jest osób powyżej 56 roku życia, zbliżających się do emerytury.
- Tak w tej jak i w poprzedniej edycji badania, respondenci zostali poproszeni o zsumowanie swoich **miesięcznych wydatków na kulturę**. W 2011 roku najczęściej odpowiadali, że jest to kwota do 50 złotych. W tej edycji, najczęściej wskazywana kwota uległa zmianie, tym razem jest to przedział **od 50 do 100 zł**. Co więcej najwyższe sumy, podawane przez badanych wzrosły do 800 zł. (2011 – powyżej 300 zł).
- Najbardziej popularną aktywnością kulturalną wśród badanych jest **wyjście do kina** - co 6 respondent preferuje ten sposób uczestnictwa w kulturze. 28% respondentów chętnie bierze udział w festynach i jarmarkach, zaś niewiele mniejsza część mieszkańców województwa lubi oglądać spektakle teatralne (13%), odwiedzać festiwale filmowe (10%) i koncerty światowych (9%) oraz polskich gwiazd (8%). Koncerty w filharmonii, rekonstrukcje historyczne oraz wystawy w galeriach sztuki nie cieszą się popularnością, respondenci wskazywali te formy uczestnictwa w kulturze niezwykle rzadko (3-4%).
Najbardziej popularnymi imprezami w 2011 roku były festyny i jarmarki, częstość odpowiedzi na tę formę uczestnictwa w kulturze spadła o 10 punktów procentowych. Najbardziej rozpowszechnione w tegorocznym badaniu wyjścia do kina w poprzedniej edycji zajmowały 2 miejsce. Wzrosła również chęć wyjść do teatru. W reszcie form aktywności kulturalnej nie zaszły zmiany.
- Jedynie około 3% badanych bierze czynny udział w zajęciach oferowanych przez lokalny dom kultury. 96% mieszkańców województwa nie bierze udziału w żadnych tego typu zajęciach.
- 7 na 10 badanych **nie zna działalności domu kultury** mieszczącego się w okolicy miejsca zamieszkania, osoby znające ofertę kulturalną domu kultury częściej oceniają ją pozytywnie (13%) niż negatywnie (2%).
- 82% badanych nie zauważa żadnych zmian w działalności swojego domu kultury, niewątpliwie łączy się to z małą częstością uczestnictwa w inicjatywach kulturach w miejscowości zamieszkania. 16% respondentów jest zadania że oferta ośrodków kulturalnych stała się ciekawsza, jedynie 3% mieszkańców uważa, że się pogorszyła.

- 86% badanych stwierdziło, że ich **częstość uczestnictwa w kulturze nie zmieniła się**. 8% osób stwierdziło, że ich uczestnictwo w kulturze na przestrzeni ostatnich 6 lat zmalało, 6% że wzrosło.
- Przyczynami wzrostu częstości uczestnictwa w kulturze jest zwiększona suma pieniędzy, którą badani mogą przeznaczyć na udział w kulturze oraz bardziej atrakcyjna oferta kulturalna. Najczęściej wskazywaną przyczyną kryjącą się za zmniejszeniem częstości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych paradoksalnie również są powody finansowe, a dalej wskazują na mniejszą ilość czasu, jakim mogą dowolnie dysponować oraz zmniejszenie roli kultury w ich życiu.
- Mieszkańcy województwa łódzkiego w bardzo małym stopniu znają działalność Łódzkiego Domu Kultury.
- Chociaż w całym badaniu ilościowym nie zauważono istotnej zależności między wiekiem respondentów a ich uczestnictwem w kulturze, to jednak istnieją pewne małe tropy, które warto prześledzić.

Analiza oferty kulturalnej, uczestnictwa w niej oraz współpracy regionalnej w oparciu o badania jakościowe

Na jakościowe ujęcie badania: *Wpływ zmiany formuły działania Łódzkiego Domu Kultury na partycypację w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego* składały się 44 indywidualne wywiady swobodne i 5 wywiadów zogniskowanych. Badanie jakościowe miało na celu zdiagnozowanie sytuacji w regionie widzianej oczami osób odpowiedzialnych za ofertę kulturalną oraz analizę współpracy w regionie. W dalszej części raportu omówione zostaną wywiady swobodne w zestawieniu z wywiadami fokusowymi.

Wywiady swobodne zostały przeprowadzone w bibliotekach, muzeach, domach i ośrodkach kultury w lipcu i sierpniu 2015 roku. Wywiad pogłębiony składał się z 3 bloków tematycznych: uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat, współpraca w regionie – charakter działań i ilość inicjatyw oraz współpraca z Łódzkim Domem Kultury. Wywiad trwał od 30 minut do 2 godzin. Ich celem było zebranie opinii animatorów kultury dotyczących oferty kulturalnej w województwie łódzkim, zmian w jej zakresie na przestrzeni ostatnich kilku lat oraz zebrania informacji dotyczących funkcjonowania i propozycji samorządowych instytucji kultury. Drugim, bardzo ważnym komponentem była weryfikacja obszaru i charakteru współpracy oraz jej wpływu na funkcjonowanie i działania podejmowane przez jednostki.

Wywiady zogniskowane zostały przeprowadzone we wrześniu i trwały około godziny. Miały na celu weryfikację informacji uzyskanych na podstawie wywiadów indywidualnych, pogłębienie ich poprzez grupowe omówienie tematów. W większym stopniu poświęcone były one również ewaluacji współpracy z Łódzkim Domem Kultury. Wzięło w nich udział 30 osób. Badani, wśród których byli głównie dyrektorzy, ale i pracownicy ośrodków kultury z regionu łódzkiego, zostali podzieleni na 5 grup. W ramach wywiadu zostały poruszone główne wątki z wywiadów indywidualnych. W pierwszej części uczestnicy wypowiadali się na temat oferty kulturalnej oraz uczestnictwa w kulturze mieszkańców regionu wraz z ich ewentualnymi przekształceniami. Druga część poświęcona była współpracy regionalnej. Oba tematy zmierzały do skonfrontowania wypowiedzi badanych na temat współdziałania z Łódzkim Domem Kultury, czemu poświęcona była trzecia część spotkania.

Uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego na przestrzeni ostatnich 6 lat

Oceniając liczbę wydarzeń organizowanych przez instytucje w regionie znaczna część badanych stwierdziła, że jest ich dużo, ewentualnie, że ich liczba jest wystarczająca i zadowalająca. Kilka osób zauważyło jednak, iż w szczególności w mniejszych miejscowościach, gdzie dyrektorem bądź kierownikiem placówki pozostaje od dłuższego czasu ta sama osoba organizowane są jedynie 2-3 znaczące imprezy rocznie i uważają to za niewystarczalne. Ujawniła się również zależność liczby imprez od pory roku. Według niektórych badanych zimą budynek ogranicza działania, latem można organizować więcej imprez, na większą skalę. Okazało się również, że większość badanych oceniając

ofertę kulturalną województwa łódzkiego, uważa że jest ona bogata, szczególnie dla grupy dzieci oraz dorosłych, głównie jeśli chodzi o zajęcia plastyczne. Według badanych oferta dzięki swojej różnorodności skierowana jest do wszystkich grup docelowych. Taki efekt uzyskiwany jest głównie poprzez organizację imprez masowych czy plenerowych, które skupiają całe rodziny. Także w grupach fokusowych obszernie wypowiedziano się na temat oferty. Potwierdzając wyniki z wywiadów indywidualnych zgodnie stwierdzono, że oferta jest niezwykle bogata oraz różnorodna, co według badanych świadczy o tym, że *każdy znajdzie coś dla siebie, jeśli tylko chce*, jest zatem także dostosowana do potrzeb odbiorców. Jeden z rozmówców zauważył, że sprzyja ona rozwijaniu swoich zainteresowań i pasji. Nowym spostrzeżeniem względem przeprowadzonych wywiadów IDI było spostrzeżenie, że oferty ośrodków uzupełniają się nawzajem. Warto również zauważyć, że część badanych uważa ofertę za zróżnicowaną, a jednocześnie zauważa jej dużą zależność od budżetu.

Prawie tak samo duża część badanych miała trudności w ocenie wydarzeń w województwie i opierała się na wydarzeniach organizowanych przez ich instytucję. Częstym argumentem osób niezorientowanych w regionie był fakt, iż znajdują się z dala od Łodzi a także innych ośrodków, stąd przepływ informacji jest gorszy. W większości badani oprócz odniesień bezpośrednio do swojej placówki, nawiązywali również do oferty miasta Łodzi. Myślenie o województwie skupia się na jego stolicy. Zapewne też wynika to z większego rozgłosu i rozpromowania wydarzeń mających miejsce w samej Łodzi. Ważnym czynnikiem zdaje się być również niska świadomość na temat wydarzeń organizowanych w innych ośrodkach, o czym nawet podczas jednego ze spotkań fokusowych otwarcie powiedziano: *I my nie wiemy nawzajem tak naprawdę jaką ma ofertę twój dom kultury. Twój, mój i tak dalej, bo jakby nie taka nasza rola jest oraz Ja popieram głos mojego poprzednika, bo my się skupiamy albo na swoim podwórku albo na centrum czyli na mieście wojewódzkim, a nie interesuje nas na przykład co się dzieje na końcu województwa tak naprawdę*. Podobnie mówiono o łódzianach, że nie są zorientowani w ofercie regionalnej organizowanej poza Łodzią.

Jednak część badanych podjęła się oceny działań z zakresu kultury w regionie. Ustaliliśmy, że wg badanych najwięcej ofert skierowanych jest do dzieci w wieku szkolnym oraz do seniorów. W grupach fokusowych uściślano wiek dzieci do przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Jednocześnie obie grupy (i seniorzy i dzieci) są najaktywniejszymi uczestnikami wydarzeń organizowanych przez lokalne ośrodki kultury. Seniorzy przez znaczną część badanych zostali uznani za najbardziej chętną do działania, potrafiącą się zorganizować i prężnie rozwijającą się grupę. Kilka osób wskazało, że powodem wzmożonej aktywności osób w wieku emerytalnym może być starzenie się społeczeństwa. Seniorów jest coraz więcej zatem zaczynają się samoorganizować i w ten sposób niejako zmuszają instytucje kultury do wspomagania tej aktywizacji.

W poszczególnych grupach wiekowych najslabszą ofertą, w opinii przebadanych animatorów kultury, okazała się ta skierowana do najmłodszych – dzieci w wieku przedszkolnym lub młodszych. Rozmówcy zauważają potrzebę i trend jakim są zajęcia dla rodziców z dziećmi. Zwykle takie działania wymagają jednak też profesjonalnego przygotowania, co wiąże się z zatrudnianiem kolejnych instruktorów.

Większość badanych podkreślała również bardzo słabą frekwencję i aktywność młodzieży. Jednak kilkakrotnie powtórzyła się opinia, że na tę grupę trzeba zwrócić szczególną uwagę ze względu

na tkwiący w niej potencjał Przyczyną braku zainteresowania aktywnością w polu kultury nie miałyby być jednak oferta, ponieważ uważa się ją za jedną z bogatszych. Powodów szuka się raczej w trudnym wieku młodzieńczym i braku zainteresowania światem zewnętrznym. Trudności z nakłonieniem do partycypacji w życiu kulturalnym badani wiążą także z upowszechnieniem w życiu codziennym techniki i Internetu. Dosyć wyraźnie wybrzmiała też teza o niewystarczającym wyedukowaniu: *Nie zostali przygotowani w dzieciństwie do udziału w kulturze, ciężko ich zainteresować*. Jedna z badanych odniosła się do spotkań organizowanych przez aktywnych uczestników portalu *youtube* dla swoich fanów, tzw. *meet-up*. Wskazała te wydarzenia jako najbardziej atrakcyjne dla młodych ludzi, a których tradycyjne ośrodki kultury nie znają. Definiowanie oferty kulturalnej dla nastoletniego odbiorcy powinno szczególnie uwzględniać współczesne trendy, aby móc konkurować propozycjami koncentrującymi się wokół nowej kultury Internetu. Taka opinia ciekawie prezentuje się na tle obwiniana Internetu i nowych technologii za niechęć młodzieży do uczestnictwa w proponowanych przez instytucje kultury wydarzeniach.

Niski udział w wydarzeniach wykazuje również grupa osób powyżej 25 roku życia, a więc osoby aktywne zawodowo. Badani zauważyli, że podjęcie pracy zwykle obniża aktywność kulturalną ze względu na ograniczenia czasowe. Pojawiają się oni *raczej na jednorazowych wydarzeniach niż stałych zajęciach*. W mniejszych miejscowościach problematyczna okazuje się także malejąca liczba mieszkańców. W okresie studenckim młodzi ludzie wyjeżdżają do większych miast, w których bardzo często zostają na stałe. Część osób także w wieku późniejszym opuszcza rodzinne tereny w poszukiwaniu pracy. Jeśli większe miasto znajduje się w niedalekiej odległości dodatkowo koncentruje ono publiczność odbierając ją często lokalnym ośrodkiem.

W jednej z grup fokusowych pojawił się silny wątek, który można określić jako organizowanie kultury „na miejscu”. Jedna z badanych stwierdziła, że oferta wojewódzka jest dla grup lokalnych zamknięta. Spotkanie z nią może się wydarzyć jedynie jeśli wydarzenie czy zespół zostaną sprowadzone gościnnie do danej miejscowości. Tego rodzaju kultura importowana czy objazdowa, jak moglibyśmy ją nazwać, według badanych bardzo dobrze się sprawdza. Traktowana jest jako kultura o wysokim poziomie, jednak w przystępnej cenie. Dodatkowym atutem jest brak konieczności dojazdu do Łodzi, który niekiedy jest zbyt długi, niewygodny i kosztowny: *Daję przykład: oferta teatrów łódzkich - są teraz sytuacje takiego rodzaju, że nauczyciele robili sobie na Dzień Nauczyciela wycieczki do teatru. W tej chwili sami przyszli i zaproponowali: „Mamy jechać tam? Ściągnijcie do nas spektakl. Po co mamy jechać do Łodzi, tracić czas”. Wolą sobie u mnie jeszcze wynająć kawiarnię, zrobić sobie imprezę integracyjną. Dojazd to jest bariera, która czasami niweluje tę ofertę kulturalną Łodzi*. Badani w tej grupie jasno stwierdzili, że społeczności lokalne korzystają z oferty kulturalnej w obszarze swojego miejsca zamieszkania. Warto zwrócić uwagę na wypowiedź jednego z dyrektorów ośrodka z gminy wiejskiej starającego się sprostać potrzebom kulturalnym mieszkańców: *Rozmawiałem z paniami z koła gospodyń wiejskich. One wiedzą, że jestem muzykiem i syn jest skrzypkiem i mówią: „przyjdźcie do nas do straży zagrać koncert bo nas nie stać, żeby jechać do Łodzi na koncert”. To co ja mam im powiedzieć? Nie stać ich na bilet do filharmonii czy do teatru. To ja mówię: „Dobrze, to ustalcie”. Ja przyjdę z synem, który ma program totalnie klasyczny, bo jest koncertującym skrzypkiem i dla koła gospodyń, dla strażaków, dla ludzi ze wsi zagra, dla swoich sąsiadów*.

Za darmo. Ja opłacę z prywatnych pieniędzy pianistkę, bo musi przyjechać i stworzymy kulturę na miejscu.

Powyższy przypadek potwierdza wysunięte przez jedną z badanych przypuszczenie, że oferta kulturalna jest bogata, jednak nie w zakresie, tak zwanej, kultury wysokiej. Ważną rolę w udostępnianiu owej kultury pełni, w oczach pracowników kultury, Narodowe Centrum Kultury oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Badani spróbowali odpowiedzieć jak regionalna oferta kulturalna odbierana jest przez mieszkańców. Wyłaniający się z ich spostrzeżeń obraz jest negatywny. Potencjalni odbiorcy

- *Narzekają generalnie, że nic się nie dzieje*

- *Tak, rzeczywiście jest przeświadczenie, że nic się nie dzieje, bo ta informacja nie dociera do kogoś, kto nie jest zainteresowany*

- *Dzieci i młodzież potrafią sobie świetnie dać radę. Na przykład umawiają się i razem jeżdżą na imprezy do Łodzi. Natomiast mamy dorosłych i seniorów, gdzie do większości z tych osób trzeba trafić bezpośrednio z ofertą. W związku z tym bardzo często się zdarza, że dorosły mówi, że nic się nie dzieje.*

Tak sytuację relacjonują kadry kultury jednocześnie podkreślając, że w rzeczywistości propozycji wydarzeń i zajęć jest bardzo wiele, że są one zróżnicowane i obejmujące wiele rodzajów aktywności. Co więcej, na część inicjatyw wstęp jest darmowy. Jednak to właśnie te przedsięwzięcia są najbardziej krytykowane. W głosach badanych słychać żal. Ich starania nie są doceniane. W każdej grupie panuje zgodna opinia, że ludzie nie szanują tego, co dostają za darmo. Teza ta w całości badania fokusowego wybrzmiewa dość głośno.

Z rozmów wyłania się również pozytywne podejście potencjalnych odbiorców, choć poprzedzone aktywizującymi działaniami ze strony kadr kultury. Ludzie zaczynają się interesować nowymi aktywnościami, jeśli zostaną im one zaprezentowane. Trudno jest zorganizować publiczność, jednak po wydarzeniu zbiera ono pozytywne opinie. Pracownicy ośrodków kultury upatrują zatem wyzwania w sprowadzeniu widza do swojej instytucji, jednocześnie uważając proponowane przez siebie inicjatywy za interesujące i wartościowe.

Opisują także mieszkańców województwa łódzkiego jako odbiorców wymagających i świadomych swoich wyborów w zakresie oferty kulturalnej, co nasiliło się w ostatnich latach.

Większość rozmówców rozumie konieczności dopasowania oferty do poszczególnych grup docelowych. Za niezbędne uważa konsultacje społeczne oraz pobudzanie i kreowanie potrzeb kulturalnych. Część z nich deklaruje przeprowadzanie badań takich jak ankiety czy sondaże wśród lokalnej ludności. Przeprowadzane są zwykle na niewielkiej liczbie osób, często poprzez sondaż na stronie internetowej danej placówki, wykonywane samodzielnie. Z pewnością jest to dobry kierunek, który wymaga jednak profesjonalizacji.

Także w związku z prowadzeniem badań nad publicznością w dwóch różnych grupach fokusowych pojawiły się głosy podważające stwierdzenie, że oferta jest dostosowana do wszystkich odbiorców. Wypowiedzi te pojawiły się raczej na poziomie refleksji niż komentarza do przykładów konkretnych zajęć czy inicjatyw. Jedna z badanych wypowiada się: *Ja właśnie myślę, że nie dla każdego mamy ofertę. Dla ludzi, którzy wiedzą czego chcą i czego szukają jak najbardziej mamy tą ofertę, bo mamy*

zwrotną informację czego potrzebują. Natomiast jest jeszcze rzesza ludzi, do których nie trafiliśmy. Kobieta z innej grupy zauważyła: *Miałam takie wrażenie, że się kisimy we własnym sosie, że dzieci które do nas przychodzą przewijają się przez wszystko i tak się zaczęliśmy zastanawiać jak ściągnąć te nowe dzieci.* Powyższe cytaty ilustrują również dwa wątki zasygnalizowane w wywiadach indywidualnych. Pierwszy to taki, że istnieje model odbiorcy uczęszczającego na wszystkie wydarzenia – ogólnie aktywnego w sferze kultury. Drugi z kolei skupia się na potrzebie prowadzenia profesjonalnych badań nad uczestnictwem w kulturze, aby zaktywizować tę część społeczeństwa, która w wydarzeniach kulturalnych nie bierze udziału. Z wywiadów indywidualnych wyłonił się obraz instytucji, które samodzielnie próbują przeprowadzać badania, zwykle na niewielkiej próbie. W wywiadach fokusowych udało się uchwycić sprzeczne podejście do potrzeb potencjalnych odbiorców. Niektóre instytucje przypisują sobie prawo do kreowania potrzeb, wskazywania kierunków, inne mówią o zarozumiałości instytucji kultury postępujących w ten sposób oraz o konieczności nieustannego przyglądania się zmieniającemu się społeczeństwu i diagnozowania owych potrzeb: *Trzeba te potrzeby kreować, bo nie każdy jest się w stanie domyślać, co by lubił. Musi mieć coś pokazane – Ja się nie do końca potrafię zgodzić z taką tezą, że potrzeby trzeba wykreować, pokazać ludziom czego chcą, bo oni sami nie wiedzą. Ja uważam, że może nie do końca uświadamiają sobie swoje potrzeby, ale na pewno jakieś mają. Mnie się wydaje, że największym grzechem w kulturze jest to, że my mamy rodzaj jakiejś takiej zarozumiałości, że my wiemy lepiej czego chcą mieszkańcy, odbiorcy. A tak naprawdę stronimy od profesjonalnych badań, żeby zdiagnozować potrzeby albo chociażby brakuje nam intuicji i w ogóle nie obserwujemy społeczności lokalnej.* Innym sygnałem, że proponowana oferta niezupełnie pokrywa się oczekiwaniami jest niska frekwencja. Według jednego z badanych ma na to wpływ wszechobecne w dzisiejszych czasach realizowanie projektów grantowych. Skupienie organizatorów na wykonaniu działania zgodnie z założonym planem paradoksalnie osłabia zainteresowanie się na uczestników. Zadanie musi być wykonane, ponieważ instytucje zostają z niego rozliczane i bez względu na liczbę widzów odbędzie się, niejednokrotnie będąc „sztuką dla sztuki”.

Badanie miało charakter retrospektywny i podczas wywiadów poruszaliśmy również temat zmiany w ofercie kulturalnej regionu. Rozmówcy zgodnie wskazywali wzbogacenie oferty przez zwiększenie liczby wydarzeń, często podkreślano przy tym rolę Łódzkiego Domu Kultury. Zwrócono również uwagę na pozytywną zmianę w przepływie informacji, sposobie komunikacji między ośrodkami. W kontekście badania jest to bardzo pozytywny zwiastun do poprawiania częstości i jakości współpracy. Dla kadr kultury bardzo ważną zmianą jest wyraźna poprawa w ilości oraz jakości źródeł finansowania. W dużej mierze spowodowane jest to systemem grantowym, które otworzył instytucjom nowe możliwości. Dyskutowane w ramach wywiadów grupowych zmiany w zakresie oferty przyniosły w dużej mierze potwierdzenie opinii zawartych we wcześniejszych wywiadach indywidualnych. Badani zgodnie twierdzą, że zwiększyła się liczba wydarzeń. Komentowali również wpływ mediów komercyjnych na rozwój kultury. Odczuwają przełożenie proponowanych w telewizji rozrywek na ich ofertę, którą starają się dostosować do wymagań odbiorców. Jak od kilku lat już obserwuje się bum na zajęcia taneczne, tak teraz pojawiają się prośby o organizację warsztatów kulinarnych. Zwiększająca się oferta zmienia również charakter proponowanych wydarzeń, które do tej pory były uważane

za zamknięte dla ogółu społeczności: *6 lat temu to jeszcze wydarzenia kulturalne były bardziej na zaproszenia niż z otwartym wstępem tak jak jest teraz. Teraz coraz mniej jest takich wydarzeń, na które żeby wejść trzeba mieć sztywne barki, coraz więcej jest takich gdzie przyjść może każdy. Nawet przy wydarzeniach typu, no nie wiem, otwarcie wystawy chociażby, to już nie jest garstka smutnych gości pijących szampana, ale też może być chociażby, nie wiem, no wycieczka klasowa, którą jakiś ambitny nauczyciel przeprowadzi.*

Kolejne pytania miały na celu określenie różnic w ofercie sektora samorządowego względem sektora prywatnego i pozarządowego. Badanie miało także sprawdzić czy istnieje współpraca międzysektorowa. Firmy prywatne uważane są za *stricte* komercyjne, a o ich działalności mówi się, że rzadko związana jest z kulturą bądź ma w tym zakresie charakter raczej okazjonalny niż stały. Rozmówcy często uważali, że placówki samorządowe mają lepszą, szerszą ofertę niż fundacje czy stowarzyszenia, co wynika ze stałego finansowania z budżetu miejskiego. Współpraca zdecydowanie częściej podejmowana jest z sektorem pozarządowym niż z prywatnym. Kadry kultury zdają się widzieć postać „działacza” raczej jednak w tym pierwszym i wspólnota celów oraz zakres działań zdaje się ich zbliżać. Z drugiej strony pojawiły się opinie, że oferta NGO jest bogata, a czasami nawet bogatsza niż placówek samorządowych. Rozmówcy zauważyli przy tym różnicę w spojrzeniu na działalność kulturową i elastyczność takich organizacji. Działający w fundacjach i stowarzyszeniach uchodzą za osoby kreatywne, pracujące nieszablonowo. Jeden z badanych w kontekście funkcjonowania instytucji pozarządowych analizował wspomniane wyżej zmiany w ofercie kulturalnej. Według niego na rozszerzenie propozycji wpływ ma właśnie rozrastający się III sektor, który jest mocno konkurencyjny. Możliwość pozyskiwania funduszy z grantów pozwala na tworzenie ciekawych propozycji dla mieszkańców: *Właśnie do tego zmierzam, że [oferta] się zmieniła dlatego, że aktywność różnych środowisk czy fundacji czy organizacji pozarządowych powoduje to, że tworzą się nowe ośrodki kulturalne czy tworzą się grupy amatorskie zajmujące się kulturą i krzewieniem sztuki, pojawiają się nowe zdarzenia. (...) Myślę, że ta liczba wydarzeń, nie w postępie geometrycznym, ale cały czas rośnie. To nie są jakieś wielkie, to znaczy wielkie też się wydarzają jak koncerty jakichś zachodnich gwiazd w Atlas Arenie. Jakkolwiek by to rozpatrywać czy to jest kultura wysoka czy niska. Natomiast myślę, że rośnie ten oddolny ruch.* Intensywny rozwój mniejszych fundacji i stowarzyszeń i ich działania w środowiskach lokalnych pobudzają samorządowe instytucje kultury do działania. Między placówkami z różnych sektorów nawiązuje się współpraca osadzona na fundamentach partnerstwa. Rola innych instytucji oceniana jest pozytywnie, działa mobilizująco na I sektor. Przez dyrektorów dostrzeżone i docenione zostały działania oddolne, skupiające się na małych działaniach wśród lokalnych środowisk.

Znaczna część badanych deklaruje współpracę z organizacjami pozarządowym przy wielu wydarzeniach, zastrzegając jednak nadrzędną rolę instytucji samorządowych. Współpraca często opiera się na wspólnym pozyskiwaniu przez organizacje środków: *Coraz częściej pojawia się współpraca – wygląda bardzo fajnie, NGO zwykle pozyskują środki, ale organizacja jest wspólna na wielu poziomach.* W wywiadach indywidualnych takie stanowisko było tylko jedną z zaobserwowanych kilku postaw wobec niezależnych instytucji kultury. W sesjach fokusowych informatorzy nie wskazali hierarchizacji, podległości placówek NGO wobec domów kultury, jaka

wyłoniła się częściowo z wcześniejszych rozmów. W ostatniej części badania wyłonił nam się obraz zdrowej konkurencji. Okazało się także, że wiele samorządowych instytucji kultury zakłada stowarzyszenia, aby móc prowadzić szerszą działalność i zdobywać dodatkowe fundusze. Istnieje prawdopodobieństwo, że taka sytuacja była przyczyną do określania w wywiadach indywidualnych instytucji III sektora jako podrzędne. Niejednokrotnie w praktyce są to ci sami ludzie, którzy działają bardziej niezależnie. Przepisy, normy i sposoby finansowania instytucji samorządowych w tym świetle zdają się być zbyt mało elastyczne, ograniczające swobodę działania twórczego.

Odnosnie kooperacji z sektorem prywatnym badani uważają, że zmieniła się na gorsze i była raczej wynikiem chwilowej mody: *Myszę, że nie ma wielkiej różnicy, widać że przede wszystkim ten bum sponsorski tych instytucji kilka lat temu był widoczny kiedy można było pieniądze od nich uzyskać. Teraz zupełnie to ucichło i projekty prywatne są w bardzo minimalnym stopniu prezentowane, ale to my w jakiś sposób sobie teren zagospodarowaliśmy ponieważ my z różnymi stowarzyszeniami, fundacjami utworzyliśmy szereg projektów kulturalnych i działamy na zasadzie partnerstwa.* Część badanych wskazała również na brak jakiegokolwiek współpracy pomiędzy sektorami.

Rozmówcy zostali również zapytani o ofertę kulturalną, która odpowiadałaby potrzebom mieszkańców. Według przeważającej części badanych stworzenie oferty odpowiadającej mieszkańcom jest bardzo trudnym zadaniem, nie można jej założyć z góry. Propozycja powinna ewoluować, często się zmieniać, dostosowywać na bieżąco, *na zasadzie prób i błędów* – jak czytamy w wywiadach. Część osób uważa również, aby oferta odpowiadała potrzebom mieszkańców należy ją personalizować. *Wydarzenia organizowane dla wszystkich są kierowane do nikogo.*

W ramach zagospodarowywania nowych przestrzeni kulturalnych ponownie pojawił się temat dotyczący niewystarczającej oferty rodzinnej. Instytucje organizujące zajęcia dla dzieci poniżej wieku przedszkolnego wraz z rodzicami niejednokrotnie nie mogą przyjąć wszystkich chętnych na zajęcia, ze względu na konieczność ograniczenia liczby miejsc. Dla odbiorców tej propozycji bardzo istotna może być odległość do ośrodka, w którym odbywają się zajęcia. Bliskość od miejsca zamieszkania może być tutaj decydująca, ze względu na wymagania jakie stawia opieka nad małym dzieckiem. Inną zaniedbaną grupą, o której wspomniano w obu rodzajach wywiadów okazały się osoby wykluczone czy pominięte. Szczególną uwagę zwrócono na ludzi bezdomnych, niepełnosprawnych, ubogich, z trudnych rodzin, a także na grupy zamknięte takie jak więźniowie. Zwrócenie się instytucji kultury ku trudnym grupom społecznym mogłoby przynieść bardzo dobre efekty socjalizacyjne. Taka praca wymagałaby jednak kierunkowo wyszkolonej kadry oraz odpowiednich kursów organizowanych dla pracowników.

Mimo zadeklarowania szerokiej oferty dla osób w starszym wieku niektórzy upatrują jeszcze luk w tym zakresie. Ponieważ ta grupa wiekowa szybko się powiększa, dlatego wymaga ciągłego monitorowania i poszerzania propozycji programowych.

Powyższe dwie kategorie dotyczyły poszerzania grup docelowych i zagospodarowywania przestrzeni kulturalnej dla nich. Kolejne propozycje ustawione są w kategorii aktywności. Wspomniana została chęć rozwoju filmowego mniejszych miast, a więc organizacji w nich kin lub wyświetlania seansów. Kierunku rozwoju upatruje się również w aktywnościach wymagających większej interakcji

z publicznością, aby stawała się bardziej aktywnym uczestnikiem niż biernym odbiorcą. Takie działania mogą podnosić zaangażowanie mieszkańców i sprawiać, że będą regularniej korzystać z oferty lokalnych ośrodków kultury. Pojawiły się również opinie, że wszystkie obszary są zagospodarowane. Większość badanych nie była w stanie wskazać obszarów, które przestały być uwzględniane w ich propozycjach. Pozwala to także sądzić, że w samych ośrodkach programy rzadko są rewidowane bądź upodobania mieszkańców od lat są niezmiennie. Ciekawe spostrzeżenia dotyczyły wyczerpywania się formuły *Dni miasta* i podobnych festynów. Według badanych tego rodzaju inicjatywy stają się coraz mniej atrakcyjne dla mieszkańców, choć nie wskazują konkretnych przyczyn. Badani kolejny raz podkreślają pozytywne zmiany w ofercie. W ogólnym rozeznaniu znaczna część uważa, iż w ciągu ostatnich 6 lat zostały zagospodarowane obszary, które wcześniej były zapomniane bądź zaniedbane.

Badani oceniali również uczestnictwo w kulturze mieszkańców województwa łódzkiego. Rozmówcy nie chcieli opowiadać o regionie argumentując to brakiem wiedzy na ten temat. Skupiali się głównie na danym powiecie. Wypowiedzi kard kultury oparte są na własnych obserwacjach i należy je traktować w kategoriach oceny rezultatów ich własnej pracy.

Najwięcej osób uważa, że mieszkańcy uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych. Zwracano uwagę na wzrost partycypacji względem poprzednich lat. Najchętniej odwiedzane miałyby być wydarzenia, tak zwanej, kultury popularnej. Kolejna grupa badanych oceniła uczestnictwo jako średnie – niektóre propozycje cieszą się wysoką frekwencją, inne niską. Zazwyczaj grupa odbiorców jest stała, ale stosunkowo mała. Odpłatność za uczestnictwo z reguły negatywnie wpływa na frekwencję: *Duża jest na pewno frekwencja w przypadku wydarzeń bezpłatnych. Z wydarzeniami odpłatnymi już jest różnie. Są wydarzenia takie jak warsztaty, które mamy skierowane do rodzin, gdzie też jest spore zainteresowanie, niemniej jednak jak mówię – bezpłatność w dużym stopniu na pewno powoduje większe zainteresowanie. Na wydarzenia płatne ludzie przychodzą niechętnie.* Kilku badanych uznało, że ludzie raczej nie są zainteresowani imprezami kulturalnymi, co jest dla instytucji kultury problematyczne: *To jest naprawdę problem, żeby namówić kogoś do uczestnictwa.*

Pogłębieniem wątku oceny partycypacji w kulturze były pytania dotyczące wydarzeń, które cieszą się największą frekwencją i zainteresowaniem oraz tych, którymi mieszkańcy nie są zainteresowani. Wśród wydarzeń, które są silnie obecne na mapie województwa okazały się być te związane z folklorem, ludowizną. Jednak, mimo że według badanych zapanował trend na „powrót do korzeni” to w dziecięcych zespołach ludowych frekwencja jest niska. Powodzeniem cieszą się prace manualne, warsztaty poświęcone haftom, ceramice itp. Kadry kultury zauważają w mieszkańcach regionu potrzebę korzystania za zajęć odmiennych od tych, które mają na co dzień w domach. Wciąż mało jest zajęć dla seniorów, mimo bogatej oferty. Wynika to z ich silnej aktywizacji, powiększającego się kręgu aktywnych uczestników, co widoczne jest we wspomnianej samoorganizacji. Według opinii zebranych w wywiadach indywidualnych najchętniej odwiedzane są wydarzenia plenerowe, masowe, imprezy i koncerty, na których pojawiają się znane osobistości. Niechętnie biorą udział w wernisażach i wystawach, wieczorach poezji oraz koncertach muzyki niszowej (typu jazz). Co ciekawe, zarówno w wydarzeniach cieszących się największą popularnością jak i tych słabo odwiedzanych badani

wymienili spotkania autorskie oraz kabaret. Te pierwsze cieszą się powodzeniem w bibliotekach, zdecydowanie gorzej z ich organizacją w podmiotach niespecjalizujących się w czytelnictwie.

Wydarzenia cieszące się największym, według badanych, powodzeniem:

- Wydarzenia plenerowe/pikniki/festyny
- wydarzenia z udziałem gwiazd telewizji
- wydarzenia wynikające ze świąt i rocznic
- koncerty (disco polo i popularnych muzyków)
- kabaret
- działalność filmowa (festiwale filmowe)
- Noc muzeów
- rekonstrukcje historyczne
- spotkania z autorami książek
- w ośrodkach kultury zajęcia związane z plastyką i tańcem
- imprezy lokalne: Biesiada Łowicka, Łowickie Żniwa, Dni Kultury Staropolskiej, Święto Kwiatów, Święto Truskawki, Regionalny Turniej Sołectw, Ogólnopolska Gala Kapel Podwórkowych, Festiwal Kolory Polski
- warsztaty rękodzieła
- zajęcia w oparciu o folklor

Wydarzenia z najslabszym zainteresowaniem:

- wernisaże i wystawy nieznanymi osobami
- wieczory poezji
- koncerty niszowe (głównie wymieniano jazz)
- zajęcia z modelarstwa
- zajęcia teatralne
- kabaret
- spotkania z autorami książek

Kolejnym etapem było dowiedzenie się czy mieszkańców trzeba zachęcać do udziału w wydarzeniach kulturalnych oraz jakie działania promocyjne podejmują dane placówki. Badani zgodnie stwierdzili, że ludzi trzeba zachęcać do uczestnictwa w kulturze aczkolwiek właściwe wszystkie ośrodki wypracowały sobie stałą grupę odbiorców. Jak wspomniane było na początku rozdziału największym wyzwaniem jest zaangażowanie młodzieży: *Ludzi trzeba zachęcać, promować wydarzenia, ale najbardziej brakuje nam młodzieży i to na nich w głównej mierze trzeba się skupiać.* Niektóre wydarzenia odbywające się cyklicznie zyskały sobie popularność, zyskały swego rodzaju markę i publiczność mają zapewnioną. Takim przykładem są rekonstrukcje historyczne w powiecie opoczyńskim czy festiwal filmowy w powiecie łowickim. Ważna jest nieustanna praca nad pozyskiwaniem publiczności związana ściśle z uważnym planowaniem targetu, o czym dyskutowali badani z różnych grup fokusowych. Rozmówcy deklaruwali: *Ofertę staramy się dopasować do zmieniającego się społeczeństwa.* Jeden z dyrektorów upatruje wsparcia w mediach lokalnych,

które powinny wziąć większą odpowiedzialność za promocję wydarzeń kulturalnych w regionie, poza dodatkowymi opłatami. Większość aktywności wymaga aktywnej promocji. Najczęstszą drogą rozpowszechniania informacji jest Internet, a dokładnie portal społecznościowy Facebook, na którym ośrodki mogą zakładać swoje strony. W gminach wiejskich rozpowszechnianie wydarzeń kulturalnych sprawdza się dzięki pomocy kościoła i kurendom, a więc sposobami opartymi na autorytetach i relacjach międzyludzkich.

Formy promocji placówek kulturalnych:

- strona internetowa danej placówki
- strona instytucji na portalu Facebook
- strona internetowa urzędu gminy
- lokalne media (prasa, radio, rzadko telewizja)
- poczta pantoflowa i kurendy
- kościół
- reklama zewnętrzna

Profil uczestnika wydarzeń kulturalnych w powiecie respondenta

Prawie wszyscy badani zgodnie stwierdzili, że w wydarzeniach kulturalnych uczestniczą w przeważającej części kobiety. Tylko w dwóch przypadkach padła inna odpowiedź. Według jednego z badanych wśród seniorów większą aktywnością charakteryzują się mężczyźni (w kontekście spotkań poświęconych historii). Inny rozmówca zauważył następującą zależność: *Na wykłady mężczyźni, a na spotkania autorskie przychodzą kobiety*. W przekroju wiekowym najwięcej jest dzieci i seniorów, podobnie jak najszersza jest dedykowana im oferta. Następną grupą są osoby określane jako dorosłe w przedziale 30-40 lat. Wyłoniła się także grupa rodzin – rodziców spędzających czas razem z dziećmi. Dwie osoby zdecydowanie stwierdziły, że w wydarzeniach kulturalnych w danym powiecie uczestniczą ludzie absolutnie w każdym wieku. Grupą, która rzadko pojawia się na wydarzeniach kulturalnych są studenci. Jak już zostało wspomniane, badani łączą tę sytuację z migracją na studia do większych miast (często do Łodzi).

Wszyscy badani twierdzą, że na wydarzenia kulturalne (poza imprezami masowymi, plenerowymi) przychodzą stali bywalcy. Zazwyczaj są ubrani w sposób codzienny, nieformalny. Wyróżniają się wśród nich zawsze zadbani seniorzy: *Oczywiście traktowanie takie nieformalne wszystkiego - a tam, prawie że w kapciach mogę iść, bo cóż tam - ale państwo seniorzy tego przestrzegają, bo się tak starają zawsze bardzo odświętnie wyglądać i tak jak już pan przychodzi to przeważnie w garniturze*. Zazwyczaj osoby odwiedzające muzea, biblioteki i ośrodki kultury to ludzie zainteresowani kulturą, jak zauważają kadry kultury - z natury humaniści, o łagodnym usposobieniu. Wyróżniają się otwartością, są uśmiechnięci, komunikatywni i kreatywni. Niewielu spośród badanych nie umiało scharakteryzować bywalca wydarzeń kulturalnych twierdząc, że wachlarz jest tak szeroki, iż nie da się tego jednoznacznie określić: *Ja bym nie chciała tutaj niczego wizualizować, niech to będzie normalny Polak, który chce uczestniczyć w kulturze*.

Podczas wywiadów grupowych udało się dostrzec ciekawą zależność między udziałem w życiu kulturalnym a miejscem zamieszkania względem Łodzi. Partycypacja w wydarzeniach kulturalnych w Łódzkiem zdaje się układać promieniście względem miasta wojewódzkiego będącego centrum w znaczeniu administracyjnym oraz terytorialnym. Gminy położone najbliżej Łodzi, a szczególnie bezpośrednio sąsiadujące z nią, zwykle korzystają z jej oferty. Łódzka komunikacja miejska zwykle rozszerzona jest na gminy podmiejskie, co ułatwia płynne przemieszczanie się. Jednak im dalej od miasta wojewódzkiego tym przepływ z centrum na peryferie oraz z peryferii do centrum (w sensie terytorialnym) jest słabszy. Wówczas uczestnicy kultury zwracają się zwykle do większych miast położonych najbliżej ich miejscu zamieszkania. Badani mieszkający i pracujący w powiatach województwa najbardziej oddalonych od Łodzi deklarują zwracanie się raczej ku innym centróm kulturalnym jak Warszawa czy Kraków. Zjawisko to ma dotyczyć zarówno ośrodków kultury jak i uczestników. Rozmówcy przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywali w słabym skomunikowaniu z Łodzią w zakresie transportu: rzadko i w niewygodnych godzinach kursujące pociągi, długi dojazd samochodem. *Dobrze, ale w przypadku Poddębic, Brzezin. To są aglomeracje wokół Łodzi. Dla nas już nie istnieje. W momencie kiedy mamy od roku nową stację i mamy połączenie z Warszawą i Krakowem, to jak ktoś się ma, za przeproszeniem, tłuc prawie 2 h do Łodzi samochodem i kręcić się po rozkopanym mieście, to wsiada - godzina dwadzieścia - i jest w Krakowie, pięćdziesiąt minut i jest w Warszawie. Łódź nie istnieje.* Niektórym badanym nie podoba się również stosunek Łodzi do innych gmin czy powiatów. Wspominają o trudnościach ze strony władz przy organizacji transportu na imprezy, które mają się odbyć w ich ośrodkach, o niechęci innego rodzaju instytucji kultury do współpracy wynikającą z poczucia wyższości względem placówek z mniejszych miast postrzeganych jako prowincjonalne. Kryterium prowincjonalności zostało w ciekawy sposób odwrócone znaczeniowo przez jednego z uczestników spotkania: *W łodzianach, też z ŁDKu – megalomania. Moja gmina leży na samym krańcu województwa łódzkiego, przy czym leży całkiem blisko Warszawy i sporo osób, zwłaszcza młodzieży czy osób czynnych zawodowo orientuje się w tamtą stronę. Nikt nie chce przyjeżdżać pracować do Łodzi ani się uczyć, tylko ma w zanadru w tych samych kilometrach, kolokwialnie mówiąc, Warszawę, gdzie oferta jest dużo większa. I dla nas na przykład oferta płynąca z samej Łodzi wydaje się niejako z prowincji, bo jednak u nas wszystko jest zorientowane nie tak jak podział administracyjny wskazuje, tylko w stronę większego miasta.*

Wspomniana dostępność oferty łódzkiej dla sąsiadujących gmin oceniana jest dwojako. Większość dyrektorów z podłódzkich ośrodków raczej narzeka na tę sytuację, ponieważ bliskość Łodzi odbiera im odbiorców. Mniejsze instytucje kultury zmuszone są wykazać się propozycją, która nie jest dostępna w położonym zaraz obok dużym mieście. Jednak w opozycji pojawiła się wypowiedź chwalaćca sobie taki stan rzeczy: *Ja jestem w Brzezinach akurat bardzo blisko Łodzi, około 20 kilometrów (...) My korzystamy z bogatej oferty Łodzi i nasi mieszkańcy także. (...) Jeśli chodzi o całą ofertę – są kina, są teatry łódzkie, do nas dochodzą dwa autobusy miejskie, więc właściwie jesteśmy częścią Łodzi. Taką satelitą dosyć bliską. I z tej oferty korzystamy. (...) Jeżeli chodzi o ofertę to ja mogę mówić tylko o aglomeracji łódzkiej. Ta oferta jest szalenie bogata. Wiadomo, że Łódź*

to jest potężne, wielkie miasto, chociaż ostatnio się wyludnia. My nie mamy na co narzekać ponieważ jesteśmy dobrze skomunikowani. Nasi mieszkańcy korzystają z tej oferty.

Podejmowane są też próby zorganizowania ruchu w odwrotnym kierunku, z Łodzi do mniejszych gmin. Takie starania zwykle zwieńczone są sukcesem, jeżeli wiążą się z występami znanych osób, jak na przykład spotkania ze Zbigniewem Zamachowskim w Brzezinach połączone z występami artystycznymi. Powodzeniem u Łożdzian cieszą się też wydarzenia, na których pojawiają się przy okazji zwiedzania, jak w przypadku pałacu w Poddębicach, w którym zlokalizowane jest centrum kultury.

Podczas próby oceny, przez kadry kultury, zmiany w profilu odbiorcy wydarzeń przez nich organizowanych na przestrzeni ostatnich 6 lat połowa rozmówców jej nie dostrzegła. Spośród osób, które dokonały analizy pojawiły się dwa spostrzeżenia: *zaczęło przychodzić więcej rodziców z dziećmi na różnego rodzaju zajęcia i warsztaty oraz placówki kulturalne zdobyły odbiorców wśród seniorów: Zdecydowanie kiedyś udział był rzadszy, ostatnie 6 lat to jest przede wszystkim ruch związany z aktywnością senioralną, uniwersytetami i oni są chyba najbardziej wierną i najbardziej aktywną grupą odbiorców.* Powyższe spostrzeżenia okazują się szczególnie cenne kiedy przypomnimy sobie wspomniane obszary do zagospodarowania w kulturze. W praktyce oznacza to faktyczne zapotrzebowanie na ciągłe rozwijanie oferty dla seniorów i budowanie programów rodzinnych.

W ramach zmiany zauważono też wzmożoną aktywność i wzrost świadomości kulturalnej. Mieszkańcy częściej wychodzą z domu, angażują się i świadomie uczestniczą. Według uczestników paneli fokusowych Partycypujący w kulturze mieszkańców regionu łódzkiego stał się bardziej wymagający. Obecnie udział w konkretnych wydarzeniach biorą ludzie, którzy są świadomi swoich wyborów dotyczących oferty, są to zatem ludzie z określonymi zainteresowaniami szukający możliwości ich rozwijania. W czasie sesji padały stwierdzenia: *Idą i wybierają. Jednemu się podoba kultura ludowa, innemu koncert albo festiwal hip-hopowy, break dance'owy. I to tak wygląda.* Według jednej z pań *ludzie głosują nogami. Chcą, lubią – przychodzą.* Uczestnicy kultury zmienili się jednak także na niekorzyść. Coraz więcej osób prezentuje postawę roszczeniową: *Cokolwiek by się nie zrobiło to by szukali jakiejś łatki, zaczepki i taka postawa roszczeniowa jest ogromna, która jest rozczarowująca dla organizatorów wydarzeń.* Ważnym spostrzeżeniem badanych jest jednak fakt, że takie zachowanie obserwuje się zwykle na wydarzeniach bezpłatnych: *Jeżeli mamy podobną ofertę, a nawet jak by może była ta sama, jeśli jest darmowa to wtedy roszczeniowość jest straszna i jest bardzo niesympatyczna i dla wykonawcy i dla nas jako organizatorów.*

Do pozytywnej zmiany przyczyniły się, jak sądzą przebadane kadry kultury, wzrost liczby wydarzeń, w tym warsztatów oraz wyjście do mieszkańców z interaktywną formą uczestnictwa w kulturze. Mówi się także o coraz wyższym uczestnictwie mieszkańców w imprezach plenerowych, masowych o formule pikników i jarmarków organizowanych przez instytucje kultury. W kontekście *stricte* łódzkim zauważona została działalność centrum kulturalno-rozrywkowego Manufaktura. Częste koncerty oraz wydarzenia w rotundzie centrum handlowego oraz obecność dwóch muzeów i teatru, kina przyciągają dużą publiczność. Często jest to uczestnictwo przypadkowe, które jednak optymistycznie ma wieść do częstszego i chętniejszego partycypowania w kulturze.

Takie opinie części badanych wydają się stać w sprzeczności z wcześniej przytoczoną krytyką tego rodzaju wydarzeń oraz stwierdzeniem, że zainteresowanie nimi maleje. Taka rozbieżność wynika

zapewne z różnych doświadczeń rozmówców. Osoby, które chwaliły rolę imprez plenerowych podkreślały jednocześnie ich rosnącą jakość, próby odchodzenia od konwencji kiczu jaką dawno temu przyjęły. Ci rozmówcy, którzy takiej zmiany nie dostrzegają, wypowiadają się pejoratywnie: *Ludzie wolą teraz pójść na festyn. To się zauważa, że kształtowani jesteśmy przez kulturę masową generalnie rzecz biorąc i przez telewizję, no i Internet chyba też spustoszenie sieje i to nie małe.* Ocena zatem jest dwojaka.

W tej części badania należy szczególnie podkreślić, iż profil uczestnika wyłoniony na podstawie rozmów z pracownikami sektora kultury jest wyłącznie ich wyobrażeniem na ten temat, które w celu uzyskania najbliższego prawdziwego obrazu, musi zostać zestawione z opiniami mieszkańców, co nastąpi w podsumowaniu całego badania.

Analizując kategorię zmiany, według badanych z pewnością przybywa pracy. Problemem zaczyna być brak kadry, która była by odpowiedzialna za wydarzenia. Źródłem tej niekomfortowej sytuacji upatrują w niskich zarobkach w sferze kultury, które zniechęcają wykwalifikowanych specjalistów do podejmowania nieatrakcyjnie opłacanej posady w zawodzie: *Jak chcemy tworzyć wysoką kulturę wysoką, to w tym momencie trzeba instruktorów wykwalifikowanych. Na samym końcu jest dom kultury. Chyba, że jest zarażony tak jak my tą pasją tworzenia kultury i animowania za takie, no... niewielkie pieniądze, zarobki. A to już skutkuje, już ciężko jest znaleźć odpowiedniego instruktora na poziomie, czy stworzyć jakąś wspaniałą imprezę.* Jednak mimo to pracownicy kultury dostrzegają też większe możliwości pozyskiwania środków na działalność kulturalną, jako jedną z pozytywnych zmian na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Wraz z napływem funduszy zmieniają się też same ośrodki. Przemiana fizyczna prowadzić ma do rozwoju w zakresie merytorycznym, artystycznym. Dobrym przykładem podawanym przez rozmówców jest pałac w Poddębicach, który został odrestaurowany i w pięknych okolicznościach natury działa w nim centrum kultury. Infrastruktura ma bezpośrednie przełożenie na możliwości organizacyjne jednostki. Pracownicy potrzebują przestronnych sal, nowoczesnych mediów, małej architektury w plenerze, aby móc się rozwijać i polepszać jakość swoich propozycji. W ostatnim czasie, zdaniem badanych, powstało wiele nowych instytucji zlokalizowanych w zmodernizowanych przestrzeniach, co daje im przewagę w organizacji imprez.

Ostatnią rzeczą, jaka została zauważona w ramach zmian w przestrzeni kultury jest sposób zmiany komunikacji, w tym promocji. Głównym medium stał się Internet, który umożliwia obniżenie kosztów promocji przez korzystanie z bezpłatnych możliwości jakie daje marketing internetowy. Zasięg informacji jest szerszy, szybkość jej rozprzestrzeniania się także wzrosła. Nawiązywanie kontaktów i korespondencja, tak z partnerami jak i z publicznością najczęściej odbywa się tą drogą.

Współpraca w regionie. Charakter działań

Wszystkie placówki, w których przeprowadzono wywiady współpracują z innymi, samorządowymi jednostkami kultury. W pierwszej kolejności współpraca nawiązywana jest z instytucjami oświatowymi (w dwóch przebadanych placówkach współpraca istnieje jedynie z lokalną szkołą). Kolejno jako potencjalni kooperanci wymieniane są inne samorządowe domy i ośrodki kultury, biblioteki, rzadziej

muzeum. W kilku przypadkach współpraca dotyczy urzędu gminy, straży pożarnej czy kościoła – szczególnie widoczne w placówkach wiejskich, gdzie są mniejsze społeczności. Instytucje kultury miejskiej charakteryzują się współpracą zarówno na terenie powiatu, jak i poza nim. Współpraca na poziomie wojewódzkim ma charakter raczej okazjonalny, 1-3 razy do roku. Placówki wiejskie współpracują głównie na terenie danego powiatu, czasami nawet tylko z lokalnymi instytucjami. W trakcie wywiadów grupowych okazało się, że współpraca ogranicza się do lokalnej miejscowości albo do danego powiatu: *Mój staż wskazuje na to, że trudno mówić tutaj o jakiejś wielkiej współpracy. Bibliotekę mam u siebie (...) Jeszcze ze szkołami z terenu gminy i z najbliższymi sąsiadami z ośrodków kultury. Zwykle dane typy ośrodków zawiązują współpracę przede wszystkim między sobą, tak biblioteki z bibliotekami (te dodatkowo działają w sieci), muzea z muzeami.*

Na podstawie wypowiedzi rozmówców określonych placówek kulturalnych można stwierdzić, że na lidera współpracy w województwie łódzkim wyłaniają się: powiat łowicki, powiat wieluński, powiat pabianicki i powiat tomaszowski. Rzadziej, na terenie całego regionu łódzkiego, współpracują instytucje z powiatu radomszczańskiego, zduńskowolskiego, poddębickiego, sieradzkiego i łódzkiego-wschodniego. Z analizy wypowiedzi badanych wynika, iż wyłącznie na terenie danego powiatu, współpraca odbywa się w powiecie skierniewickim i wierszowskim. Partnerstwo jedynie lokalne nawiązywane jest na terenie powiatu zgierskiego i opoczyńskiego.

Biblioteki i domy kultury zazwyczaj wspólnie organizują wydarzenia kilka razy w roku. W głównej mierze charakter współpracy opiera się działaniach technicznych: wymianie sprzętu czy udostępnianiu sali. Badani określają ten rodzaj współdziałania jako wsparcie i wzajemna pomoc. Instytucje organizują także wspólnie wydarzenia: koncerty, pikniki, dni miast, konkursy (głównie wymiana jurorów i zespołów), czasem jakieś wydarzenie artystyczne lub projekt. W ramach poszerzania oferty dochodzi także do wymiany zespołów artystycznych na występy. Często jej charakter opiera się na wzajemnym udziale w konkursach: *Ja myślę, że to wszyscy potwierdzą, współpracujemy przy konkursach, które robimy. Wszelkiego rodzaju. One by się nie odbyły jeśli nie współpraca między nami. Wysyłamy maile o organizowaniu takiego a takiego konkursu. Ja mam jeden międzynarodowy, jeden ogólnopolski i wokalny. Wymieniamy się swoimi dziećmi tak naprawdę. Współpraca polega także na wzajemnym występowaniu i pokazywaniu swojej pracy w innych placówkach: *Jeżeli chodzi o współpracę to może też nie tyle przy konkursach, co są wymiany jeżeli chodzi o występy artystyczne przy różnego rodzaju okolicznościach. Wtedy jest możliwość z jednej strony wypromowania siebie gdzieś indziej, a dwa to po prostu najwyklesza pomoc komuś przy ułożeniu programu artystycznego.* Nieformalna współpraca polega także na wzajemnym promowaniu wydarzeń poprzez proponowanie im swoim odbiorcom lub nawet wzajemna wymiana odbiorców w ramach konkretnych zajęć. Pracownicy instytucji kultury wspierają się także merytorycznie zasięgając porady u zaprzyjaźnionych ośrodków. W przypadku lokalnych placówek omawiany jest kalendarz wydarzeń w celu świadomego planowania imprez i unikania nadmiaru inicjatyw w tym samym terminie. Służy to uczestnikom, nie zmuszając ich do rezygnacji z propozycji, którymi są zainteresowani oraz służy to placówkom, zapewniając im frekwencję nie w oparciu o agresywną konkurencję, a o przemyślaną współpracę. Zdarza się także, że wzajemne projekty i pomoc realizowane są - nie z samorządowymi jednostkami, a z fundacjami i stowarzyszeniami. Taki rodzaj relacji jest ponoć prostszy i dający pozytywne wyniki:*

To wszyscy wspierają. Efektowniej się współpracuje z organizacjami pozarządowymi. Jeżeli jakieś stowarzyszenie ma pomysł, którego ośrodek nie miał, to się porozumiewamy co do wykonania tego. Służymy organem, sprzętem. Oni wiedzą, co chcą i można. Natomiast ośrodki kultury, każdy ma jakąś tam taktykę i strategię więc przy wydarzeniach się współpracuje, żeby iść ławą.

Muzea oprócz współpracy z bibliotekami i domami kultury, jak wyżej wspomniano nawiązują partnerstwo głównie ze sobą nawzajem oraz dodatkowo z Instytutem Pamięci Narodowej czy Izłą Historii. Zazwyczaj organizują wspólnie wystawy.

Badani analizowali także zmiany jakie zaszły w zakresie współpracy regionalnej na przestrzeni ostatnich 6 lat. Kilkanaście osób uważa, że poziom i charakter współpracy nie uległy zauważalnej zmianie. Większość jednak deklaruje, że wyraźnie dostrzega przeistoczenia w ramach omawianego problemu. Pozytywnym aspektem jest wzrost świadomości konieczności wspólnych działań, w celu poprawiania jakości inicjatyw oraz zwiększania ich liczby. Wspominano niegdysiejszą atmosferę konkurencji, która nie była odbierana jako motywująca. Głosem większości okazał się jeden z rozmówców, który zmianę na przestrzeni ostatnich 6 lat przedstawił następująco: *Jeśli chodzi o współpracę tę między instytucjami to też się zmieniło na przestrzeni ostatnich lat. Zauważyliśmy, że warto korzystać z doświadczenia innych ludzi, innych ośrodków, bo czasami mają naprawdę bardzo fajne pomysły i chcą się nimi dzielić, co wcześniej nie było takie łatwe, bo ośrodki wychodziły z takiego założenia, że jak miały fajną imprezę i coś im się udawało, to wychodziły z takiego założenia, że nie dzielimy się wiedzą, bo może coś nam podkradną, może zabiorą nam odbiorców.* Z badania fokusowego wyłoniły się trzy wnioski dotyczące współpracy w województwie łódzkim placówek kulturalnych. Pierwszy to taki, że się nic nie zmieniło na tym polu. Drugi natomiast mówi o tym, że czasami pojawiają się trudności w nawiązywaniu kontaktów i realizacji wydarzeń integrujących: *Rywalizacja. Gdzieś się czasami jeszcze w ośrodkach kultury zdarza pewnego rodzaju rywalizacja.* Część respondentów jednak zauważa zmianę, co ma związek ze zmianą świadomości dyrektorów placówek kulturalnych: *Poprawiło się. Kiedyś było o wiele, wiele gorzej. Ciężko było wejść we współpracę z dyrektorami, bo oni jak już weszli w ten swój schemat nauczania, to już o Boże mój!, oni nie wyszli z tego. Teraz zaczynają troszeczkę wychodzić. Oni rozumieją też tą potrzebę, że my – dyrektorzy domów kultury musimy też pełnić własną rolę w środowisku. My nie możemy tylko zamknąć się na zajęcia, które mogą się u nas odbywać, ale musimy wyjść na zewnątrz, musimy tym dzieciom pokazać co jest, że mogą do nas przyjść.*

W ramach badania rozmawiano również o przydatności współpracy regionalnej, omawiano jej dobre i złe strony. Wszyscy zgodnie stwierdzili, że współpraca jest potrzebna, ponieważ wspólnie można więcej osiągnąć: *Musi być współpraca, bo wtedy jest sukces, łatwiej zorganizować coś razem.* Jako plusy współpracy regionalnej wymieniono: wzajemne wsparcie, rozłożenie kosztów organizacji wydarzenia, wzrost atrakcyjności oferty, wzrost frekwencji, poszerzenie widoczności promocji. Często podkreślana była wzbogacająca rola wymiany doświadczeń: *Mnie się wydaje, że to jest konieczne, żeby się wzajemnie inspirować, bo każdy z nas pracuje w innym środowisku i to jest bardzo ciekawe. Możemy się czymś podzielić, więc ja widzę bardzo dużą taką potrzebę.*

Jako minusy określono: podniesione nakłady finansowe (co dla większości było plusem, ponieważ koszty się rozkładają), trudności w kontaktach międzyludzkich (brak porozumienia), nadgodziny,

trudności związane z dopasowaniem terminów czy odległość między instytucjami. Połowa badanych nie umiała określić problemów przy współpracy regionalnej, twierdząc że takowych nie dostrzega. Podczas wywiadów pojawił się także temat wpływu współpracy regionalnej na działanie danej placówki. W głównej mierze zauważono, że partnerstwo wpływa pozytywnie na instytucję, ponieważ poszerza ona swoją ofertę, dzięki czemu poszerza także krąg odbiorców. Kilku badanych zwróciło jednak uwagę, że z powodu małej kadry takie przedsięwzięcia czasami zbyt angażują pracowników. Mimo to również silnie podkreślają potrzebę współpracy i konieczność godzenia obowiązków w celu osiągnięcia lepszych wyników.

Każdy z badanych musiał zastanowić się nad zmianami jakie mogłyby zostać wprowadzone we współpracy. Najczęstszym postulatem była praca w oparciu o *networking*, rozbudowywanie i wzmocnienie sieci kontaktów w środowisku. Jako jego bazę kadry kultury widzą częstsze spotkania dyrektorów i pracowników placówek kulturalnych. Dla badanych ważny jest także wzajemny szacunek do swojej pracy i budowanie świadomości wagi wspólnych działań: *Inni powinni też wychodzić z inicjatywą albo chętnie wchodzić w projekty z nami, a nie kręcić nosem*. Dwie osoby zwróciły uwagę na to, że brakuje takiego ośrodka jak Łódzki Dom Kultury wewnątrz powiatu: *Brakuje mi takiego ośrodka, który by kierował nami wszystkim, ale na terenie powiatu*. Na pytanie odnośnie do proponowanej zmiany wypowiedziała się tylko połowa badanych. Pozostała część nie zauważa potrzeby wprowadzania zmian, uważają że obecna sytuacja jest satysfakcjonująca. Dość szeroko jednak w tej kwestii wypowiedziały się kadry kultury biorące udział w wywiadach grupowych. Zdecydowanie ulepszeniem współpracy byłyby wzajemne wizyty pracowników w innych ośrodkach kultury. Chodzi o to, aby podzielić się doświadczeniami i wzajemnie się inspirować: *Ja bym bardzo chętnie zobaczyła jak ktoś robi takie rzeczy jak ja, jak je robi u siebie. Bardzo mi brakuje, żeby to podejrzeć, chętnie bym gdzieś pojechała i pobyła tam tydzień i zobaczyła jak oni funkcjonują. Ostatnio bardzo dużo o tym myślę*. Wartościowym punktem byłoby także założenie forum, które miałyby charakter centrali między placówkami samorządowymi w województwie łódzkim: *Świetnym pomysłem byłoby założenie jakiegoś forum, to już przy okazji pierwszego szkolenia tak sobie rozmawialiśmy, żeby tę współpracę rozszerzyć. Nie tylko tak blisko siebie, tylko jeszcze bardziej, rozszerzyć to na inne placówki. Takie forum nasze regionalne mogłoby powstać i to byłby chyba niegłupi pomysł*. Część osób uważa, że współpracy regionalnej może pomóc tylko Łódzki Dom Kultury jako koordynator wszystkich działań -ośrodek który by spajał wszystkie inne.

Współpraca z Łódzkim Domem Kultury

Ostatnim etapem badania było omówienie relacji z Łódzkim Domem Kultury. Zarówno podczas zogniskowanych wywiadów grupowych jak i indywidualnych wywiadów swobodnych z opinii badanych wynika, że Łódzki Dom Kultury jest w tym momencie postrzegany jak wojewódzki ośrodek kultury: *Dobre, że Łódzki Dom Kultury przestał być łódzki a stał się tym, czym kiedyś miał być czyli wojewódzkim domem kultury*. Dużą zasługę tych zmian respondenci przypisują dyrektorowi Jackowi Sokalskiemu: *I koordynator. Ja na przykład pamiętam dyrektora Sokalskiego to taki był szok jak został dyrektorem, nagle przyjechał i odwiedził wszystkich chyba. Po prostu jeździł, gdzie taki Działoszyn,*

to jest słuchajcie koniec województwa – przyjechał. Posiedział przy kawce, zaprowadziłam go do tego drugiego domu kultury, zawiozłam do Pajęczna i mnie to bardzo cieszyło, że był ciekawy nie tylko co się dzieje w miastach jak wy jesteście blisko Łodzi, ale pojechał też na taką pipidówkę. Pracownicy ośrodków kultury bardzo cenią pracę jaką dyrektor Jacek Sokalski włożył w nowy wizerunek Łódzkiego Domu Kultury. Badani dobrze oceniają także całą kadrę Łódzkiego Domu Kultury, z którą im się współpracuje bez zarzutu: Jeżeli chodzi o pracowników, wspólne działania z tymi dziewczynami ja oceniam bardzo pozytywnie, bo każdy problem jak mam do rozwiązania, czy trzeba czegoś poszukać w jakimś innym powiecie, gdzie ja nie mam do tego dostępu, bo nie znam ludzi, dzwonię wtedy właśnie do dziewczyn do Łódzkiego Domu Kultury i one szukają mi kontaktów, one mi powiedzmy rozmawiają. Respondentom Łódzki Dom Kultury kojarzy się bardzo pozytywnie w odniesieniu do Regionalnej Akademii Kadr Kultury: Plus, który przyszedł mi do głowy: Regionalna Akademia Kard Kultury. Za niewielkie pieniądze szkolenia, w większości pożyteczne, mamy w ŁDKu. To zdecydowanie należy zaliczyć na plus. Pojawiła się także wypowiedź przypominająca o dziale kultury ludowej prowadzonej przez Łódzki Dom Kultury jako główne skojarzenie związane z tą placówką: Mnie najbardziej kojarzy się z tym działem kultury ludowej, z którym współpracuję najbardziej, najintensywniej, że tak powiem, bo robię z nimi wystawy. Bo młodzież przyjeżdża na warsztaty, które robią, tak 2-3 razy w roku. Zresztą teraz chyba dostał Nagrodę Kolberga, czy dostanie. Ale z tym działem robię najwięcej rzeczy. Inna osoba natomiast stwierdziła, że Łódzki Dom Kultury kojarzy jej się z promocją rozumianą jako rozpoznawalność: Mnie teraz z promocją najbardziej [się kojarzy]. Ogólnie mówiąc, że tak jest głośno. Że ciągle gdzieś tam Łódzki Dom Kultury się przewija, a tego wcześniej nie było.

Jeżeli chodzi o współpracę z Łódzkim Domem Kultury to jest ona oceniana bardzo dobrze. Szczególnie pozytywnie wspomniane są spotkania zorganizowane dla muzealników oraz konferencje: *Jeśli chodzi jeszcze o Łódzki Dom Kultury to bardzo dobre są te spotkania, które Łódzki Dom Kultury zaczął organizować, choćby to dzisiejsze nasze. Takie spotkania już od 3 lat są organizowane jeżeli chodzi o muzea. To robi Łódzki Dom Kultury. Robili 3 lata temu pierwsze spotkanie pod Piotrkowem dla wszystkich dyrektorów muzeów i galerii z województwa łódzkiego. I tam padła propozycja „to słuchajcie, tak jednorazowo to bez sensu. To spotykajmy się dwa razy w roku: wiosną, jesienią i za każdym razem u kogoś innego”. I do dzisiaj tak jest. Teraz w listopadzie jest w Zgierzu chyba. I to spowodowało, że jako dyrektorzy muzeów wszyscy się znamy z województwa, bardzo dobrze. Dwa razy w roku się spotykamy na te dwie noce. W związku z tym i wymiana wystaw i dużo projektów właśnie powstało dzięki temu. W ogólnym ujęciu dobrze się współpracuje z Łódzkim Domem Kultury i ludzie są bardzo zadowoleni z projektów organizowanych dla większości placówek kulturalnych w województwie łódzkim takich jak Kolorowa Lokomotywa, Łódzkie Spotkania Teatralne czy wydarzenia muzealne: Nasze Muzeum też współpracuje mocno z Łódzkim Domem Kultury. Zrobiliśmy parę fajnych projektów. Można powiedzieć, że jesteśmy z ŁDK w symbiozie. Rozmówcy w wywiadach indywidualnych dostrzegają szczególnie użyteczność Współorganizacji projektów kulturalnych na terenie województwa łódzkiego, wielokrotnie podkreślając jej wpływ na poszerzenie oferty placówki: To znaczy, właściwie dzięki tej współpracy jeżeli chodzi o ofertę naszej placówki ona jest zdecydowanie bardzo rozszerzona. Doceniane są szkolenia RAKK, których jedyną wskazywaną wadą*

jest konieczność dojazdu do Łodzi, aby można było z nich skorzystać: *Żeby to było bliżej, to bym się bardziej zainteresowała tą ofertą.* Oceniający pozytywnie współpracę często zwracają uwagę na duże wsparcie ze strony Łódzkiego Domu Traktowany jest jak instytucja centralizująca pozostałe placówki kultury w regionie.

Największe korzyści dostrzeżone przez badanych płynące ze współpracy z Łódzkim Domem Kultury:

- poszerzenie oferty
- nawiązywanie kontaktów z innymi podmiotami
- podnoszenie własnej rangi z tytułu współpracy z wojewódzką instytucją
- wsparcie finansowe
- pomoc merytoryczna kadry Łódzkiego Domu Kultury

Badani uważają współpracę z łódzkim ośrodkiem za bardzo potrzebną i cenną. Kilka osób wyraziło jednak swoje zastrzeżenia. Największym jej mankamentem jest według nich jest ograniczona komunikacja, w szczególności odnośnie do tegorocznej edycji *Kolorowej Lokomotywy*. Pracownicy placówek kulturalnych czuli się niedoinformowani i zlekceważeni: *Na przykład tak było w tym roku z Kolorową Lokomotywą gdzie w tamtym roku mój dom kultury brał udział. W tym roku złożyliśmy dokładnie takie same dokumenty, dzwoniłem dwukrotnie, nic nie było wiadomo, po czym nie dostałem żadnej informacji, że nie bierzemy udziału. A w wakacje oglądam w telewizji relację z tej imprezy, że dzieci gdzieś pojechały. A ja nie dostałem informacji, że nas odrzucono czyli stwierdziłem, że imprezy nie będzie.* Dla kadr kultury problematyczne okazują się także skomplikowane procedury: *Wnioski, moim zdaniem, wcale nie łatwiejsze od ministerialnych. Rozliczenie również skrupulatne, jak dla ministerstwa.* oraz rozliczenie projektów, a dokładniej ilość pieniędzy jaką trzeba przeznaczyć na promocję i reklamę danego wydarzenia: *Kiedy pozyskuje się środki z Łódzkiego Domu Kultury te pieniądze, pisze się wnioski, może nie powinnam mówić ale czemu nie – tam za dużo trzeba oddać na reklamę. Jak się otrzyma 20 tysięcy to 25% musiałam wydać na reklamę. To są ogromne pieniądze, dla mnie to są wyrzucane pieniądze na to, żeby dać: gazeta, telewizja, radio.* Zwrócono również uwagę na konsultowanie potrzeb lokalnych i sposób proponowania udziału: *My znamy swoje środowisko, realizujemy pewne rzeczy od kilku lat i moglibyśmy zrealizować coś w większej skali. Ale żebyśmy czuli, że to jest z większym naszym udziałem. Bo problem nie jest w środkach, środki zawsze się jakieś znajdują. Ale jeżeli my czujemy, że realizujemy coś, co nie jest naszą potrzebą, no to naprawdę nie o to chodzi.* Dla potencjalnych współrealizatorów działań ważne jest zatem partnerstwo, współpraca powinna zaczynać się już na poziomie projektowania inicjatywy.

Większość osób jednak powiedziała, że nie widzi żadnych minusów ani słabości we współpracy z Łódzkim Domem Kultury.

W badanych ośrodkach można też było zaobserwować tendencję do gorszej oceny działań Łódzkiego Domu Kultury przez ośrodki położone w powiatach takich jak skierniewicki, radomski czy wieruszowski, położonych na obrzeżach województwa, a więc bardziej oddalonych od Łodzi. Trzeba jednak zaznaczyć, że badanie nie zostało przeprowadzone w każdym z powiatów. W niektórych przypadkach zdanie na temat współpracy z Łódzkim Domem Kultury potrafiło znacznie różnić się wśród placówek położonych na terenie tego samego powiatu.

Badani zostali poproszeni również o wyrażenie swoich oczekiwań, zaproponowanie zmian, które wprowadziliby we współpracy z Łódzkim Domem Kultury. W wywiadach indywidualnych zostały one sformułowane dość zwięźle. Oczekiwania badanych przedstawiają się następująco:

- organizowanie szkoleń również w lokalnych ośrodkach
- większe zaangażowanie osobiste pracowników Łódzkiego Domu Kultury w podejmowanych przez nich przedsięwzięciach oraz ewaluacja efektów
- inicjowanie integracji kierowników instytucji kultury z całego województwa
- poszerzenie zakresu współpracy we wspólnych projektach oraz zwiększenie ich liczby
- zwiększenie funduszy na projekty
- określenie stałych dat składania wniosków

Temat został obszerniej omówiony podczas wywiadów grupowych, gdzie kadry kultury mogły poprzez dyskusję wypracowywać i klarować swoje pomysły. Pracownicy placówek kulturalnych wskazali, że potrzebują więcej zorganizowanych spotkań merytorycznych. Chcieliby także, aby rozwinęła się działalność szkoleniowa. Po pierwsze, szkoleń powinno być więcej, a po drugie, powinna zostać rozszerzona tematyka: *Na pewno mają bogatą ofertę szkoleniową, można z tej oferty korzystać. Aczkolwiek nie wszystko tam pasuje. Musimy sobie wybrać (...) To są tanie szkolenia, nawet odnośnie do zabaw aktywnych. Byłam na takim szkoleniu, jeszcze z jedną pracownicą.* Powyższe argumenty pojawiły się również przy wywiadach pogłębionych. Jednak tam w odniesieniu do szkoleń pojawiły się jeszcze sugestie, aby odbywały się one nie tylko na terenie Łodzi, ale na terenie całego województwa. Zwrócono uwagę także na to, aby powstał jeden duży projekt dla całego regionu łódzkiego, szczególnie jakiś kreatywny, taki, którego jeszcze nie było: *Może napisać taki duży projekt, na województwo łódzkie i myślę, że to jest pierwszy krok, pierwsze doświadczenie. Pewnie będą, mam nadzieję, może poszukiwali nowych pomysłów i bardzo chętnie się w to włączymy.* Pojawiło się także kilka pomysłów, które nie zostały wymienione przy okazji indywidualnych wywiadów swobodnych. Parę osób uważa, że ulepszeniem współpracy byłoby wsparcie merytoryczne ze strony pracowników Łódzkiego Domu Kultury. Głównie chodzi o instruktorów, którzy swój czas zawodowy mieliby rozłożyć na działalność we wszystkich placówkach w regionie: *Ja sobie wyobrażam, żeby ŁDK zapewnił mi instruktorów do prowadzenia różnego rodzaju zajęć, bo ja akurat ich nie zatrudniam. Żeby ci ludzie przyjeżdżali i prowadzili za darmo zajęcia z dziećmi i dorosłymi.* Badani wspominają również dawne projekty, które prowadził Łódzki Dom Kultury. Uważają, że ich wznowienie byłoby dobrym pomysłem. Przywoływano *Zwierciadło rzeczywistości* i *Świerszчыkowie wierszyki*. Chciano także, aby wydarzenia, które Łódzki Dom Kultury organizuje samodzielnie rozprzestrzeniły się na inne placówki kulturalne: *Żeby dzielili się wydarzeniami, które mają, żeby one się też u nas pojawiały w jakimś, może mniejszym zakresie. Ja wiem, że to się zapewne rozbija o pieniądze, ale jak mamy się rozbijać o sferę marzeń, to proszę.* Jeden z respondentów postulował, aby Łódzki Dom Kultury powalczył, na przykład, w Narodowym Centrum Kultury i Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego o zmianę przepisów prawnych, które bardzo ograniczają możliwości różnych manewrów ze strony samorządowych instytucji kultury: *Ja bym oczekiwał od Łódzkiego Domu Kultury, żeby próbował dalej, i w NCK i Ministerstwie, zebrać od nas informacje jakie mamy bolączki i próbować zmienić przepisy, rozporządzenia, żeby nam się pracowało lżej, lepiej.* Pracownicy

ośrodków kultury uważają, że rewelacyjnym pomysłem na poprawę kontaktów i sieci relacji jest nowa pani dyrektor odpowiedzialna za współpracę w regionie, ponieważ będzie się skupiała na lokalnych problemach: *Ja myślę, że to też jest ważne, że powstanie taka komórka w Łódzkim Domu Kultury, która nie będzie się tylko na swoim regionie łódzkim skupiała. Będzie człowiek, który będzie nas też słuchał i powstanie coś z tego, jak jakiś temat się będzie pojawiał kilka razy i będzie nam łatwiej jako tym małym instytucjom.*

Jaka jest opinia badanych dotycząca zmiany w charakterze współpracy na przestrzeni 6 lat? Większość rozmówców była w stanie zaobserwować różnicę. Jedynie dwie osoby nie dostrzegły żadnej zmiany. Wśród pracowników z dłuższym stażem ujawniał się sentyment do modelu współpracy istniejącego za czasów starego podziału wojewódzkiego, który sprzyjał integracji środowiska. Wśród pierwszej grupy można się było również spotkać z opinią, że współpracy jest więcej oraz że zaszła pozytywna zmiana, przede wszystkim w jej częstotliwości. Podkreślano, że: *Jeśli chodzi o region łódzki to zdecydowanie się zmieniło, wcześniej tej współpracy raczej nie było a teraz jest.* Najbardziej docenianym przez badanych aspektem zmian jest fakt, iż Łódzki Dom Kultury otworzył się na region – *To wychodzenie Łódzkiego Domu Kultury w region mi bardzo imponuje.*

W kontekście całego badania interesowało nas czy mieszkańcy badanych powiatów mają świadomość zachodzących zmian. Dla większości badanych była to niewiadoma. Pozostali w większości stwierdzili, że przeobrażenia zostały zauważone, o czym dowiadują się od uczestników wydarzeń bezpośrednio bądź pośrednio. Kilka osób stwierdziło, że ludzie nie są świadomi zachodzących zmian bądź nie widzą w nich roli Łódzkiego Domu Kultury, identyfikując je z działaniami ośrodka, w którym odbywa się inicjatywa. Zwrócono także uwagę, że obserwacja takich zjawisk wymaga czasu: *Jeżeli chodzi o świadomość współpracy z jakimś ośrodkiem zewnętrznym to ona nigdy nie przyjdzie po jednym czy dwóch działaniach. Ta świadomość przychodzi po latach. Dopiero kiedy kilka razy wezmą udział w różnego rodzaju działaniach, to wtedy powoli będzie to do nich przenikało, że no tak to ze współpracy z Łodzią – co pokrywa się z wyrażonymi przez nas obawami we wstępie do badania.*

Rozmówcy zapytani o plany dotyczące współpracy w zdecydowanej większości deklarują chęć jej kontynuacji, jednocześnie zaznaczając pragnienie poszerzenia jej: *My jesteśmy jak najbardziej za rozszerzaniem [współpracy]; Jesteśmy otwarci; Zdecydowanie zintensyfikować, poszerzyć.* Część badanych nie miała wizji dalszej kooperatywy, choć jej nie wykluczała. Dwóch badanych nie wykazało chęci jakiegokolwiek współpracy w najbliższym czasie.

Badani byli poproszeni również o wskazanie ewentualnych konkretnych planów współpracy. Wyglądają one następująco:

- składanie wniosków o fundusze
- udział w Łódzkich Spotkaniach Teatralnych
- udział w projekcie Street Art.
- udział w projekcie Kolorowa Lokomotywa
- udział w Świerszчыkowych Wierszykach
- wycieczki na wydarzenia organizowane przez ŁDK
- udział w szkoleniach RAKK

- organizacja konferencji
- wystawienie własnych zespołów w ŁDK
- przekazanie własnych projektów, by mogły zaistnieć w skali wojewódzkiej
- wspólne aplikowanie o fundusze do innych źródeł finansowania
- stworzenie wspólnych programów ze środków miejskich

Podsumowanie

Wnioski ze zogniskowanych wywiadów grupowych przeprowadzonych z pracownikami samorządowych instytucji kultury, głównie z dyrektorami domów kultury, pokrywają się z wnioskami wyprowadzonymi na podstawie wywiadów indywidualnych. Niektóre obszary zostały poszerzone, ukazując nową perspektywę zarysowanego wcześniej zjawiska. Część podjętych wątków została sklaryfikowana, zawężając możliwości interpretacyjne. Pojawiły się także tematy, które nie zostały poruszone we wcześniejszej części badania. Dzięki tej poszerzonej formule jakościowej wyprowadzone postulaty i obserwacje uzupełniają się wzajemnie ukazując szerszy, ale również precyzyjniejszy obraz badanego obszaru. Pozwoliła ona także na weryfikację założeń i przypuszczeń badawczych.

Oceniana przez badanych oferta kulturalna województwa łódzkiego znów uzyskała pozytywne rekomendacje. Uznana została za bogatą i różnorodną. **Niewątpliwie centrum kulturowym województwa jest jego stolica – Łódź.** Mieszkańcy regionu często znają tę miejską ofertę, a ci mieszkający w sąsiadujących gminach często z niej aktywnie korzystają. Obiektywna ocena tej sytuacji jest dwojaka. Z jednej strony uczestnicy kultury mają do niej łatwy dostęp. Z drugiej strony uwzględnić trzeba pozycję podmiejskich i gminnych ośrodków kultury, którzy na rzecz Łodzi tracą publiczność. Skonstruowanie oferty zadowalającej lokalne środowisko jest w takich gminach szczególnie wymagające.

Niestety znajomość propozycji wydarzeń z innych jednostek w regionie jest wśród mieszkańców bardzo niska. Zazwyczaj korzystają oni z oferty, która znajduje się najbliżej. Mówi się o potrzebie tworzenia kultury „na miejscu”. **Oprócz działalności własnej ośrodków kultury, zapraszają oni do siebie zespoły, przedstawienia z większych instytucji kreując swego rodzaju model „kultury objazdowej”,** jak moglibyśmy ją nazwać.

Największą grupą odbiorców w każdym powiecie są dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym (szkoła podstawowa). Dla nich oferta jest najszersza, ponieważ to oni są najczęstszymi bywalcami domów kultury. Rozbudowana propozycja kierowana jest także do **wciąż rosnącej grupy seniorów.** Wszystkie instytucje otwarcie mówią o **problemie z zachęceniem do udziału w kulturze młodzieży szkolnej z gimnazjów i liceów.** Określenie potrzeb tej grupy zdaje się sprawiać pracownikom kultury wiele trudności. Warto zapoznać się z nowymi metodami komunikowania się w Internecie. Dzisiaj młodzi ludzie większość czasu spędzają w rzeczywistości wirtualnej, więc ona jest najlepszą drogą do zachęcenia ich do uczestnictwa w kulturze. W wielu placówkach organizowane są spotkania z ciekawymi ludźmi, a dla młodzieży to bardzo często tzw. blogerzy, youtuberzy. Wiele osób z takiego środowiska prowadzi bardzo ciekawe programy par naukowe, podróżnicze itp., zapraszani

są na spotkania ze śledzącymi ich kanały internetowe. **Lokalne ośrodki kultury także mogły by rozszerzyć grono zapraszanych osobistości o osoby działające w strefie internetu, popularne wśród młodzieży gimnazjalnej.** Słabo zagospodarowana jest nadal propozycja dla rodziców z małymi dziećmi, którzy coraz chętniej uczestniczą we wspólnych zajęciach.

Opinia mieszkańców województwa o propozycji kulturalnej regionu jest negatywna, jak sądzą badani. Obserwuje się tendencję do narzekania na brak wydarzeń. Badani sugerują, że jest to spojrzenie błędne, wynika z niewiedzy i braku zainteresowania ludności ich działalnością. **Uczestnicy kultury są też coraz bardziej świadomi swoich wyborów, korzystają z oferty w ramach swoich zainteresowań.** Takie spostrzeżenia na temat uczestników kultury pozwalają sądzić, że istnieją dwa ich typy. Pierwszy to osoba niezadowolona, ale jednocześnie niezorientowana, być może korzystająca z darmowej oferty, która często jest silnie krytykowana. Możemy ich nazwać „malkontentami”. Drugi typ to osoby aktywne, które szukają kultury ambitnej, świadomie wybierają wydarzenia, aby móc się rozwijać w obranych przez siebie kierunkach – to tak zwani „poszukiwacze”.

Spośród najsilniej komentowanych zmian ostatnich 6 lat wybija się wzrastająca liczba wydarzeń kulturalnych wynikająca ze wzmożonej działalności instytucji III sektora. **Często podejmowana jest współpraca z instytucjami pozarządowymi.** Domy kultury nawet same zaczęły zakładać stowarzyszenia czy fundację upatrując w tym szansy na realizację szerszego programu oraz zdobycia dodatkowych funduszy. Tego rodzaju współpraca określona została jako wartościowe partnerstwo i zdrowa konkurencja. Czasem jednak dyrektorzy samorządowych instytucji kultury stawiają swoje ośrodki w roli nadrzędnej wobec organizacji pozarządowych. Wskazują wówczas na działanie tych drugich przy domach kultury oraz na fakt korzystania przez stowarzyszenia z ich infrastruktury i możliwości administracyjnych.

Do rozwoju samorządowym instytucjom kultury niezbędna jest też **zmodernizowana infrastruktura,** która zaczęła się pojawiać w obszarach instytucji kultury. **Pozwala ona na rozszerzenie działalności oraz poprawę jakości, nowocześniejsze podejmowane inicjatyw, prowadzenia zajęć.**

W zakresie współpracy regionalnej badani zadeklarowali wspólnie, że podejmują taką. W praktyce jednak ogranicza się ona zwykle do kontaktów w ramach gminy bądź powiatu, w zależności od wielkości miejscowości w jakiej funkcjonuje instytucja. Im większa, tym współpraca węższa. Rzadziej, jednak pojawia się także podejmowanie wspólnych działań przez placówki z różnych powiatów. Na tym obszarze lokalnym instytucje zwykle wypożyczają sobie sprzęt bądź pomieszczenia na imprezy. Często spotykana jest również forma konkursów, na które zapraszane są zespoły prowadzone w innych jednostkach, jako forma wymiany. Coraz częściej domy kultury podejmują współpracę z organizacjami niezależnymi, którą uważają za bardzo efektywną. **W świadomości nie rozwinęła się jeszcze potrzeba szeroko rozumianej współpracy regionalnej, choć tendencja jest zdecydowanie wzrostowa.** Najbardziej pozytywne aspekty partnerstwa w województwie łódzkim to zmniejszenie kosztów organizacji, wzbogacenie oferty, wymiana doświadczeń oraz poszerzenie zasięgu promocji.

Wśród pomysłów badanych na ulepszenie kooperacji pojawiła się chęć zacieśnienia relacji między pracownikami instytucji. Budowanie silnej sieci kontaktów jest widziane jako częstsze spotkania środowiska, które mogłyby się odbywać kolejno w placówkach w całym regionie. W ten sposób **kadry**

kultury mogłyby się zintegrować i poznać nawzajem swoje dobre praktyki. Aby osiągnąć ten cel potrzebny jest koordynator działań, w którym upatrują Łódzki Dom Kultury, który już zaczął funkcjonować jako ośrodek regionalny.

Nie zaobserwowano intensywnych zmian w zakresie współpracy przez ostatnie lata. Dostrzeżone jednak zostało otwieranie się dyrektorów na innych. Dotychczasowa postawa oparta na konkurencji zaczyna zanikać, co może przyczynić się do rozwijania współdziałania. Wciąż problematyczne jednak jest zawiązywanie tych kontaktów, zatem **potrzeba istnienia koordynatora** zdaje się tu wybrzmiewać jeszcze wyraźniej.

Bardzo istotna była część sesji poświęcona Łódzkiemu Domowi Kultury. Według badanych zauważalnie zmienił on formułę funkcjonowania i postrzegany jest jako wojewódzki ośrodek kultury. Bardzo pozytywnie kojarzona jest postać dyrektora Sokalskiego – ma on wizerunek ciepłego człowieka, zainteresowanego sprawami całego województwa, bez względu na wielkość gminy. Równie dobrze oceniana jest cała kadra, uważana za pomocną we wszelkich sprawach z jakimi zgłaszają się pracownicy innych placówek. **Dyrektor odwiedzający domy kultury w całym regionie z pewnością dobrze wpisuje się w rolę osoby prowadzącej instytucję regionalną.** Spójność działań z deklaracjami jest niezwykle istotna.

Bardzo dobrą opinią cieszy się Regionalna Akademia Kadry Kultury, kojarzona z wysoką jakością świadczonych usług i przystępną ceną. Uczestnicy zajęć chwalą sobie ich przydatność oraz podejście prowadzących. Ważne jest dla nich, że oferta szkoleń jest szeroka i dotyczy zarówno działań animacyjnych, jak i administracyjnych, związanych z zarządzaniem, pozyskiwaniem funduszy. Także jednym z głównych atutów współpracy jest ułatwienie pozyskiwania dodatkowych środków, nowe projekty kulturalne oraz szczególnie cenione **nawiązywanie kontaktów interpersonalnych pomiędzy kadrami kultury. Owocuje to rzetelną współpracą oraz wzajemną pomocą i wymianą doświadczeń.**

Zauważona została także szeroko prowadzona promocja Łódzkiego Domu Kultury. Dzięki temu ośrodek jest rozpoznawalny w regionie, nawet jeśli jeszcze nie zostają skojarzone z nim konkretne inicjatywy.

Pojawiły się też krytyczne opinie związane z niektórymi obszarami działalności ŁDK. Wiele emocji wzbudza projekt Kolorowa Lokomotywa. Instytucje chętnie biorą w nim udział, jednak sposób rekrutowania placówek jest dla nich niejasny, ponieważ przy niepowodzeniu nie dostają żadnej informacji zwrotnej. **Dobrym zabiegiem byłoby wprowadzenie większej transparentności przy wybieraniu instytucji do projektu oraz przejrzyste zasady uczestnictwa, z którymi każdy mógłby się zapoznać.** Badani, którzy aplikowali do udziału w Kolorowej Lokomotywie czuli się zawiedzeni brakiem komunikacji ze strony organizatora. Dla potencjalnych uczestników projektu jest to sygnał lekceważenia.

Kadry kultury województwa łódzkiego chciałyby się kształcić pod auspicjami Łódzkiego Domu Kultury. Oczekivaliby oferty szkoleniowej, którą można realizować bezpośrednio w ich lokalizacjach. Takie podejście nawiązuje do zapraszania zespołów, przedstawień z innych instytucji, co bardzo dobrze się sprawdza. **Stworzenie swego rodzaju „scen regionalnych” Łódzkiego Domu Kultury pomogłoby może także na rozpoznanie potrzeb lokalnych społeczności.** Można uznać,

że pracownicy regionalnego ośrodka kultury powinni być w większej mierze pracownikami terenowymi. **Zawiązywanie się personalnych relacji i kontaktów pozwala lokalnym ośrodkom poczuć się docenionymi, zauważonymi.** Takie podejście jest tym bardziej pożądane w kontekście wyartykułowanej potrzeby otrzymywania wsparcia merytorycznego ze strony łódzkiej instytucji.

Łódzki Dom Kultury jako ośrodek regionalny w oczach dyrektorów pozostałych placówek powinien być także odpowiedzialny za podejmowanie się w sprawie polepszenia warunków pracy i możliwości rozwoju w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w Narodowym Centrum Kultury.

Badani zauważyli zdecydowaną zmianę w charakterze działań Łódzkiego Domu Kultury, z czego są bardzo zadowoleni. Zgodnie ocenili, że brak współpracy przed 2011/12 rokiem i silną zmianę w kierunku aktywnego współdziałania w ostatnich latach. Łódzki Dom Kultury pełni poważną rolę przewodnika, który jednak również bierze za podopiecznych odpowiedzialność.

Wnioski końcowe i rekomendacje

Podsumowując wszystkie etapy badania należy podkreślić, że wnioski płynące z każdej części są zbieżne. Wyniki wykazały, że według respondentów oferta kulturalna województwa łódzkiego jest różnorodna. Warto jednak zauważyć, że dla większości ludzi pojęcie województwa jest transponowane na miasto Łódź. Kiedy jednak stolica województwa zostaje wyłączona z analizy mieszkańcy wykazują się zwykle niewiedzą, słabym zorientowaniem w propozycjach regionalnych – sytuacja ta dotyczy zarówno mieszkańców badanych powiatów jak i kadr kultury. Należy pracować nad budowaniem tożsamości regionalnej wielopoziomowo. **Obok działań wśród lokalnych społeczności powinna być też stworzona strategia realizowana przez władze wojewódzkie.** Taka potrzeba jest czytelna w rozmowach z kadrami kultury, które niejednokrotnie odczuwają brak zsynchronizowanych działań na osi stolica województwa – lokalne przedsięwzięcia.

Najczęściej przestrzenią partycypacji badanych w kulturze są ich własne domy oraz przestrzenie zielone gdzie spędzają czas rodziną i znajomymi. W stosunku do ostatnich lat spadło zainteresowanie spędzaniem wolnego czasu w lokalach usługowych i gastronomicznych.

Zarówno z wywiadów pogłębionych jak i kwestionariuszowych wyłania się obraz uczestnika, którym najczęściej jest kobieta. To panie najczęściej zdają się inicjować partycypację w wydarzeniach kulturalnych. Aby włączyć w ten obszar w szerszym zakresie także mężczyzn widzimy przynajmniej dwa rozwiązania. Warto zorganizować aktywności skierowane wyłącznie do panów, gdzie będą mogli odnaleźć przestrzeń do wspólnych spotkań. Mogłyby to być zajęcia manualne, warsztatowe dla ojców i synów. Takie rozwiązanie wspierałoby także pogłębianie więzi rodzinnych. **W tym kontekście jeszcze lepsze wydaje się stworzenie programu rodzinnego, który angażowałby w zadania wszystkich członków. Kadry kultury niejednokrotnie wspominały o silnym wpływie jaki przez ostatnie lata na ich działalność mają różnego rodzaju show telewizyjne.** Idąc tym tropem można zorganizować zajęcia kulinarne, warsztaty konstruowania czy renowacji mebli według własnych projektów. Chociaż nie można tych aktywności potraktować jako kultury wyższej, to mają one wpływ na ożywienie lokalnych społeczności.

Uczestnictwo w życiu kulturalnym wymaga mobilności oraz zaangażowania finansowego dlatego z oferty najczęściej korzystają osoby od 15 do 50 roku życia.

Osoby 50+ zdaniem kadr kultury obecne są podczas aktywności organizowanych w ośrodkach kultury. Seniorzy zadeklarowali, że najchętniej spędzają czas w przestrzeniach im znanych, są oswojeni z: domami kultury, muzeami i bibliotekami, tam dobrze się czują. Wiadomo też, że ta grupa ma tendencję wzrostową i że wciąż jest zapotrzebowanie na rozszerzenie dedykowanej dla nich oferty. **Szczególnie ważne jest zatem, aby infrastruktura była przyjazna seniorom oraz estetycznie odpowiadała młodzieży zachęcając ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze.**

Największy deficyt odnośnie miejsc przeznaczonych do wspólnego spędzania czasu badani upatrują w kinach, lokalach gastronomicznych i lokalach rozrywkowych. Deklaratywnie najczęściej odwiedzane są Dni miast, lokalne festyny oraz jarmarki. W wielu miejscowościach, szczególnie mniejszych, na tych wydarzeniach opiera się głównie propozycja kulturalna rejonu. Wieloletnia tradycja, sprzyjające takim aktywnościom letnie miesiące, otwarta przestrzeń i dostępność sprawiają, że są tak popularne. Imprezy tego typu coraz częściej mają tematyczny charakter i organizowane są przy

współpracy kilku podmiotów, co wpływa na poprawę ich jakości. Jednak kadry kultury zauważają spadek zainteresowania tą propozycją i prezentują wobec niej ambiwalentne nastroje. Z jednej strony tego typu imprezy uważane są za masowe, mało wartościowe, z powtarzalnym scenariuszem, a z drugiej są to wydarzenia otwarte na wszystkie grupy wiekowe, z bardzo różnorodną ofertą, co sprzyja ich atrakcyjności. **Mając na uwadze, że respondenci wskazali przestrzenie zielone jako te, w których najchętniej spędzają czas wolny, polityka organizowania lokalnych imprez o charakterze piknikowym powinna być kontynuowana. Warto jednak zrewidować ich formułę, zadbać o wysoką jakość programu, zaproponować wydarzenia towarzyszące skierowane do różnych grup zainteresowanych.** W miastach dużym powodzeniem cieszą się weekendowe eventy w parkach skupiające publiczność zróżnicowaną pod względem demograficznym i społecznym, które poprzez poczucie wspólnoty budują kapitał społeczny.

Zwiększone zainteresowanie respondenci wykazali wobec kina, co pokrywa się z danymi statystycznymi GUS. Owo zainteresowanie badanych pojawiało się zarówno jako brakujący w przestrzeni miejskiej obiekt służący za miejsce spotkań oraz jako aktywność kulturalna w jakiej respondenci najchętniej biorą udział. Także kadry kultury wspominają o potrzebie prowadzenia działalności filmowej. Patrząc jednak na sytuację realnie z ilościowej części badania wynika również, że częstotliwość oglądania filmów w kinach jest stosunkowo niska. Statystyki pokazują też, że małe, nie-sieciowe kina są zamykane, a publiczność skupiają multiplexy. **Jeżeli rozważa się rozszerzenie działalności o projekcje filmów warto wcześniej zaczerpnąć wiedzy i skorzystać z doświadczeń kolegów, którzy taką aktywność kulturalną mają bądź mieli w swojej ofercie,** na zasadzie korzystania z dobrych praktyk. Można również pomyśleć o organizacji projekcji objazdowych, które wykluczyłyby problem braku odpowiedniej infrastruktury kinowej i jednocześnie odpowiedzialby na potrzeby kulturalne respondentów przymajmniej w okrasie letnim.

Zbieżne są także zastane wyniki statystyczne z wywołanymi w badaniu ilościowym danymi dotyczącymi **odwiedzania muzeów i galerii sztuki.** Większość respondentów w przeciągu ostatniego roku nie zwiedziła żadnej wystawy. Choć w galeriach sztuki odwiedzających jest najmniej, to na przestrzeni ostatnich kilku lat statystyki powoli rosną. Podobnie liczba zwiedzających ulega powiększeniu w przypadku muzeów, szczególnie widoczne jest to od 2012 roku. **Być może zatem odpowiednie dofinansowanie tych podmiotów oraz uwspółcześnione sposoby prezentacji eksponatów, wraz z edukacją, są szansą na zwiększenie uczestnictwa w tych obszarach.**

Zarówno z wywiadów pogłębionych jak i kwestionariuszowych wyłania się obraz mieszkańca województwa łódzkiego, który w kulturze uczestniczy sporadycznie. Można się zastanawiać nad tym dlaczego zainteresowanie tym obszarem życia jest tak małe. Sami mieszkańcy mówią o zmniejszeniu roli jaką kultura odgrywa w ich życiu. Z kolei zasoby finansowe są wskazywane jako czynnik wpływający zarówno na mniejsze jak i większe uczestnictwo. Możemy zatem przyjąć, że finanse regulują w pewien sposób partycypację. Konieczność zdystansowania się do tych deklaracji wynika także ze zwyczajowego nawiązywania do sytuacji finansowej przez Polaków w zasadzie przy każdym podejmowanym problemie. Z pewnością jest wiele aspektów decydujących o niskim zainteresowaniu kulturą, natomiast na podstawie przeprowadzonych wywiadów nasuwają się dwie podstawowe przyczyny. Pierwszą jest brak ogólnego zainteresowania społecznego kulturą, mieszkańcy łódzkiego

nie zostali, można powiedzieć, przyzwyczajeni do korzystania z kierowanej do nich propozycji. Z tym zjawiskiem ściśle łączy się druga przyczyna jaką jest **niezorientowanie w ofercie kulturalnej, szczególnie dostarczanej przez lokalne ośrodki kultury**. Około 70% respondentów zadeklarowało, że nie zna działalności ośrodka kultury w swoim miejscu zamieszkania. Znane informatorom inicjatywy lokalne są przewidywalne i ogólnie rozpoznawalne, a oni sami uważają, że nie mają możliwości korzystania z ciekawszej oferty. Kadry kultury zdają sobie sprawę z takiego stanowiska lokalnych społeczności, są jednak świadome swoich mocnych stron programowych i pewne ich jakości. Rozbieżność taka może wynikać z nieskutecznej promocji ośrodków kultury. **Niewątpliwie w placówkach kulturalnych należy położyć duży nacisk na promocję działań oraz stworzyć strategię aktywizowania do uczestnictwa w kulturze**. W dużej mierze wyniki ilościowego badania preferencji kulturalnych mieszkańców województwa łódzkiego pokrywają się z jakościowymi wywiadami indywidualnymi.

Warto także przyrzeć się zjawisku migracji uczestników do większych miast w celu skorzystania z ich oferty kulturalnej. Taki stan rzeczy jest ożywczy dla dużych miejscowości, jednak powoduje wiele problemów w tych mniejszych. **Integracja regionalna mogłaby pozytywnie wpłynąć na zrównoważenie partycypacji w poszczególnych rejonach województwa**. Przedsięwzięcia pokroju festiwalu *Kolory Polski* skłaniają mieszkańców do przemieszczania się w obrębie regionu i aktywnego uczestnictwa. **Takie inicjatywy podejmowane lokalnie a działające regionalnie budowałyby markę miast i przynosiły korzyści na obu płaszczyznach, pobudzając tożsamość – znów i lokalną i regionalną. Kluczem jest dobrze zorganizowana współpraca, sprawna komunikacja, ułatwienie korzystania z transportu a także promocja wydarzeń wiejskich i tych w małych miasteczkach w dużych miejscowościach**. Wykreowanie potrzeby znajomości regionu i korzystania w pełni z jego oferty przełoży się na pobudzenie środowisk lokalnych do wzmożonego uczestnictwa w kulturze także w swoich rejonach. Zwykle podświadomie wolimy przychodzić w miejsca oblegane – ze względu na specyficzną, kreatywną atmosferę. Mamy wówczas także poczucie, że dokonaliśmy dobrego wyboru, skoro dane wydarzenia skupia tak wielu widzów.

Analiza współpracy między instytucjami zajmującymi się kulturą prezentuje się niezupełnie zadowolająco. Kadry kultury zdają się mieć świadomość konieczności podejmowania wspólnych inicjatyw, jednak w praktyce nastawione są na działania indywidualne. Każda jednostka ma swój wypracowany system organizacji wewnętrznej i schematy postępowania, które współpraca niejako narusza dodatkowo przysparzając nadprogramowych godzin pracy. **Silny wpływ na inicjowanie współpracy ma sieć kontaktów**, która jest dość ograniczona lub w niektórych regionach nie istnieje wogóle. Współpraca ma charakter głównie lokalny ponieważ ludzie ze środowiska z danego obszaru spotykają się przy okazji wydarzeń organizowanych np. przez miasto i znają się wzajemnie. **Dobre stosunki międzyludzkie są podstawą do podejmowania kooperacji. Dlatego tak ważna jest integracja kadr kultury w regionie. Zgodnie upatrują one w tym procesie głównej, organizacyjnej roli Łódzkiego Domu Kultury**. Badani zauważyli pozytywną zmianę, która nastąpiła w przeciągu ostatnich kilku lat w obszarze współpracy i zasługi polepszenia sytuacji przypisują właśnie łódzkiemu ośrodkowi.

Poddana ocenie współpraca bezpośrednio z Łódzkim Domem Kultury prezentuje się bardzo dobrze. W znacznej mierze badani uważają ją za wartościową i potrzebną. Cenią inicjatywy, które są wspólnie podejmowane i dostrzegają ich pozytywne aspekty. Szczególnie ważne są dla nich zdobyte doświadczenia, które przekładają się na ich codzienną pracę i pełnią funkcję pobudzającą kreatywność. **Dzięki projektom realizowanym we współpracy lokalne ośrodki kultury wprowadzają do swojej oferty nowe aktywności, częstokroć łączące różne formy uczestnictwa. Mają także większą możliwość pielęgnowania tożsamości lokalnej i budowania marki miejscowości,** co wynika nawet z tytułów projektów jakie zgłaszają do programu dotacyjnego ŁDK. Dodatkowym atutem jest wysoko cenione wsparcie merytoryczne ze strony kadr ŁDK, zarówno w kontaktach personalnych jaki i w postaci szkoleń Regionalnej Akademii Kard Kultury.

Ważne jest, aby pracownicy Łódzkiego Domu Kultury zwrócili szczególną uwagę na komunikację interpersonalną między swoją siedzibą a lokalnymi ośrodkami kultury. **Dbłość o sprawny przepływ informacji i klarowne zasady postępowania administracyjnego są podstawą dobrej współpracy. Regularność i terminowość organizowania poszczególnych inicjatyw** pozwala je monitorować i ułatwia sprawne włączenie się w nie. Wystosowanie oficjalnych wyników rekrutacji do programów z możliwością wglądu w swoje wnioski uwiarygadnia instytucję. Dodatkowo taka możliwość pozwala odrzuconym wnioskodawcom na poprawę swoich projektów w kolejnych edycjach i wyrównuje szanse.

Kadry kultury oczekiwałyby także **wzmoczonej działalności w kierunku integracji środowiska.** Forum, na którym mogą się osobiście spotykać i swobodnie dyskutować wyzwala nowe pomysły, pomaga zrewidować założenia, wspiera pozytywną rolę tzw. czynnika ludzkiego w inicjowaniu i sprawnemu kontynuowaniu współpracy. Aby kadry kultury mogły lepiej orientować się w sprawach regionu warto takie spotkania realizować w różnych miejscowościach, podobnie jak ma to miejsce przy konferencjach dla kustosz i muzealników.

Trzeba pamiętać o tym, że **Łódzki Dom Kultury jest traktowany jako instytucja centralizująca. Jej zadaniem, według badanych, jest inicjowanie, tworzenie partnerstwa regionalnego.** Instytucja, zgodnie ze swoim statusem, zdaje się aktywnie pełnić powierzoną jej w regionie funkcję. Łódzki ośrodek działa bardzo prężnie za czym przemawiają zaprezentowane w *desk researchu* inicjatywy. Zarówno ich liczba jak i zasięg z roku na rok rosną włączając do działania instytucje kultury z całego województwa. Kadry kultury uważają, że ma to bezpośrednie przełożenie na uczestnictwo w życiu kulturalnym mieszkańców badanych powiatów. Więcej inicjatyw organizowanych na dużą skalę decyduje o dotarciu do szerszej publiczności. Ważne jest, że zadania realizowane w ramach projektów dedykowane są odbiorcom zainteresowanym różnymi aktywnościami, a jednocześnie pozwalają na uczestnictwo kolektywne, pod spójnym hasłem.

Respondenci nie zauważają jeszcze podjętego przez ŁDK wysiłku, jednak nabieranie świadomości w tym zakresie wymaga dłuższego czasu. Także kadry kultury uważają, że mieszkańcy nie mogą identyfikować realizowanych inicjatyw z działaniem łódzkiego ośrodka. Społeczeństwo zwykle utożsamia dane wydarzenie z miejscem, w którym się odbywa, zwykle nie zwracając uwagi na informacje o współpracy. Te zresztą podawane są dyskretnie, loga programów pod patronatem ŁDK pojawiają się pośród innych współorganizatorów. **Jak sądzimy, szansą na wzrost świadomości**

mieszkańców odnośnie współpracy jest organizowanie choć jednego z wydarzeń towarzyszących w Łódzkim Domu Kultury bądź zapraszanie jego pracowników na publiczne wystąpienia w ramach realizowanych zadań, jako specjalistów.

Badanie wykazało, że zmiana w uczestnictwie w kulturze jest procesem długotrwałym. Trzeba wspólnego wysiłku wielu podmiotów, aby założenia urzeczywistnić i jeszcze więcej czasu, aby świadomość zmian pojawiła się u mieszkańców regionu. Podjęte przez Łódzki Dom Kultury starania są przez partnerów doceniane, zauważają oni ożywienie wśród lokalnych społeczności w zakresie podejmowanych przez nich wspólnie z ŁDK działań. Inicjatywy angażują bardzo dużą liczbę uczestników z różnych środowisk, dzięki czemu ich potencjał rośnie. Przez kilka lat efekty dobrze wypracowanych modeli współpracy mogą silnie wpłynąć na poprawę partycypacji w kulturze w regionie łódzkim. Kadry kultury oraz organizatorzy samorządowych ośrodków kultury powinni mieć jednak świadomość, że zmiany wymagają czasu, dlatego ważna jest konsekwentna realizacja przyjętych założeń.

